

Sveriges konvergensprogram **2022**

Inledning	2
1. Den ekonomiska politikens ramar och mål.....	3
1.1 De budgetpolitiska målen.....	3
1.2 Sveriges medelfristiga budgetmål.....	6
1.3 Målet för penningpolitiken och penningpolitiken i Sverige	6
1.4 Regeringens ekonomiska politik.....	9
1.5 Penningpolitik och finansiell ekonomi.....	32
2. Den makroekonomiska utvecklingen	34
2.1 Internationell ekonomi	34
2.2 Svensk ekonomi.....	35
2.3 Potentiella makroekonomiska obalanser.....	38
3. Offentliga finanser	40
3.1 Redovisningsprinciper	40
3.2 Utvecklingen av de offentliga finanserna.....	41
3.3 Finansiell nettoförmögenhet och konsoliderad bruttoskuld.....	43
3.4 Målet för den offentliga sektorns finansiella sparande.....	44
3.5 Uppföljning av skuldankaret.....	47
3.6 Uppföljning av utgiftstaket	48
3.7 Uppföljning av kravet på en god ekonomisk hushållning i kommunsektorn och det kommunala balanskravet.....	49
3.8 Statliga garantier	50
4. Alternativscenarier och jämförelse med Sveriges konvergensprogram 2021	53
4.1 Alternativscenarier	53
4.2 Jämförelse med 2021 års konvergensprogram.....	55
5. Finanspolitikens långsiktiga hållbarhet.....	55
5.1 Vad avses med att finanspolitiken är hållbar?	56
5.2 Långsiktiga utmaningar för finanspolitiken	56
5.3 Ett scenario för utvecklingen på lång sikt.....	57
5.4 Finanspolitiken bedöms vara långsiktigt hållbar	62
6. Kvaliteten i de offentliga finanserna	62
6.1 Utgifter.....	62
6.2 Inkomster	64
Bilaga A – Beräkningstekniska förutsättningar.....	67
Bilaga B – Jämförelse med Europeiska kommissionens beräkningar av demografiberoende utgifter	74
Bilaga C – Tabeller	76

Inledning

I enlighet med rådets förordning (EG) nr 1466/97 av den 7 juli 1997 om förstärkning av övervakningen av de offentliga finanserna samt övervakningen och samordningen av den ekonomiska politiken överlämnade Sverige i december 1998 sitt första konvergensprogram till Europeiska kommissionen. Programmet utvärderades och godkändes av rådet under våren 1999. Enligt förordningen ska en uppdatering av konvergensprogrammet lämnas årligen, vilket också skedde 1999–2009.

Från och med 2010 har rapporteringen inom stabilitets- och tillväxtpakten anpassats efter den europeiska terminen i syfte att förstärka den ekonomisk-politiska övervakningen. Konvergensprogrammet och den nationella handlingsplanen överlämnas därför på våren. Budget- och strukturpolitiken kan därmed bedömas på ett konsistent sätt och rekommendationer kan ges till medlemsstaterna när budgetarbetet fortfarande är i förberedelsefasen.

Sveriges konvergensprogram 2022 baseras främst på 2022 års ekonomiska vårproposition (prop. 2021/22:100). Regeringen överlämnade propositionen till riksdagen den 19 april 2022. Riksdagens finansutskott informerades om konvergensprogrammet den 21 april 2022. Den 28 april 2022 beslutade regeringen om programmet.

1. Den ekonomiska politikens ramar och mål

1.1 De budgetpolitiska målen

De budgetpolitiska målen består av ett mål för den offentliga sektorns finansiella sparande, ett utgiftstak för staten, ett kommunalt balanskrav och ett skuldankare. Regeringen har redogjort för det finanspolitiska ramverket i skrivelsen Ramverket för finanspolitiken (skr. 2017/18:207).

Målet för den offentliga sektorns finansiella sparande

Målet för den offentliga sektorns finansiella sparande ska bidra till att stärka kontrollen av den långsiktiga utvecklingen av de offentliga finanserna. Målet tydliggör även behovet av prioriteringar mellan olika utgiftsområden, eller av höjda skatter. Därutöver ska det finnas möjlighet för finanspolitiken att bidra till att stimulera ekonomin i en lågkonjunktur och bromsa ekonomin i en högkonjunktur. Därför behövs ett högre sparande i goda tider för att skapa utrymme för ett lägre sparande i sämre tider. Detta möjliggörs genom att målet för det finansiella sparandet är formulerat som ett genomsnitt över en konjunkturcykel (se vidare avsnitt 3.4).

Efter förslag i 1997 års ekonomiska vårproposition beslutade riksdagen om att införa ett mål om överskott i de offentliga finanserna på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Målet fasades in över en treårsperiod och började tillämpas fullt ut 2000. Riksdagen beslutade dock efter förslag i 2007 års ekonomiska vårproposition att sänka målet för det finansiella sparandet från 2 till 1 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Ändringen föranleddes av att Eurostat hade beslutat att sparandet i premiepensionssystemet inte längre skulle räknas till den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna, vilket minskade det offentliga sparandet med ca 1 procent av BNP.

I budgetpropositionen för 2018 föreslog regeringen, i enlighet med Överskottsmålskommitténs förslag (SOU 2016:67), att nivån på överskottsmålet skulle ändras till i genomsnitt en tredjedels procent av BNP över en konjunkturcykel och att det finanspolitiska ramverket skulle kompletteras med ett skuldankare för den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (Maastrichtskulden). Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (prop. 2017/18:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 5, bet. 2017/18:FiU1, rskr. 2017/18:54).

Regeringen har även bedömt att uppföljningen av överskottsmålet bör stärkas och att Finanspolitiska rådet bör tilldelas en tydligare roll i uppföljningen av överskottsmålet (prop. 2016/17:100 s. 84–86).

Utgiftstaket och en stram budgetprocess

Utgiftstaket omfattar statens primära utgifter, dvs. exklusive ränteutgifter, och ålderspensionssystemets utgifter. Enligt budgetlagen (2011:203) är det obligatoriskt för regeringen att i budgetpropositionen föreslå ett utgiftstak för det tredje tillkommande budgetåret. Det är sedan riksdagen som fastställer utgiftstaket. Utgiftstaket utgör ett verktyg för att uppnå överskottsmålet. Tillsammans med målet för den offentliga sektorns finansiella sparande är utgiftstaket styrande för det totala skatteuttagets nivå och bidrar till att förhindra en utveckling där skatteuttaget stegvis måste höjas till följd av bristfällig utgiftskontroll, eller där temporära inkomstökningar används för permanenta utgiftsökningar.

Utgiftstaket är den övergripande restriktionen för budgetprocessen i termer av totala utgifter. Utgångspunkten är att de nivåer på utgiftstaket som riksdagen har beslutat om inte ska ändras till följd av andra orsaker än tekniska justeringar. Enligt budgetlagen är regeringen vidare skyldig att vidta åtgärder om det finns risk för att ett fastställt utgiftstak överskrids. Enligt praxis ska det under utgiftstaket även finnas en s.k. budgeteringsmarginal av en viss storlek. Denna ska i första hand fungera som en buffert om utgifterna på grund av konjunkturutvecklingen skulle utvecklas på ett annat sätt än vad som förväntades när utgiftstakets nivå fastställdes.

En välordnad och stram budgetprocess är av central betydelse för att de budgetpolitiska målen ska nås. I budgetprocessen ställs olika utgifter mot varandra och utgiftsökningar prövas utifrån ett på förhand fastställt totalt ekonomiskt utrymme som ges av utgiftstaket och målet för det finansiella sparandet. Huvudprincipen är att förslag på utgiftsökningar inom ett utgiftsområde måste motsvaras av förslag om utgiftsminskningar inom samma område. Av central betydelse är också att den statliga budgeten är transparent och heltäckande. Regeringens förslag till budget ska omfatta alla inkomster och utgifter samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov (den s.k. fullständighetsprincipen). Vidare ska statens inkomster och utgifter budgeteras och redovisas brutto på inkomsttitlar och anslag (den s.k. bruttoprincipen). Det innebär att utgifter ska redovisas på budgetens utgiftssida, medan inkomster ska redovisas på budgetens inkomstsida. Huvudregeln är också att utgifter ska bokföras det år då de beräknas uppstå.

Kommunalt balanskrav

I målet för den offentliga sektorns finansiella sparande ingår det finansiella sparandet i kommunsektorn, som främst utgörs av kommuner och regioner. För kommuner och regioner är det emellertid det ekonomiska resultatet, och inte det finansiella sparandet, som är avgörande för om de uppfyller kommunallagens (2017:725) krav på en balanserad budget. Balanskravet anger att varje kommun och region som huvudregel ska budgetera för ett resultat i balans. Negativa balanskravsresultat ska återställas inom tre år, om det inte finns synnerliga skäl. Kommunernas och regionernas årsredovisning ska innehålla en bedömning av om balanskravet har uppfyllts.

Enligt kommunallagen ska kommuner och regioner vidare ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Det innebär bl.a. att kommunerna och regionerna ska fastställa egna finansiella mål och ta ansvar för en långsiktigt hållbar ekonomi. En grundläggande princip har sedan länge varit att varje generation ska stå för sina egna kostnader. Balanskravet anger en miniminivå, men för att uppnå kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning behöver resultatet i regel vara högre.

Skuldankaret

Överskottsmålets grundläggande motiv är hållbara offentliga finanser och stabiliseringspolitiskt handlingsutrymme. Det är därför i grunden kopplat till skuld- och förmögenhetsnivåer, snarare än till det finansiella sparandet vid en viss tidpunkt. Den offentliga bruttoskuldens nivå är dock en nyckelfaktor för att bedöma ett lands kreditvärdighet och utrymmet för en aktivt konjunktur-stabiliserande finanspolitik. Även om överskottsmålet är mer lämpat som ett operativt mål i budgetprocessen spelar bruttoskuldens och den finansiella förmögenhetens storlek en central roll i beslutet om överskottsmålets nivå. Som medlem i Europeiska unionen är Sverige vidare bunden av EU:s skuldkriterium, som anger att Maastrichtskulden inte får överstiga 60 procent av BNP. Det finanspolitiska ramverket har därför kompletterats med ett skuldankare för den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld. Nivån på skuldankaret, som är en riktlinje för skuldnivån, har bestämts till 35 procent av BNP.

Regeringen ska i den ekonomiska vårpropositionen årligen redogöra för den konsoliderade bruttoskuldens utveckling. Om denna skuld avviker med mer än 5 procent av BNP från skuldankaret ska regeringen, samtidigt som den ekonomiska vårpropositionen, lämna en skrivelse till riksdagen med en redogörelse för vad som orsakat avvikelserna och hur regeringen avser att hantera denna. Skulden mäts enligt utfallet i nationalräkenskaperna för det föregående

året respektive enligt prognosen i den ekonomiska vårpropositionen för innevarande år eller nästa år.

1.2 Sveriges medelfristiga budgetmål

Sverige ska som medlem i Europeiska unionen leva upp till stabilitets- och tillväxtpaktens regelverk för de offentliga finanserna. Bestämmelserna anger bl.a. att underskottet i de offentliga finanserna inte får vara större än 3 procent av BNP och att den offentliga skulden inte får överstiga 60 procent av BNP. Varje medlemsstat har vidare ett medelfristigt budgetmål för det strukturella sparandet, dvs. den offentliga sektorns konjunkturjusterade finansiella sparande, rensat från engångseffekter. Målets nivå bestäms av respektive medlemsstat, men måste vara förenlig med en miniminivå som beräknas av Europeiska kommissionen. Sveriges medelfristiga budgetmål är -1 procent av potentiell BNP (se avsnitt 3.4).

Med anledning av den ekonomiska situation som uppstått till följd av spridningen av sjukdomen covid-19 har en särskild undantagsklausul i stabilitets- och tillväxtpakten aktiverats. Klausulen avser situationen då unionen som helhet befinner sig i en allvarlig konjunkturedgång. Den tillåter generella avsteg från medlemsstaternas anpassning mot sina medelfristiga budgetmål under en tillfällig tidsperiod, förutsatt att hållbarheten i de offentliga finanserna inte äventyras på medellång sikt.

1.3 Målet för penningpolitiken och penningpolitiken i Sverige

Riksbanken har ansvaret för penningpolitiken i Sverige. Enligt 9 kap. 13 § regeringsformen får ingen myndighet bestämma hur banken ska besluta i frågor som rör penningpolitik. Genom ändringar i lagen (1988:1385) om Sveriges Riksbank (riksbankslagen), som beslutades 1999, skapades ökad självständighet för Riksbanken. Den beslutsfattande direktionens ledamöter får enligt dessa bestämmelser inte söka eller ta emot instruktioner när de fullgör penningpolitiska uppgifter.

Målet för penningpolitiken är enligt riksbankslagen att upprätthålla ett fast penningvärde. Riksbanken har preciserat detta som att den årliga förändringen av konsumentprisindex med fast ränta (KPIF) ska vara 2 procent.

Samtidigt som penningpolitiken inriktas mot att uppfylla inflationsmålet ska den stödja målen för den allmänna ekonomiska politiken, i syfte att uppnå en hållbar tillväxt och hög sysselsättning. Detta sker genom att Riksbanken, förutom att stabilisera inflationen runt inflationsmålet, strävar efter att stabilisera produktionen och sysselsättningen runt långsiktigt hållbara utvecklingsbanor.

Banken bedriver därmed vad som kallas en flexibel inflationsmålspolitik. Inflationsmålet är dock överordnat de andra målen.

Det tar tid innan penningpolitiken får full effekt på inflationen och realekonomin. Penningpolitiken vägleds därför av prognoser för den ekonomiska utvecklingen. Riksbanken publicerar bl.a. en bedömning av hur reporäntan kommer att utvecklas framöver. Det bör dock framhållas att räntebanan är en prognos, inte ett löfte.

Vid varje penningpolitiskt beslutstillfälle gör Riksbankens direktion en bedömning av vilken bana för reporäntan och, vid behov, vilka andra kompletterande åtgärder som behövs för att penningpolitiken ska vara väl avvägd. Avvägningen handlar normalt om att hitta en lämplig balans mellan stabiliseringen av inflationen runt inflationsmålet och stabiliseringen av realekonomin. Det finns inget generellt svar på frågan hur snabbt Riksbanken siktar på att föra tillbaka inflationen till 2 procent om den avviker från målet. En snabb återgång kan i vissa lägen få effekter på produktionen och sysselsättningen som inte är önskvärda, medan en långsam återgång kan försvaga trovärdigheten för inflationsmålet. I allmänhet har strävan varit att penningpolitiken ska anpassas så att inflationen förväntas vara någorlunda nära målet om två år.

För att illustrera att inflationen inte kommer att vara exakt 2 procent varje månad används ett variationsband som sträcker sig mellan 1 och 3 procent, vilket fångar ca tre fjärdedelar av de historiska månadsutfallen av KPIF-inflationen. Riksbanken strävar hela tiden efter att inflationen ska nå 2 procent, oavsett om den i utgångsläget ligger innanför eller utanför variationsbandet.

I Riksbankens uppdrag ingår enligt riksbankslagen även att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Risker förknippade med utvecklingen på de finansiella marknaderna vägs in i de penningpolitiska besluten. Ett väl fungerande regelverk och en effektiv tillsyn är dock av störst betydelse för att förebygga en obalanserad utveckling av tillgångspriser och skuldsättning. Penningpolitiken är enbart ett komplement.

I vissa lägen, som under den finansiella krisen 2008 och 2009, kan reporäntan och räntebanan behöva kompletteras med andra åtgärder för att främja den finansiella stabiliteten och säkerställa att penningpolitiken får genomslag på ett effektivt sätt.

Riksbanken strävar efter att dess kommunikation ska vara öppen, saklig, begriplig och aktuell. Det gör det lättare för övriga aktörer att fatta välgrundade ekonomiska beslut. Penningpolitiken blir också lättare att utvärdera.

Riksbankens direktion håller normalt fem penningpolitiska möten per år då den fattar beslut om penningpolitiken. I samband med dessa möten publiceras en penningpolitisk rapport. Ungefär två veckor efter varje penningpolitiskt möte publiceras ett protokoll, där det går att följa den diskussion som ledde fram till det aktuella beslutet och hur de olika direktionsledamöterna argumenterade. Det penningpolitiska beslutet presenteras i ett pressmeddelande vid en bestämd tidpunkt på morgonen dagen efter det penningpolitiska mötet. I pressmeddelandet redovisas också hur de enskilda direktionsledamöterna röstade och en huvudsaklig motivering till eventuella reservationer. Samma dag hålls även en presskonferens.

Regeringen har ansvaret för övergripande valutapolitiska frågor och beslutar om växelkurssystemet, medan Riksbanken ansvarar för tillämpningen av systemet. I september 2003 genomfördes en folkomröstning om huruvida Sverige skulle införa euron som valuta. Resultatet av folkomröstningen, som var ett nej, föranledde inga förändringar i penning- eller valutapolitiken. Den nuvarande penning- och valutapolitiska regimen ligger fast. Sveriges erfarenheter av att tillämpa ett inflationsmål och en rörlig växelkurs är mycket goda. En knytning av kronan till euron är inte aktuell.

Regeringen beslutade den 22 december 2016 att tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att göra en översyn av det penningpolitiska ramverket och riksbankslagen (dir. 2016:114, dir. 2017:57, dir. 2017:100 och dir. 2019:13). Uppdraget utgick från de ställningstaganden som gjordes i finansutskottets betänkande Utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2010–2015 (bet. 2015/16:FiU41). Riksbankskommittén, som bestod av representanter för samtliga riksdagspartier, överlämnade i november 2019 sitt slutbetänkande En ny riksbankslag (SOU 2019:46) till regeringen. Sveriges konvergensprogram 2020 innehåller en kort beskrivning av förslagen i betänkandet.

Betänkandet remitterades och närmare 100 remissinstanser bereddes tillfälle att yttra sig över förslagen. Vidare bereddes Europeiska centralbanken (ECB), enligt artiklarna 127.4 och 282.5 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och artikel 2.1 sjätte strecksatsen i rådets beslut av den 29 juni 1998 om nationella myndigheters samråd med Europeiska centralbanken rörande förslag till rättsregler (98/415/EG), tillfälle att yttra sig. Efter att ha

tagit hänsyn till synpunkterna från remissinstanserna och ECB, lämnade regeringen en proposition till riksdagen den 28 oktober 2021 (prop. 2021/22:41). Förslagen i propositionen är i allt väsentligt desamma som i betänkandet. Eftersom förslaget innebär ändringar i regeringsformen, vilket kräver två riksdagsbeslut och att det hålls ett allmänt val mellan besluten, kan en ny riksbankslag tidigast träda i kraft 2023.

1.4 Regeringens ekonomiska politik

Rysslands olagliga och oförsvarliga invasion av Ukraina har drabbat landet och dess folk hårt och innebär en allvarlig försämring av det säkerhetspolitiska läget i Europa. Med anledning av detta agerar regeringen på tre områden: stöd till Ukraina, sanktioner mot Ryssland och att stärka Sverige.

Stöd till Ukraina

För att stötta Ukraina och möta de växande humanitära behoven har regeringen utökat det humanitära biståndet. Därutöver har riksdagen beslutat att Sverige ska ge ett ekonomiskt bidrag till den ukrainska centralbankens fond till stöd för landets väpnade styrkor samt skänka försvarsmateriel. På regeringens initiativ har dessutom resurser tillgängliggjorts i form av en lånegaranti till Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbankens avseende bankens lån till Ukraina.

Många människor har tvingats fly från Ukraina. De flesta har rest till angränsande länder, men många har sökt skydd i Sverige. Det råder stor osäkerhet om hur många personer som kommer att komma till Sverige och hur länge de behöver stanna. Regeringen följer därför utvecklingen noga och arbetar brett med olika typer av åtgärder. På kort sikt är det viktigaste att säkerställa att människor får grundläggande trygghet och tak över huvudet. Kapaciteten i det svenska mottagningssystemet har därför på kort tid utökats kraftigt. Även kommunerna har tagit ansvar och skolor i hela landet har redan tagit emot eller förbereder sig för att ta emot de barn som kommer. Regeringen avsätter kraftigt utökade medel för att den nya situationen ska kunna hanteras, och föreslår även att de kommuner som tar ett ansvar ges ett extra stöd. I enlighet med befintliga regelverk och OECD:s riktlinjer kommer avsevärda delar av de utökade kostnaderna som presenteras i propositionen Vårändringsbudget för 2022 att avräknas från biståndet. Det svenska civilsamhället har varit mycket engagerat i frågan om stöd till Ukraina. För att i än högre grad stötta de viktiga insatser som görs av de ideella organisationerna föreslås att ytterligare medel avsätts till dessa. De som nu kommer från Ukraina och beviljas uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt det s.k. massflyktsdirektivet (2001/55/EG)

har rätt att arbeta och bedömningen är att många har goda möjligheter att få arbete i Sverige. Med ett arbete kan den som initialt behövt stöd själv återta ansvaret för sin försörjning och sitt boende.

Sanktioner mot Ryssland

Sverige har tillsammans med övriga medlemsstater i EU snabbt och beslutamt infört breda och långtgående sanktioner mot Ryssland och den ryska statsledningen. Dessa riktar sig mot bl.a. den finansiella sektorn, energi- och transportsektorn, produkter som kan användas för både civila och militära ändamål samt åtgärder mot individer med koppling till den ryska ledningen. Sanktionerna har kraftigt begränsat Rysslands finansieringsmöjligheter och handel.

Tränga tillbaka våld och brottslighet och bryta segregationen

I osäkra tider är det starka samhället, byggt på tillit och gemenskap, än viktigare. I det samhället har segregation, våld och brottslighet ingen plats. Regeringen agerar därför kraftfullt för att bryta segregationen och tränga tillbaka våldet och brottsligheten. Fler människor ska komma i arbete och bli en del av samhällsgemenskapen. Regeringen ska vända på varje sten för att kunna vidta de åtgärder som krävs.

Tränga tillbaka våld och brottslighet

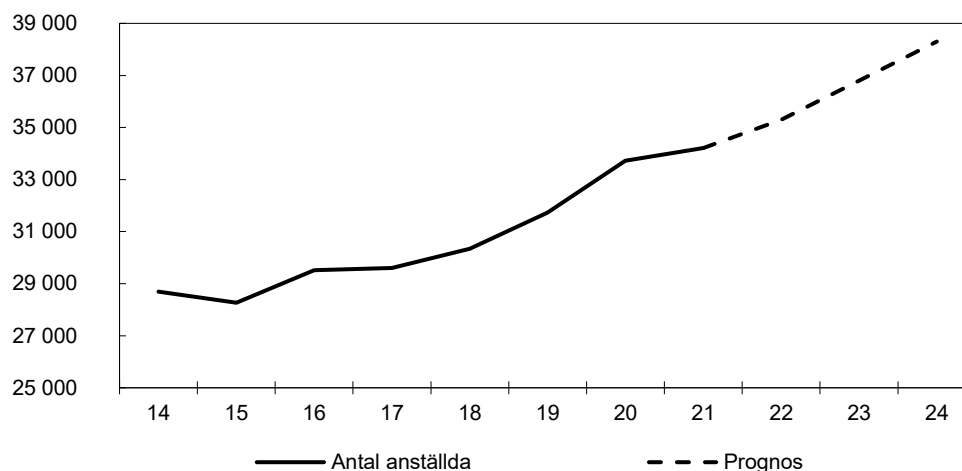
Våld och brottslighet hotar samhällsgemenskapen, undergräver tilliten mellan människor och urholkar framtidstron. Regeringen har därför sedan 2014 lagt om den svenska kriminalpolitiken och påbörjat ett långsiktigt arbete för att bekämpa våld och brottslighet. Regeringens åtgärdsprogram mot gängkriminalitet syftar till att ge myndigheterna rätt verktyg i brottsbekämpningen, skärpa påföljderna för brott, bryta tystnadskulturen och utveckla det brottsförebyggande arbetet.

Regeringen har genomfört omkring 60 straffskärpningar och ett 30-tal gärningar som tidigare inte var straffbara har kriminaliserats. Regeringen har också genomfört en historisk utbyggnad av svenskt rättsväsende med bl.a. 6 000 fler anställda inom Polismyndigheten sedan 2016 (se diagram 1.1). Sedan 2014 har antalet antagna till polisutbildningen mer än fördubblats och utbildningen ges nu på fler universitet och högskolor. Målet är att 10 000 fler ska vara anställda inom Polismyndigheten 2024 än 2016. Samtidigt har polisens tekniska förmåga stärkts, genom nya och skarpare verktyg, som t.ex. hemlig dataavläsning och utökade möjligheter till kamerabevakning. För att bryta tystnadskulturen och få fler att våga vittna om brott kommer regeringen att

lämna förslag om en möjlighet till strafflindring för dem som medverkar i utredningen av någon annans brott, s.k. kronvittnen, och stärka skyddet för vittnen. Regeringens satsning på brottsförebyggande åtgärder fortsätter, t.ex. genom ett förstärkt arbete med avhoppare från kriminella gäng.

Diagram 1.1 Antal anställda inom Polismyndigheten

Antal anställda 2014–2021, prognos 2022–2024

Källa: Polismyndigheten.

Narkotikahandeln är en viktig inkomstkälla för kriminella nätverk och ofta en källa till konflikter. För att bekämpa gängen tar regeringen krafttag mot narkotika, bl.a. genom arbete med straffskärpningar för narkotikabrott. Regeringen har samtidigt tagit initiativ för att förebygga och begränsa narkotikans skadeverkningar, bl.a. genom den största översynen av narkotikapolitiken på decennier.

Som ett led i kampen mot organiserad brottslighet förstärks regelverket mot penningtvätt. Bland annat har en ny penningtvättslag införts, med kraftigt utökade sanktionsmöjligheter, och flera myndigheter har fått resurstillskott för att stärka sin tillsyn på området. Regeringen avser också att lämna förslag för att öka informationsutbytet mellan banker och rättsvårdande myndigheter.

Arbetslivskriminalitet göder den organiserade brottsligheten och dränerar välfärden och trygghetssystemen på resurser. Regeringen har tillsatt en nationell delegation som bl.a. ska öka kunskapen om arbetslivskriminalitetens omfattning och stödja de aktörer som arbetar för att stoppa den. Vidare ska regionala center mot arbetslivskriminalitet inrättas under 2022 och 2023. Inrättandet av dessa center innebär en intensifiering av det myndighetsgemensamma arbete som regeringen initierade redan 2017, och som har resulterat i att över 6 000 myndighetsgemensamma kontroller har genomförts.

För att förbättra det myndighetsgemensamma arbetet ytterligare utreder regeringen också möjligheten till stärkt informationsutbyte mellan myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor.

Mäns våld mot kvinnor är ett allvarligt samhällsproblem som måste synliggöras och bekämpas. I regeringens arbete mot detta problem ingår insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck, sexuellt våld, prostitution och människohandel samt stöd och skydd till utsatta. Flera straffskärpningar har skett på området och ett förebyggande åtgärdsprogram har tagits fram.

Skapa jobb genom att driva på klimatomställningen

Sverige ligger långt fram i klimatomställningen tack vare stora gröna investeringar och en tydlig politisk riktning. Koldioxidfri stålproduktion, nya batterifabriker och eldrivna tunga lastbilar skapar exportmöjligheter och tusentals nya arbetstillfällen i hela landet. Bara i Norrbottens län planeras gröna investeringar på upp till 700 miljarder kronor de kommande åren. Klimatomställningen bidrar även till att minska beroendet av att importera fossila bränslen, vilket gör Sverige säkrare. Men för att nå Parisavtalets mål om att begränsa den globala uppvärmningen till under 1,5 grader måste takten i omställningen öka. Sverige ska ta sin del av ansvaret för att få ned utsläppen och visa omvärlden hur en snabbare klimatomställning skapar jobb och exportmöjligheter.

Minska utsläppen och skydda värdefull natur

Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Därför har ett klimatpolitiskt ramverk införts med ett ambitiöst klimatmål, en klimatlag och ett fristående klimatpolitiskt råd. Målet innebär att Sveriges nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären ska vara noll senast 2045.

Sedan 2014 har budgeten för klimat- och miljöpolitik mer än fyrdubblats (se diagram 1.2). Ett av regeringens viktigaste initiativ på området är Klimatklivet, som ger stöd till lokala och regionala klimatinvesteringar. Fram t.o.m. den 27 december 2021 har det inom initiativet beviljats drygt 4 000 ansökningar om totalt 9 miljarder kronor, med en samlad investeringsvolym på ca 22 miljarder kronor, som tillsammans förväntas bidra med en årlig minskning av 1,8 miljoner ton utsläpp av växthusgaser. Det motsvarar ca 4 procent av Sveriges totala utsläpp under 2020.

Regeringen arbetar också aktivt, nationellt och internationellt, med att minska den negativa påverkan på klimatet, miljön och den biologiska mångfalden som följer av plast- och kemikalieanvändning samt avfallshantering. Det pågående

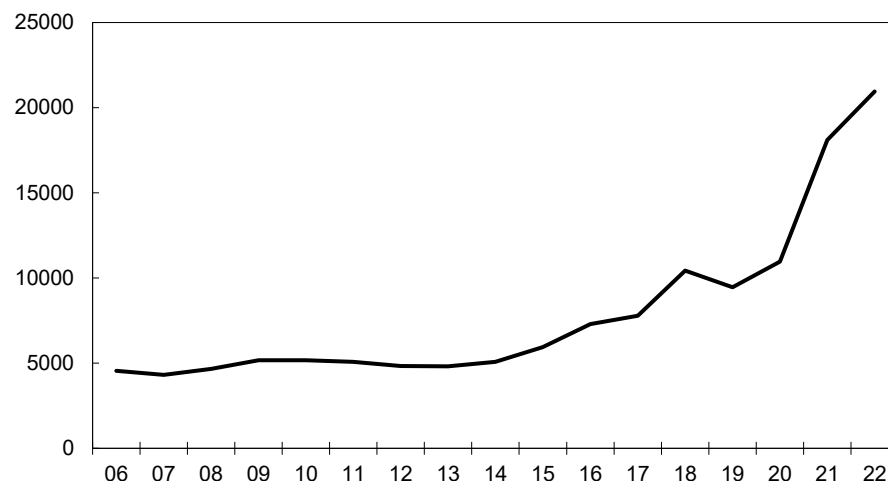
arbetet för att stärka omställningen till en cirkulär ekonomi möjliggör ökad resurseffektivitet, vilket bidrar till både miljö- och klimatmål. Därutöver vidtar regeringen åtgärder för att formellt skydda värdefulla naturområden. Regeringen anser att skydd av värdefulla skogar ska genomföras i god samarbetsanda med skogsägarna. Frivilligt formellt skydd bör vara en grundläggande utgångspunkt och ett huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna. Skogsägare ska få ekonomisk kompensation för skydd av värdefull natur som medför inskränkningar i ägande- och brukanderätten i den utsträckning de har rätt till.

Sverige ska vara pådrivande i det förebyggande arbetet mot klimatförändringarnas påverkan på den globala säkerheten. En ambassadör för klimat och säkerhet ska därför tillsättas.

Diagram 1.2 Medel för klimat- och miljöpolitiken

Utfall 2006–2021, anslagna medel 2022

Miljoner kronor

Anm.: Inkl. propositionen Vårändringsbudget för 2022.

Källa: Egna beräkningar.

Gröna jobb och investeringar

Klimatomställningen innebär en grön industriell revolution, som kommer att skapa tusentals nya arbetstillfällen. Sveriges löntagare måste därför rustas med nya kunskaper och kompetenser. Regeringen gör historiska satsningar på kompetensutveckling och omställning mitt i yrkeslivet. Kunskapslyftet har inneburit en omfattande utbyggnad av utbildningsplatser i hela landet varav många platser är permanenta. Det görs även riktade satsningar på kompetensutveckling för att möjliggöra vidareutbildning och omställning som stödjer klimatomställningen. Regeringen genomför också ett omfattande omställningspaket i linje med partsöverenskommelsen om trygghet, omställning och

anställningsskydd. I paketet ingår ett nytt offentligt omställningsstudiestöd, som stärker möjligheten till studier och kompetensutveckling, en ny offentlig omställningsorganisation och möjligheten för arbetsgivare som finansierar omställnings- och kompetensstöd att få ersättning för det. För att stärka kompetensförsörjningen har regeringen också presenterat förslag för att utbildningsutbudet på gymnasial nivå bättre ska svara mot arbetsmarknadens behov, bl.a. för att möta klimatomställningen.

Tillgång till kapital är avgörande för att stödja klimatomställningen. Regeringen arbetar brett för att säkra gröna investeringar och en hållbar finansmarknad, bl.a. genom statliga kreditgarantier för gröna investeringar och statliga gröna obligationer. Dessutom har hållbarhetskraven ökat för pensionsfonderna och de statliga AP-fonderna.

Regeringen arbetar för att stödja projekt och investeringar som minskar utsläppen inom industrin. Redan 2018 lanserade regeringen Industriklivet i syfte att ge stöd till just sådana projekt. Sverige har som första land i världen avsatt medel för ett statligt stödsystem för infångning, avskiljning och lagring av koldioxid från förnybara källor.

Ny forskning behövs för att genomföra klimatomställningen. Regeringen har gjort omfattande satsningar på området, t.ex. har de nationella forskningsprogrammen på klimat- och miljöområdet förstärkts. Regeringen fortsätter även satsningen på forskningsanläggningen European Spallation Source (ESS) i Lund och föreslår nu att ytterligare medel avsätts. Vidare vill regeringen möjliggöra ett utökat deltagande i viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse för att snabba på den gröna och digitala omställningen till ett hållbart samhälle.

Ta tillbaka den demokratiska kontrollen över välfärden och säkerställa trygga försäkringar och pensioner

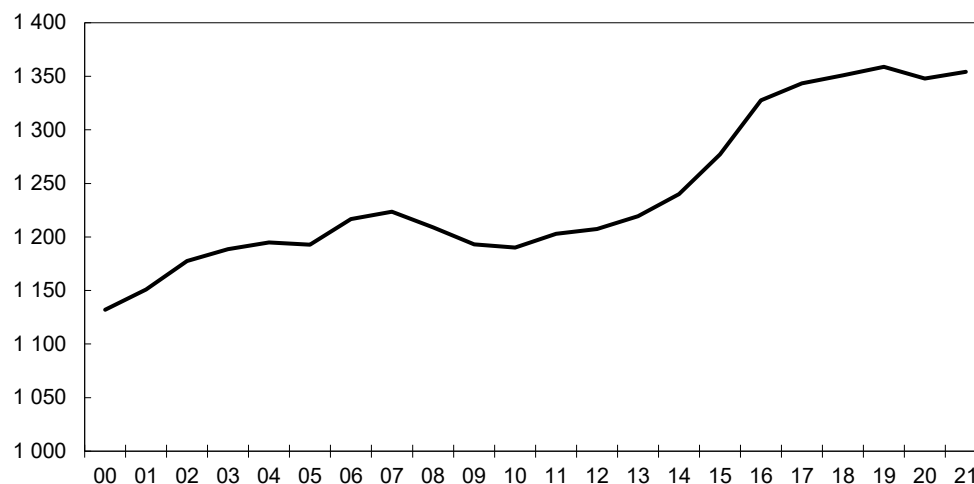
En stark välfärd är avgörande för ett jämlikt Sverige som håller ihop. Sverige ska ha vård, skola och omsorg av hög kvalitet i hela landet, och de gemensamma skattepengarna ska gå till det de är avsedda för. Alla som jobbar och bygger upp Sverige ska ha trygga försäkringar och pensioner.

Pandemin har tydliggjort allvarliga brister i välfärdssystemen. Underbemanning och fragmentering skapar revor i skyddsneten. Redan före pandemin har regeringen årligen skjutit till stora resurser för att stärka välfärdssektorn. Sedan 2014 har antalet medarbetare i välfärden ökat med över 100 000 personer (se

diagram 1.3). Fler kolleger till välfärdens medarbetare behövs. Samtidigt ska arbetsmiljön och arbetsvillkoren förbättras.

Diagram 1.3   Antal anställda i välfärden

Tusental personer

Anm.: Uppgifterna bygger på antal anställda inom kommunsektorn, enligt nationalräkenskaperna, uppräknat med en skattning för antalet anställda i välfärden i privat sektor. Med kommunalt finansierad verksamhet avses här hela kommunsektorn, dvs. både kommuner och regioner. Könsuppdelad statistik saknas.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Vård, skola och omsorg av hög kvalitet i hela landet

Behovet och betydelsen av en stark välfärd har tydliggjorts av pandemin. För att stärka välfärden ytterligare har regeringen sett till att stora tillskott av medel har tillförts kommuner och regioner genom generella statsbidrag. Regionerna får också extra medel för att stärka särskilt viktiga områden inom hälso- och sjukvården, bl.a. för att korta väntetiderna, stödja utvecklingen av den nära vården i hela landet, förstärka arbetet med psykisk hälsa samt för att förbättra och utveckla cancervården och förlossningsvården. Regeringen möjliggör fler platser för verksamhetsförlagd utbildning så att lärosätena kan utbilda fler sjuksköterskor och stödjer vidareutbildningen av sjuksköterskor. Regeringen föreslår dessutom ytterligare tillskott för att öka kapaciteten i hälso- och sjukvården, bl.a. genom att öka antalet vårdplatser, anställa fler i vården, t.ex. sjuksköterskor, och förbättra arbetsmiljön. Därutöver genomförs flera insatser för att stärka krisberedskapen och det civila försvaret inom hälso- och sjukvården.

Välfärdscommissionen, som regeringen tillsatte 2019, har identifierat flera åtgärder för att stärka kommuners och regioners förmåga att tillhandahålla välfärdstjänster av god kvalitet. Merparten av Välfärdscommissionens 29 förslag till åtgärder har genomförts eller påbörjats.

Alla barn, oavsett bostadsort eller föräldrarnas socioekonomiska förutsättningar har rätt till en bra skolgång. Samhället har dock inte varit starkt nog att bryta med ojämlika förutsättningar och skolsegregation. Betydelsen av föräldrarnas utbildningsnivå och andra socioekonomiska förutsättningar för elevernas kunskapsresultat är fortsatt stor, liksom spridningen i skolornas kunskapsresultat. Även kön har betydelse – pojkar har sämre skolresultat än flickor. Regeringen vill ändra detta och har gjort stora satsningar och reformer för att stärka kunskapsresultaten och öka likvärdigheten. Fler barn ska börja förskolan för att få bättre och mer jämlika förutsättningar för att lyckas i skolan. Antalet heltidstjänster i skolan har ökat med drygt 35 000 sedan läsåret 2014/15. Likvärdighetsbidraget har steg för steg byggts ut, och regeringen föreslår lagändringar för att skapa trygghet och studiero i alla skolor. För att ta tillbaka den demokratiska kontrollen över skolan har regeringen också presenterat förslag om bl.a. tydligare och mer likvärdig resursfördelning till huvudmän, reglerade urvalsgrunder för förskoleklass, grundskola och grundskola samt tydligare villkor för nyetablering av fristående skolor.

Svensk äldreomsorg ska vara trygg och säker. Pandemin har synliggjort strukturella brister inom äldreomsorgen, vilket också Coronakommissionen har konstaterat (SOU 2020:80 s. 246). Enligt kommissionen var verksamheterna dåligt rustade, bl.a. på grund av otillräckliga regelverk, organisatoriska brister, för låg bemanning och bristande medicinsk kompetens. Regeringen gör ambitiösa satsningar för att långsiktigt stärka förutsättningarna för äldreomsorgen. Regeringen genomför bl.a. ett äldreomsorgslyft, för att medarbetare inom äldreomsorgen ska ha bättre möjligheter att vidareutbilda sig. Yrket undersköterska blir en skyddad yrkestitel, den som har hemtjänst ska erbjudas en fast omsorgskontakt och platserna på specialistundersköterskeutbildningen har utökats. Regeringen har också tillsatt en utredning som ska lämna förslag till en äldreomsorgslag, med målsättningen att få till stånd långsiktiga förutsättningar för äldreomsorgen och säkerställa tillgången till god hälso- och sjukvård och medicinsk kompetens.

Trygga försäkringar och pensioner

Samhället ska finnas där för den som drabbas av sjukdom eller arbetslöshet. De allmänna socialförsäkringarna är en central del i den svenska välfärdsmodellen som skapar trygghet och motverkar ekonomisk utsatthet. Regeringen arbetar för att stärka systemet. Lagändringar har beslutats för att öka möjligheterna att kunna återgå till ordinarie arbete för personer som har behov av en längre tids vård, behandling och rehabilitering. Åtgärder har också vidtagits för att skapa bättre möjligheter för den som kan att arbeta deltid

under sin sjukskrivning. Skyddet vid sjukdom har förstärkts för behovsanställda och äldre. Dessutom har taket i sjukpenningen höjts med 25 procent. För personer med sjuk- och aktivitetsersättning har bostadstillägget och garantinivån höjts. Skattereduktionen har förstärkts för personer med sjuk- och aktivitetsersättning i syfte att ta bort skillnaden i beskattning av sådan ersättning och arbetsinkomster.

Den som blir av med jobbet ska ha ekonomisk trygghet under omställning till ett nytt arbete. Fler behöver omfattas av den trygghet som a-kassan ger. För att uppmuntra till medlemsanslutning har regeringen föreslagit en skattelättnad på 25 procent av avgiften till arbetslöshetskassorna fr.o.m. den 1 juli 2022.

Regeringen vill fortsätta att stärka pensionärens ekonomi. Under mandatperioden har bl.a. garantipensionen höjts och bostadstillägget förstärkts. Regeringen har även lämnat förslag om att reformera premiepensionssystemet. För personer som arbetat ett långt yrkesliv, men med låg lön, infördes ett inkomstpensionstillägg 2021. Regeringen arbetar också för en trygghetspension så att den som är utsliten eller blir sjuk nära pensionsåldern inte ska behöva tvingas ta ut sin ålderspension i förtid. Genom regeringens skattesänkningar för pensionärer kommer skillnaden i beskattning av pension och löneinkomst att vara borta 2023. För att möjliggöra en generell höjning av pensionsnivåerna vill regeringen dessutom höja avgiftsinbetalningarna till pensionssystemet. Målsättningen är att den som går i pension sammanlagt ska få minst 70 procent av sin slutlön i allmän pension och tjänstepension.

Regeringen vill fortsätta förbättra ekonomin för pensionärer med låg allmän pension. Därför föreslås en reform som innebär att omkring en halv miljon pensionärer får 1 000 kronor mer i plånboken varje månad. Totalt kommer drygt en miljon pensionärer få förstärkt ekonomi fr.o.m. augusti 2022. Det handlar ytterst om respekt för dem som varit med och byggt vårt land.

Skattepengar ska gå till det de är avsedda för

Det ska vara ordning och reda i välfärdssystemen. Den som har rätt till ersättning ska få det, men inte en krona ska gå till den som fuskar. Regeringen genomför därför en offensiv mot fusk och välfärdsbrott. Det handlar om att motverka felaktiga utbetalningar, skattebrott, bidragsbrott, arbetslivskriminalitet, penningtvätt och finansiering av terrorism.

Regeringen inrättar Utbetalningsmyndigheten, som ska arbeta med systemövergripande kontroll av utbetalningar från välfärdssystemen. Detta gör att

arbetet mot brottslighet och felaktiga utbetalningar i välfärden kan bedrivas mer systematiskt och effektivt än tidigare. Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Migrationsverket och Pensionsmyndigheten har tillförts resurser för att förebygga, kontrollera och följa upp felaktiga utbetalningar och fusk med välfärdsmedel. Regeringen har dessutom föreslagit och genomfört flera lagskärpningar, bl.a. för att stärka kvaliteten i folkbokföringen. Därtill har regeringen tillsatt en utredning med uppdrag att lämna förslag om hur förmågan att förebygga och bekämpa bidragsbrott mot de utbetalande myndigheterna kan stärkas. Regeringen har också tillsatt en utredning som bl.a. ska lämna förslag om ett särskilt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag och andra juridiska personer (dir. 2022:25).

Vidtagna åtgärder med anledning av pandemin

Spridningen av covid-19 har inneburit en stor påfrestning och samhället har satts på prov. Sedan regeringen den 1 februari 2020 klassade covid-19 som en samhällsfarlig sjukdom har hela Sverige kraftsamlat. Tack vare en ansvarsfull finanspolitik hade Sverige resurser att möta pandemin. Under förra mandatperioden investerades 35 miljarder kronor i välfärden, samtidigt som statskulden betalades av. Det gjorde att Sverige mötte krisen med 100 000 fler medarbetare i välfärden jämfört med 2014 och den lägsta statsskulden som andel av BNP sedan 1977.

Regeringen och riksdagen har vidtagit ett stort antal åtgärder för att hantera pandemin och dess konsekvenser. Totalt har nästan 600 miljarder kronor skjutits till för att bl.a. värna människors liv, hälsa och möjlighet att försörja sig (se tabell C.10). Stödåtgärderna har inneburit att konkurser kunnat förhindras, sysselsättningen har hållits uppe och nedskärningar i välfärden kunnat undvikas. Detta är en skillnad jämfört med tidigare kriser, då sysselsättningen i välfärden har minskat. Regeringen föreslår också att ytterligare resurser tillförs för att pandemin och dess konsekvenser fortsatt ska kunna hanteras.

Åtgärder för att skydda liv och hälsa

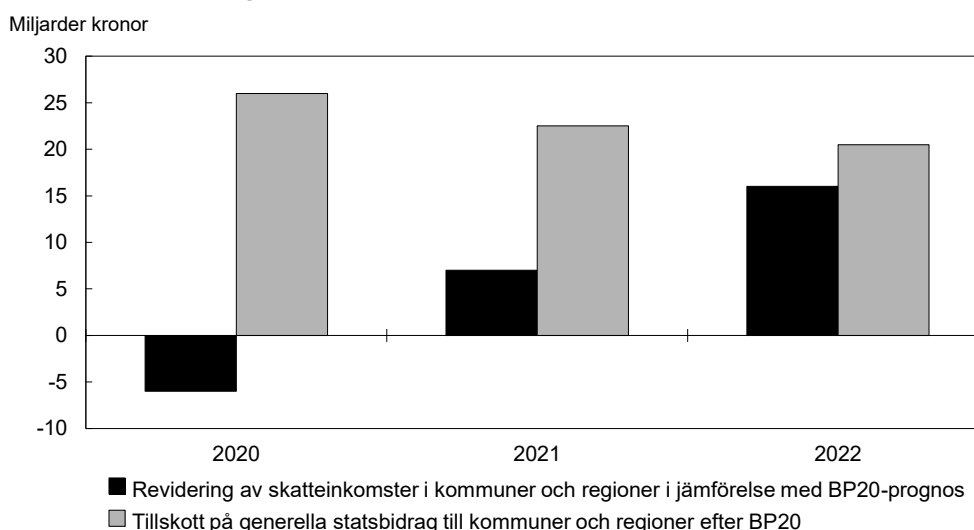
En fungerande hälso- och sjukvård är grundläggande för att skydda människors liv och hälsa och för att skapa trygghet. Därför har betydande medel tillförts kommuner och regioner för de merkostnader som pandemin har medfört, men också för att stödja regionernas hantering av den uppskjutna vården. Tillskotten inkluderar stora resurser till regionerna för att möjliggöra en storskalig testning och smittspårning samt för att genomföra den största vaccinationskampanjen i Sveriges historia. Den 7 april 2022 hade ca

85 procent av Sveriges befolkning som är 12 år eller äldre fått två doser och 63 procent av Sveriges befolkning som är 18 år och äldre fått tre doser. Regeringen föreslår nu att ytterligare medel tillförs för att säkerställa att alla, vid behov, ska kunna få en fjärde dos.

Medel har också avsatts för att stärka äldreomsorgen och höja personalens kompetens. I takt med spridningen av covid-19 har tillfälliga förändringar i socialförsäkringen genomförts. Dessa har bl.a. avsett ersättning för karensavdrag för att begränsa smittspridningen, ersättning för att skydda riskgrupper och uppskjutet krav på läkarintyg för att minska belastningen på vården.

De generella statsbidragen till kommunsektorn har höjts. Höjningen är betydligt större än minskningen av skatteintäkterna till följd av pandemin (se diagram 1.4). Det har varit viktigt för regeringen att ta höjd för att värna välfärden och dämpa det ekonomiska fallet.

Diagram 1.4 Skatterevidering och tillskott av generella statsbidrag sedan budgetpropositionen för 2020

Anm.: I diagrammet jämförs prognoserna för 2020, 2021 och 2022 års kommunala skatteinkomster i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1) med det utfall för 2020 och den prognos för 2021 och 2022 som redovisas i denna proposition. Staplarna motsvarar således hur mycket prognoserna för kommunala skatteinkomster som gjordes före pandemin har reviderats. Staplarna visar även regeringens tillskott av generella statsbidrag till kommunsektorn sedan budgetpropositionen för 2020. Staplarna inkluderar inte riksdagsinitiativet på 2,5 miljarder kronor 2020 eftersom det inte var regeringens initiativ.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Åtgärder för att skydda jobb och inkomster

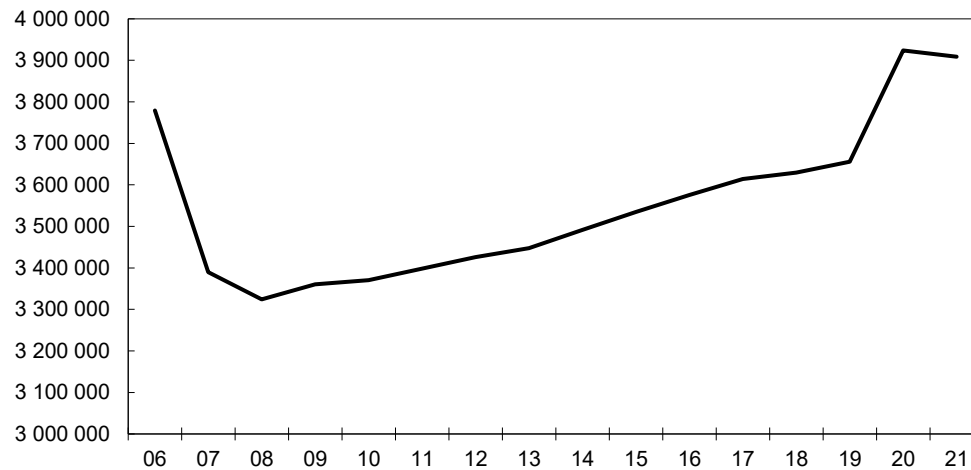
Restriktioner till följd av spridningen av covid-19, och de beteendeförändringar de gav upphov till, resulterade i en kraftig nedgång i ekonomin. Det har funnits ett stort behov av att mildra de ekonomiska konsekvenserna och rädda svenska jobb och företag.

Finanspolitiken har spelat en större roll än i tidigare kriser. Utan regeringens insatser hade företag och löntagare behövt bära en större del av kostnaden för nedstängningarna genom konkurser och arbetslöshet. I Coronakommissionens slutbetänkande konstateras att regeringens snabba och kraftfulla åtgärder har bidragit till att dämpa fallet i ekonomin och påskynda den ekonomiska återhämtningen (SOU 2022:10 s. 595).

Krisåtgärderna har gjort skillnad, men i en kraftig och snabb ekonomisk nedgång är det oundvikligt att människor blir arbetslösa. Regeringen har därför gjort tillfälliga förändringar i arbetslöshetsförsäkringen, både för att den ska omfatta fler löntagare och för att ge medlemmarna större ekonomiskt stöd vid arbetslöshet. Sedan pandemins början har drygt 250 000 fler blivit medlemmar i a-kassan (se diagram 1.5).

Diagram 1.5 Medlemsantal i arbetslöshetskassorna

Antal personer

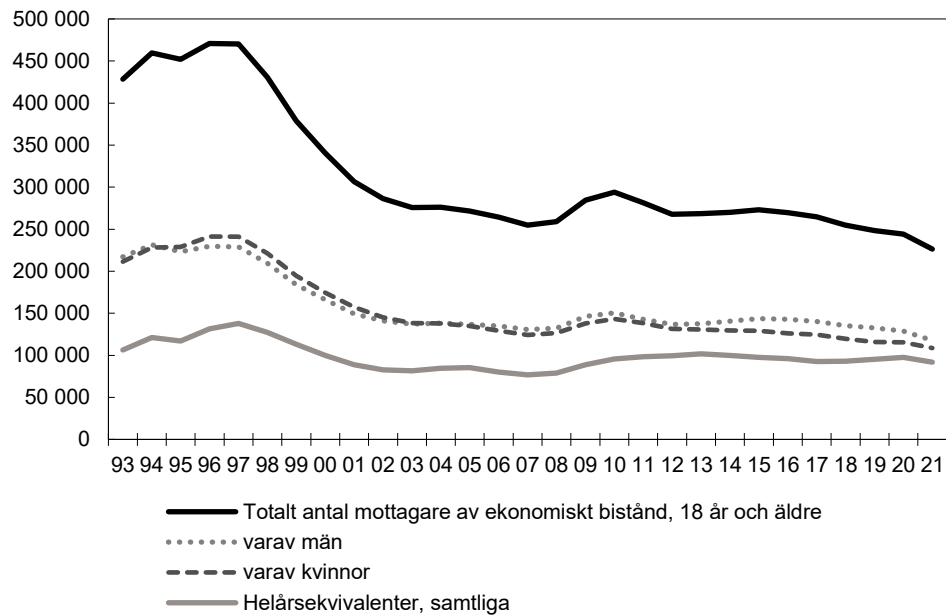
Anm.: Antalet för respektive år avser december månad.

Källa: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

Förstärkningen av arbetslöshetsersättningen och stödet vid korttidsarbete har varit viktigt för att hålla upp hushållens konsumtion. Regeringen har vidtagit åtgärder för att skydda jobb och stärka inkomstryggheten för dem som blivit av med jobbet. Under 2020 och 2021 minskade också antalet mottagare av ekonomiskt bistånd (se diagram 1.6).

Diagram 1.6 Mottagare av ekonomiskt bistånd 18 år och äldre

Antal personer

Anm.: En helårsekvivalent motsvarar en person som under ett helt år mottagit ekonomiskt bistånd. Om två personer, vardera mottagit ekonomiskt stöd under ett halvår, räknas det som en helårsekvivalent, men som två mottagare.

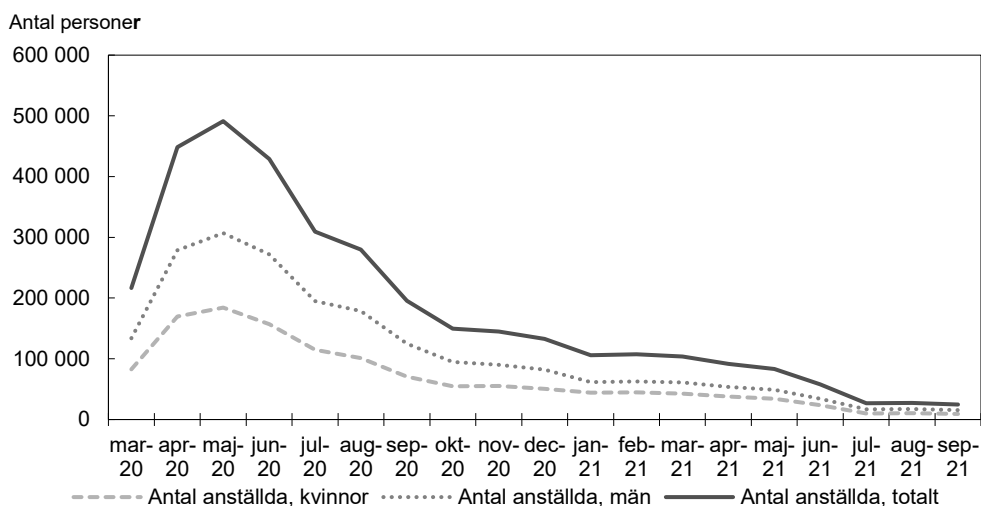
Antal biståndsmottagare 2021 är preliminära uppgifter.

Källor: Statistiska centralbyrån och Socialstyrelsen.

Regeringen har också förstärkt sjukförsäkringen och ökat möjligheterna till omställning. Kunskapslyftet har också förstärkts under pandemin med fler utbildningsplatser som bättre möter samhällets behov, vilket gett grupper som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden förbättrade möjligheter att utbilda sig för att få jobb. För att stötta människor som hamnat i en utsatt situation har bostadsbidraget för barnfamiljer höjts tillfälligt och civilsamhället fått ökade resurser. Medel har även tillförts organisationer som arbetar med våldsutsatta kvinnor, barn och hbtqi-personer och organisationer som arbetar mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

Stödåtgärderna har bidragit till att hålla uppe sysselsättningen. Sysselsättningsgraden i Sverige minskade under inledningen av pandemin, men har därefter stigit igen, och är i dag högre än 2014 och bland de högsta inom EU. Systemet med korttidsarbete har haft avgörande betydelse för att rädda jobb. Totalt beviljades ca 600 000 individer korttidspermittering under krisen (se diagram 1.7).

Diagram 1.7 Antal anställda som beviljats korttidspermittering

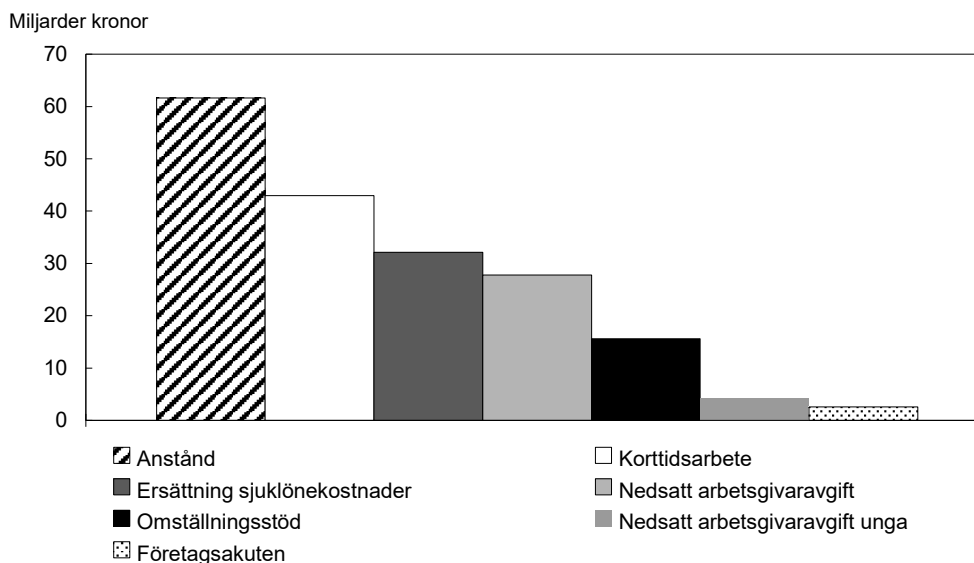

Anm.: Data är från 2022-03-29. Siffrorna är preliminära och kan komma att ändras.

Källa: Tillväxtverket.

Företag som har drabbats ekonomiskt har fått olika typer av stöd i syfte att övervintra krisen och undvika uppsägningar (se diagram 1.8). Åtgärderna har syftat till att minska kostnaderna, stärka likviditeten och förbättra finansieringsmöjligheterna. Medlen har huvudsakligen fördelats utifrån hur allvarligt företagen har drabbats ekonomiskt, men vissa stöd har riktats till specifika sektorer, som medier, kultur, idrott, kollektivtrafik, järnväg samt flyg- och sjöfart. Företag har även fått ersättning för höga sjuklönekostnader. För att underlätta företagens möjligheter att finansiera exportaffärer har Exportkreditnämndens kreditgarantiram för exportkrediter samt Svensk exportkredits låneram i Riksgäldskontoret höjts. Tillfälliga och tidigarelagda skattesänkningar för jobb och företag har också genomförts. Till exempel har kostnaden för att anställa sänkts genom tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifter bl.a. för 19–23-åringar. Sänkningen för 19–23-åringar har varit särskilt betydelsefull för företag inom branscher som anställer många unga, och som påverkats av restriktioner samt beteendeförändringar till följd av pandemin, t.ex. hotell- och restaurangbranschen.

Diagram 1.8 Utbetalningar till vissa stöd samt beviljade anstånd och utställda garantier

Anm.: Anstånd innebär att näringsidkare kan skjuta upp betalningar av avdragen skatt, arbetsgivaravgifter och moms och är därmed en likviditetshöjande åtgärd. Ersättning för sjuklönekostnader avser full kompensation för april–juli 2020 och därefter ersätts sjuklönekostnader som kan antas vara utöver det normala. Den tillfälliga generella nedsättningen av arbetsgivaravgifterna gällde mars–juni 2020. Nedsättningen innebar att arbetsgivaren betalade 10,21 procent i arbetsgivaravgift i stället för 31,42 procent för upp till 30 anställda per företag och upp till en lönesumma om 25 000 kronor per anställd och månad. Den tillfälliga nedsättningen av arbetsgivaravgifterna för unga avser personer 19–23 år och gäller 1 januari 2020–31 mars 2023. Nedsättningen innebar att arbetsgivaren betalar 19,73 procent i stället för 31,42 procent i arbetsgivaravgifter på ersättningar upp till 25 000 kronor per månad. Den 1 juni–31 augusti 2021 gällde en förstärkning av nedsättningen till 10,21 procent. Företagsakuten var ett garantiprogram där Riksgälden ställde ut kreditgarantier till i första hand små och medelstora bolag som drabbats ekonomiskt av pandemin. Alla uppgifter är per den 31 december 2021.

Källor: Skatteverket, Tillväxtverket, Riksgäldskontoret och egna beräkningar.

Pandemin går in i en ny fas

Sedan den 1 april 2022 klassificeras covid-19 inte längre som en samhällsfarlig sjukdom. Pandemin går således in i en ny fas, men det är fortsatt viktigt att följa smittspridningen, få fler att vaccinera sig och stärka hälso- och sjukvården. Samtidigt ställs Sverige inför nya utmaningar. Det osäkra läget understryker behovet av en fortsatt god beredskap.

Samlade budgeteffekter av regeringens politik 2020–2025

I tabell 1.1 redovisas budgeteffekterna av samtliga förslag till och aviseringar om reformer och finansieringar som regeringen lämnat till och redovisat för riksdagen, och som riksdagen antingen beslutat eller godkänt beräkningarna för. Budgeteffekterna redovisas i förhållande till föregående år och är en del av analysen av förändringen av det strukturella sparandet och finanspolitikens inriktning.

Tabell 1.1 Samlade budgeteffekter av regeringens politik 2020–2025 i förhållande till föregående år

Utgifts- och inkomstförändringar i förhållande till föregående år av tidigare beslutade och aviserade samt nu föreslagna och aviserade åtgärder och finansieringar¹. Budgeteffekt på offentliga sektorns finansiella sparande.

Miljarder kronor om inte annat anges

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Förändring av takbegränsade utgifter	179,8	35,5	-4,0	-63,4	6,3	-9,3
Justering för olika redovisningsprinciper i statens budget och nationalräkenskaperna	-8,6	1,8	1,3	-1,1	-1,2	1,1
<i>varav kapitaltillskott statliga bolag</i>	<i>-9,1</i>	<i>7,9</i>	<i>1,4</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
<i>varav lånefinansierade infrastrukturinvesteringar³</i>	<i>3,6</i>	<i>0,2</i>	<i>-1,3</i>	<i>-2,0</i>	<i>-0,9</i>	<i>1,1</i>
Summa utgiftsförändringar²	171,2	37,3	-2,7	-64,4	5,1	-8,2
Skatter, brutto	-45,1	-2,2	-16,8	27,0	5,3	0,2
Indirekta effekter av skatter	8,8	-4,4	-0,9	-1,9	0,1	0,0
Övriga inkomstreformer	1,4	-0,2	0,2	0,0	0,0	0,0
Summa inkomstförändringar, netto²	-34,9	-6,8	-17,5	25,1	5,4	0,2
Utgifts- och inkomstförändringar, effekt på offentliga sektorns finansiella sparande^{2, 4}	-206,1	-44,1	-14,8	89,5	0,3	8,4
Procent av BNP	-4,1	-0,8	-0,3	1,5	0,0	0,1

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ I tabellen ingår budgeteffekterna av åtgärder som regeringen föreslår i Vårändringsbudget för 2022 (prop. 2021/22:99) och som riksdagen ska behandla i juni 2022.

² För utgiftssidan innebär minustecken anslagsminskningar eller att temporära program upphör eller minskar i omfattning. För inkomstsidan innebär minustecken att skatteinkomsterna minskar. För den sammanlagda budgeteffekten av åtgärder på utgifts- och inkomstsidan innebär minustecken att de offentliga finanserna försvagas jämfört med året innan.

³ Posten visar förändringen av nettouplåningen för väg- och järnvägsobjekt. Nettouplåning utgör skillnaden mellan nyupplåning och amortering.

⁴ Exklusive indirekta effekter på inkomstsidan till följd av åtgärder på utgiftssidan.

Källa: Egna beräkningar.

Regeringens fortsatta reformambitioner

Det säkerhetspolitiska läget i Europa har drastiskt försämrats. Rysslands invasion av Ukraina är provocerad, olaglig och oförsvarlig. Aggressionen är mer än en attack på Ukraina, det är en attack mot varje lands rätt att själv bestämma sin framtid och utgör ett hot mot den europeiska säkerhetsordningen och internationell fred. EU och Sverige har svarat kraftfullt. Regeringens åtgärder omfattar tre områden: stöd till Ukraina, sanktioner mot Ryssland och att stärka Sverige.

Sverige har gett både ekonomiskt och humanitärt stöd till Ukraina. Stöd har också lämnats till Ukrainas väpnade styrkor i form av ekonomiska bidrag och försvarsmateriel. Något liknande har Sverige inte gjort sedan Sovjetunionen angrep Finland 1939. Att stå upp för varje nations rätt till säkerhet och självbestämmande är en självklarhet. Att stötta Ukraina är även viktigt för Sveriges säkerhet. Ett försvar av Ukrainas gränser är ett försvar av alla länders gränser. Sverige har tillsammans med övriga medlemsstater i EU, genom historiska beslut, snabbt infört mycket omfattande sanktioner mot Ryssland

och den ryska statsledningen. I en osäker tid står nu medlemsstaterna starkare tillsammans.

Det ukrainska folket har drabbats hårt av Rysslands aggression och många, framför allt kvinnor och barn, har flytt landet. Sverige ska ta sin del av ansvaret för att ta emot människor på flykt. Samtidigt förväntar sig den svenska regeringen att andra länder tar sitt ansvar och att den solidaritet som nu uppvisas i EU och Europa består. Situationen från 2015, när Sverige tog ett oproportionerligt stort ansvar för flyktingmottagandet, ska inte upprepas. Mottagandet ska ske genom en jämnare fördelning över hela landet. Kraftigt utökade medel tillförs för ett ordnat mottagande i hela Sverige. Syftet är att säkerställa att de som nu söker skydd får tillgång till det boende, den utbildning och den hälso- och sjukvård som de har rätt till. Regeringen föreslår även ett tillfälligt stöd till de kommuner som tar ansvar för mottagandet.

Det försämrade säkerhetsläget i vårt närområde understryker vikten av att stärka Sverige. Regeringen genomför sedan 2014, i bred politisk enighet, en kraftig förstärkning av vårt lands totalförsvaret och nu ökar takten. Anslagen till det militära försvaret ska nå 2 procent av BNP så snart det är praktiskt möjligt, dvs. när det är möjligt att på ett effektivt sätt omsätta ökningarna i stärkt försvarsförmåga. Beslut har fattats om förstärkningar av det militära försvaret och regeringen lämnar nu förslag om förstärkningar av det civila försvaret, i syfte att stärka försvarsförmågan på kort sikt.

Svenska folket har den senaste tiden drabbats av ökade priser, inte minst på livsmedel, drivmedel och energi. Ingen regering kan lova att kompensera dessa prisökningar fullt ut, men för att mildra de ökade prisernas effekter har regeringen presenterat ett åtgärds paket med kompensation för höga priser på el och drivmedel samt sänkt skatt på drivmedel. För att särskilt skydda hushåll med svag ekonomi införs dessutom en tillfällig höjning av bostadsbidraget för barnfamiljer. Utvecklingen visar också på behovet av att förbättra ekonomin för de pensionärer som har låg allmän pension. Priserna på jordbrukets insatsvaror har också ökat, och det försämrade säkerhetspolitiska läget understryker vikten av en robust svensk livsmedelsproduktion. Regeringen föreslår därför att ett tillfälligt stöd till vissa sektorer inom jordbruket införs, samt tillfälligt sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk.

Regeringen håller fast vid den långsiktiga kampen mot samhällsproblemen och för ett Sverige som är tryggt för alla. Det starka samhället förutsätter stabila institutioner och en hög tillit mellan människor. Regeringen arbetar därför för att tränga tillbaka våld och kriminalitet och bryta segregationen, skapa jobb i

hela landet genom att driva på klimatomställningen och ta tillbaka den demokratiska kontrollen över välfärden.

Läget på den svenska arbetsmarknaden har förbättrats under 2021. Sysselsättningen har ökat och fler är sysselsatta nu än före pandemin. Men fler behöver komma i arbete för att minska segregationen och komma närmare målet om jämlika uppväxt- och levnadsvillkor och goda livschanser för alla. Alla som kan arbeta ska arbeta. Regeringen föreslår att medel tillförs Arbetsförmedlingen för att främja införandet av etableringsjobb.

Sveriges beroende av fossila bränslen är i längden säkerhetspolitiskt och klimatomställning ohållbart. Nu föreslår regeringen ytterligare åtgärder för att skynda på klimatomställningen, bl.a. en förstärkt miljökompensation för att stärka järnvägens konkurrenskraft och bidra till en överflyttning av gods-transporter från väg till järnväg. Regeringen föreslår även att mer medel tillförs för att bibehålla den höga omställningstakten i elektrifieringen av transportsektorn.

Alla som jobbar och bygger Sverige ska ha trygga socialförsäkringar och framtida pensioner. För att förbättra ekonomin för de pensionärer som har det sämst ställt föreslår regeringen ett garantitillägg. Detta är särskilt viktigt när priserna stiger.

Sveriges hantering av pandemin visar att kapaciteten finns för att möta stora samhällsutmaningar. Regeringens åtgärder har bidragit till att minska smittspridningen, rädda liv och minska de negativa konsekvenserna för jobb och företag. Den ekonomiska återhämtningen har varit snabb och Sverige har klarat den ekonomiska krisen väl jämfört med många andra länder. Regeringen föreslår att ytterligare resurser tillförs för att säkra svensk vård och omsorg samt ytterligare medel för att säkerställa att alla, vid behov, ska kunna få en fjärde vaccindos.

De senaste två åren har inneburit en betydande prövning för Sverige och svenska folket. Nu möter samhället nya utmaningar. Det är även i denna situation avgörande att de åtgärder som vidtas är väl avvägda och hållbara över tid. Det är också viktigt att effekterna inte tillåts slå hårt mot dem som redan har en ekonomiskt svagare ställning i samhället. Sverige ska möta dessa utmaningar med samma kraft och beslutsamhet som hela samhället tillsammans mötte pandemin.

Stärka Sverige

Sveriges försvarsförmåga ska öka och upprustningen av totalförsvaret genomföras i snabbare takt. Anslagen till det militära försvaret ska nå 2 procent av BNP så snart det är praktiskt möjligt, dvs. när det är möjligt att på ett effektivt sätt omsätta ökningarna i stärkt försvarsförmåga. Nya anvisningar till Försvarsberedningen har utarbetats, enligt vilka beredningen ska överlägga rörande anslagsökningar för det militära försvaret för att nå och sedan bibehålla en anslagsnivå som motsvarar två procent av BNP. Överläggningarna ska vara avslutade i maj 2022. Regeringens utgångspunkt är att en bred parlamentarisk överenskommelse ska inkludera en finansiering av försvarssatsningen. Regeringen har också tagit initiativ till partiöverläggningar om säkerhetspolitiken.

I syfte att ytterligare stärka försvarsförmågan på kort sikt har anslagen till det militära försvaret ökat 2022. Även möjligheterna att ingå långsiktiga åtaganden för materielbeställningar har utökats.

Det civila och militära försvaret är ömsesidigt förstärkande. Sveriges förmåga att hantera höjd beredskap och ytterst krig behöver stärkas på bred front. En viktig del i det arbetet är att stärka det civila försvaret. Regeringen föreslår därför åtgärder för att stärka det civila försvarets förmåga under 2022. Åtgärderna syftar bl.a. till att stärka kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar, stärka den enskildes beredskap, stärka befolkningsskyddet genom upprustning av skyddsrum och varningssystem samt förstärka samhällets robusthet och försörjningsberedskap.

Invasionen av Ukraina har visat på vikten av en trygg tillgång på råvaror för svenska företag och en trygg livsmedelsförsörjning. För att bidra till att trygga tillgången på råvaror av nationell betydelse för Sverige föreslår regeringen att en möjlighet införs att ställa ut kreditgarantier för att säkra tillgången till råvaror, en s.k. råvarugaranti. Den senaste tiden har även priser på viktiga insatsvaror i lantbruket stigit. Regeringen föreslår därför ett tillfälligt stöd, riktat till växthusodlingsföretag och gris- och fjäderfäsektorena, samt en tillfällig skattesänkning på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk.

Med anledning av Rysslands invasion har regeringen presenterat ett åtgärds paket för att möta prisökningarna på bl.a. el, diesel och bensin. Åtgärds paketet innebär att drivmedelsskatterna sänks tillfälligt med 1 krona och 5 öre per liter. Tillsammans med den tidigare aviserade skattesänkningen på 40 öre per liter skulle det innebära att priset på bensin och diesel under perioden 1 maj–30 september 2022 blir ca 1 krona och 80 öre lägre, inklusive mervärdesskatt.

Reduktionsplikten samt BNP-indexeringen av drivmedelsskatterna avses pausas under 2023. I åtgärds paketet ingår även en ny drivmedelskompensation till privatpersoner på upp till 1 500 kronor per bilägare. Efter förslag från regeringen förlängs också en modifierad version av elpriskompensationen med ytterligare en månad för hushåll i södra och mellersta Sverige. För att särskilt skydda hushåll med svag ekonomi mot kraftiga prisuppgångar föreslås att ett tilläggsbidrag införs för barnfamiljer som har eller senare under 2022 kommer att ha rätt till bostadsbidrag. Tilläggsbidraget, som föreslås lämnas juli–december 2022, kommer att motsvara 25 procent av det preliminära bostadsbidraget och kommer som mest att lämnas med 1 325 kronor per månad.

Bryta segregationen

Arbete och egen försörjning skapar delaktighet i samhället. Det är genom arbete som välfärden byggs och i arbetsgemenskapen kan tilltron till andra människor, framtiden och samhället växa. Långtidsarbetslösheten behöver tryckas tillbaka, särskilt i områden med socioekonomiska utmaningar. Tiden till det första jobbet i Sverige behöver vara så kort som möjligt. Framför allt behöver fler utrikes födda kvinnor komma i arbete. Samhället erbjuder stöd bl.a. i form av utbildning och arbetsmarknadspolitiska insatser. Men varje individ har också ett eget ansvar att göra sitt bästa för att komma i arbete, skaffa sig en långsiktig försörjning och delta i samhället.

Under det senaste decenniet har etableringsgraden för nyanlända successivt förbättrats. Regeringen arbetar för att införa etableringsjobb under första halvåret 2022 för att fler nyanlända och långtidsarbetslösa ska få ett jobb och etablera sig på arbetsmarknaden. För att främja införandet föreslår regeringen ett särskilt tillskott till Arbetsförmedlingen.

Regeringen vill införa en aktivitetsplikt för arbetslösa med försörjningsstöd. Den som är arbetsförmögen ska möta lika tydliga krav på aktivitet oavsett vilken form av stöd som personen får. En sådan signal är viktig. Syftet är att bryta isoleringen genom meningsfull heltidssysselsättning, kontakter med arbetsmarknaden och aktiviteter i samhällets regi, som bidrar till en förbättrad hälsa och underlättar integrationen. Dessutom kommer regeringen utreda ökade drivkrafter till arbete för personer med försörjningsstöd.

Regeringen arbetar långsiktigt, kunskapsbaserat och tvärsektorielt för att bryta segregationen. Utöver åtgärder för att få fler i arbete, omfattar regeringens reformer på området bland annat förslag om att kommunerna

aktivt ska erbjuda plats till barn som har behov av förskola för sin språk-utveckling samt om att höja elevernas kunskapsresultat och öka likvärdigheten i skolan. Målsättningen är vidare att samhällsservicen ska stärkas och boendesegregationen minskas i hela landet. Regeringen har även lämnat förslag som ökar incitamenten att dela föräldrapenningen mer lika även för föräldrar med låga inkomster. Det kan snabba på etableringen på arbetsmarknaden, framför allt för utrikes födda kvinnor.

En trygg energiförsörjning för framtiden och mer hållbara transporter

Beroende av råvaror som gas, olja och kol från Ryssland samt högre priser på energi innebär säkerhetspolitiska sårbarheter och risker för den energiintensiva industrin. Tillgång till fossilfri el är nödvändig för en hållbar omställning inom industrin, transportsektorn och resten av samhället. Det förutsätter en fortsatt snabb utbyggnad av kostnadseffektiv, förnybar energi. Framtidens energiförsörjning kräver nya lösningar för att Sverige fortsatt ska ha ett robust elsystem, med en hög leveranssäkerhet och en låg miljöpåverkan, och el till konkurrenskraftiga priser. Regeringen har därför tagit fram en nationell strategi för elektrifiering som beslutades i februari 2022. Strategin ska bidra till en snabb, smart och samhällsekonomiskt effektiv elektrifiering. Bland annat behöver elnätets överföringskapacitet öka betydligt för en förbättrad elförsörjning, samtidigt som ledtider för investeringar i elnäten behöver kortas för att möta industrins behov. En fortsatt snabb utbyggnad av vindkraft förväntas de närmaste åren, och kommunernas incitament för att tillåta etablering av vindkraft ska stärkas.

Transportsektorn står för nästan en tredjedel av de fossila utsläppen i Sverige, men har goda förutsättningar att ställa om till fossilfrihet. Regeringen avser att presentera en ny nationell plan för transportinfrastrukturen för 2022–2033. Som en del av detta gör regeringen den största järnvägssatsningen i modern tid. För att öka takten i klimatomställningen föreslår regeringen också en förstärkning av miljökompensationen för godstransporter på järnväg, i syfte att stärka järnvägens konkurrenskraft.

Regeringen ökar även takten i arbetet med elektrifiering av transportsektorn. Laddinfrastrukturen byggs ut genom bl.a. Klimatklivet, som bidragit till finansieringen av 65 000 laddstolpar runt om i Sverige. Genom bonus–malus-systemet främjas försäljning av bilar med lägre koldioxidutsläpp. Klimatpremier har införts för att ställa om de tunga fordonen. Elektrifieringen inom transportsektorn går snabbt, och försäljningen av bilar som är berättigade till klimatbonus har ökat mer än vad som tidigare beräknats. För att bibehålla den höga omställningstakten föreslår regeringen att ytterligare medel skjuts till. För

att minska utsläppen från arbetsresor har regeringen lämnat förslag om att dagens reseavdrag ska ersättas med en avståndsbaserad och färdmedelsneutral skattereduktion, där en högre avståndsgrens föreslås gälla i utpekade storstadskommuner, medan avståndsgrensen kommer att vara lägre utanför dessa områden.

Tabell 1.2 Förslag i propositionen Vårändringsbudget för 2022 och redan beslutade åtgärder för att stärka Sverige och stötta Ukraina

Miljarder kronor

	2022
Förstärkning av Sveriges totalförvar	
Förstärkning av det militära försvaret ^{1, 2}	2,0
Förstärkning av det civila försvaret	0,8
Stöd till Ukraina och insatser för ett ordnat flyktingmottagande i hela landet	
Stöd till Ukraina ³	1,1
Ökade kostnader för boende och ersättningar	9,8
Extra stöd till kommuner som tar emot många flyktingar	0,5
Tillskott till civilsamhällsorganisationer och övriga åtgärder för ett ordnat flyktingmottagande	0,2
Lindra konsekvenser för svenska hushåll och företag	
Förlängd och modifierad elpriskompensation för södra och mellersta Sverige ¹	0,9
Tillfälligt höjt bostadsbidrag för barnfamiljer	0,5
Stöd till jordbruket ²	0,7
Höjning av EKN:s garantiram för råvarugarantier	
Bryta segregationen, driva på klimatomställningen och ta tillbaka den demokratiska kontrollen av välfärden	
Främja införandet av etableringsjobb	0,1
Ytterligare medel till klimatbonusen	3,9
Förstärkt miljökompensation för godstransporter på järnväg	0,7
Garantitillägg för pensionärer med låga inkomster ²	4,2
Ökad kapacitet i sjukvården genom fler vårdplatser	0,5
Fortsatt hantering av pandemin	
Ytterligare medel för vaccinering	1,2
Ökade kostnader för höga sjuklönekostnader	5,8
Ökade kostnader för tillfällig föräldrapenning och graviditetspenning	1,1
Övriga åtgärder för hantering av pandemin	0,1
Övriga oundvikligheter	1,4
Summa⁴	35,4

¹ Förslag i prop. Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser (prop. 2021/22:199).

² Förstärkningen av försvaret, förslaget om tillfälligt höjd skattenedsättning för diesel i jord-, skogs- och vattenbruksverksamhet samt garantitillägget för pensionärer beräknas även ha effekt för 2023 med 4,7 miljarder kronor, 0,4 miljarder kronor respektive 9,3 miljarder kronor.

³ Förslag i utskottsinitiativ Ändringar i statens budget för 2022 – Ekonomiskt stöd och utrustning till Ukraina (bet. 2021/22:FiU40) och Ändringar i statens budget för 2022 – Stöd till Ukraina med efterfrågad försvarsmateriel (bet. 2021/22:FiU46).

⁴ Förslagen i propositionen Vårändringsbudget för 2022 summerar till 31,4 miljarder kronor.

Källa: Egna beräkningar.

Regeringens syn på rådets rekommendationer 2021

Eftersom terminen 2021 anpassades till återhämtningsarbetet och faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF) lämnade Europeiska kommissionen 2021 endast förslag på landsspecifika rekommendationer på det finanspolitiska området. Den 18 juni 2021 ställde sig rådet för ekonomiska och finansiella frågor bakom sådana landsspecifika rekommendationer. I det formella rådsbeslutet lämnades följande rekommendationer till Sverige:

1. Under 2022 vidmakthålla en stödjande finanspolitisk inriktning, inbegripet den impuls som ges genom faciliteten för återhämtning och resiliens samt upprätthålla nationellt finansierade investeringar.
2. När de ekonomiska förhållandena så medger, bedriva en finanspolitik som syftar till att på medellång sikt uppnå en återhållsam offentligfinansiell ställning och säkerställa de offentliga finansernas hållbarhet, och samtidigt öka investeringarna för att främja tillväxtpotentialen.
3. Ägna särskild uppmärksamhet åt de offentliga finansernas sammansättning, på såväl inkomst- som utgiftssidan av budgeten, och åt budgetåtgärdernas kvalitet, för att säkerställa en hållbar och inkluderande återhämtning. Prioritera hållbara och tillväxtfrämjande investeringar, särskilt investeringar som stöder den gröna och den digitala omställningen. Prioritera finanspolitiska strukturreformer som bidrar till finansieringen av politiska prioriteringar och till långsiktigt hållbara offentliga finanser, inbegripet, i förekommande fall, genom att förbättra täckningen, tillräckligheten och hållbarheten hos hälso- och sjukvårdssystem samt sociala trygghetssystem för alla.

Regeringen välkomnar de granskningar som görs inom ramen för den europeiska terminen. Regeringen delar bedömningen att nödvändiga åtgärder bör vidtas för att hantera pandemin, hålla igång ekonomin och stödja återhämtningen. Regeringen delar även bedömningen att behålla den expansiva finanspolitiska inriktningen över 2022, inklusive effekterna av RRF. Regeringen anser vidare att det är viktigt att, när de ekonomiska förhållandena medger det, återföra det offentligfinansiella sparandet till den nivå som följer av överskottsmålet och säkerställa en hållbar skuldsättning. Regeringen delar bedömningen att nödvändiga åtgärder bör vidtas för att hantera pandemin och öka resiliensen inom hälso- och sjukvården, och att den gröna och digitala omställningen är centrala områden med fortsatta investeringsbehov.

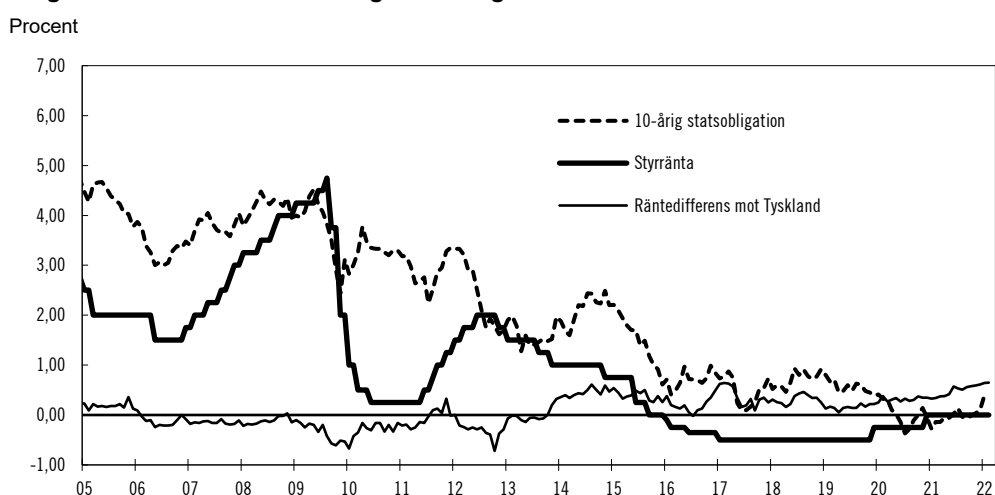

Rådets rekommendationer behandlas i övrigt i Sveriges reformprogram 2022.

1.5 Penningpolitik och finansiell ekonomi

Riksbanken sänkte stegvis reporäntan mellan december 2011 och februari 2016, från 2 procent till historiskt låga -0,5 procent. I december 2018 höjde Riksbanken reporäntan till -0,25 procent och i december 2019 höjdes räntan igen till noll procent. Utöver att hålla styrräntan låg har Riksbanken också genomfört omfattande program med köp av statsobligationer. För att mildra de ekonomiska effekterna av spridningen av covid-19 vidtog Riksbanken ytterligare åtgärder under våren 2020. Riksbanken utökade då köpen av tillgångar till att utöver statsobligationer även omfatta kommunobligationer, säkerställda obligationer och obligationer utgivna av icke-finansiella företag för att understödja kreditförsörjningen i ekonomin. Åtgärderna har succesivt avslutats i takt med att pandemins effekter på ekonomin avtagit. Under första kvartalet 2022 har Riksbankens köp av värdepapper inriktats på att kompensera för värdepapper som förfaller och att hålla det totala innehavet oförändrat. Statsobligationsräntorna föll tillbaka under våren 2020 i samband med spridningen av covid-19. Under hösten samma år ökade dock tillväxt- och inflationsförväntningarna i framför allt USA till följd en av expansiv finans- och penningpolitik, vilket bidrog till att statsobligationsräntorna åter började stiga (se diagram 1.9). Utsikter om ett mer bestående inflationstryck fick flera centralbanker, med amerikanska Federal Reserve i spetsen, att under slutet av 2021 ändra sin kommunikation och sitt agerande i en mer åtstramande riktning. Förväntningar om höjda styrräntor har fått statsobligationsräntorna i både Sverige och omvärlden att stiga ytterligare under början av 2022.

Diagram 1.9 Rränteutvecklingen i Sverige

Källor: Riksbanken och Macrobond.

Inflationen, mätt med konsumentprisindex med fast bostadsränta (KPIF), ökade jämförelsevis snabbt under 2021 (se diagram 1.10). Energipriser, som bidrog till en svag inflation under 2020, ökade tydligt under i synnerhet det andra halvåret 2021 och gav ett stort bidrag till inflationen. Inflationen har ökat ytterligare under inledningen av 2022 och ligger tydligt över Riksbankens inflationsmål på 2 procent. De långsiktiga inflationsförväntningarna är emellertid fortsatt förankrade kring Riksbankens inflationsmål.

Diagram 1.10 Inflationen mätt med KPI och KPIF

Årlig procentuell förändring

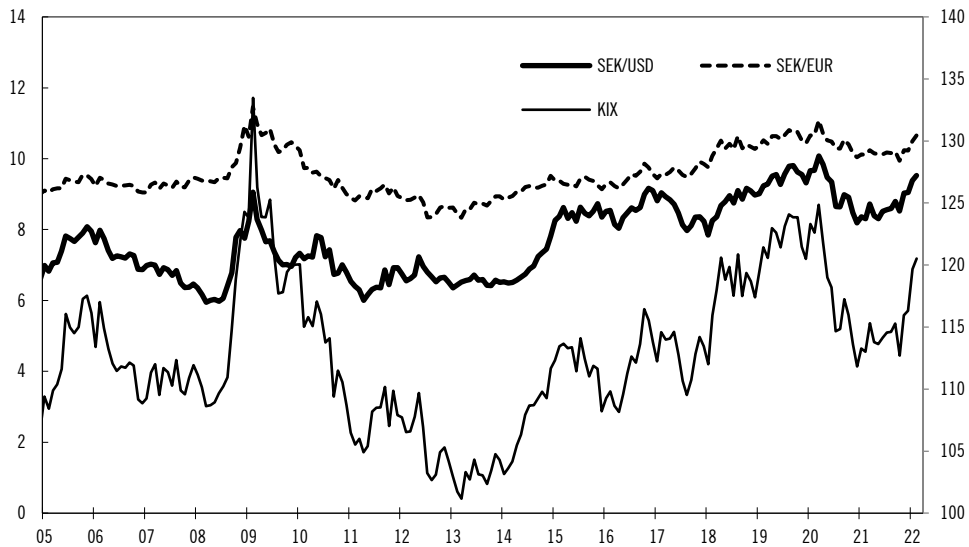
Anm.: Streckad linje visar Riksbankens inflationsmål.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Sverige har sedan november 1992 en rörlig växelkurs. diagram 1.11 visar kronans utveckling mot euron och den amerikanska dollarn fr.o.m. 2005, tillsammans med det handelsviktade växelkursindexet KIX. Kronan försvagades under inledningen av pandemin, men stärktes på bred front under loppet av 2020. Kronans växelkurs tenderar att försvagas under oroliga perioder, då marknadsaktörer söker sig till större valutor som betraktas som säkrare. Trots fortsatt hög smittspridning återhämtade sig riskviljan på de finansiella marknaderna snabbt efter den initiala reaktionen på pandemin under våren 2020, något som den starka utvecklingen på aktiemarknaderna är ett tydligt exempel på. Den höga riskviljan gav stöd åt den svenska kronan som stärktes mot de flesta andra valutorna under 2020 och 2021. Krigsoro började påverka kronan negativt under slutet av 2021, och kronan försvagades ytterligare efter den ryska invasionen inlett i slutet av februari 2022. Utöver lägre riskvilja kan kronförsvagningen delvis även förklaras av den förda penningpolitiken.

Diagram 1.11 Kronindexet KIX samt kronans utveckling mot euron och den amerikanska dollarn

KIX (höger skala), SEK/EUR, SEK/USD (vänster skala)

Källa: Riksbanken.

2. Den makroekonomiska utvecklingen

2.1 Internationell ekonomi

Världsekonomin växte snabbt 2021, främst till följd av omfattande vaccinering och en expansiv ekonomisk politik. I både euroområdet och USA har BNP uppnått en högre nivå än före pandemin. Under slutet av 2021 och inledningen av 2022 gick tillväxten in i en lugnare fas när smittspridningen återigen ökade. Effekterna av denna smittspridningsvåg blev dock förhållandevis kortvariga.

Framöver ser tillväxtutsikterna i omvärlden relativt goda ut, men antas dämpas efter den snabba återhämtningen 2021. Vidare antas effekterna av Rysslands invasion av Ukraina dämpa tillväxten, framför allt i Europa. I takt med att resursutnyttjandet i ekonomin ökar bedöms tillväxten i den globala ekonomin sakta in ytterligare 2023. Osäkerheterna är dock mycket stora och nära sammankopplade med hur Rysslands invasion av Ukraina och dess följd effekter utvecklas.

I flera europeiska länder utgör rysk gas en betydande andel av den totala energianvändningen. Länderna i Baltikum, men även Finland, har därtill en relativt omfattande handel med Ryssland. Ryssland och Ukraina producerar en fjärdedel av världens vete, Ukraina är också en stor majsexportör och Ryssland exporterar mycket stora mängder gödningsmedel. Den ekonomiska utvecklingen i euroområdet bedöms därför påverkas främst av ökade

kostnader för el- och drivmedel samt livsmedel. Även en ökad oro på de finansiella marknaderna väntas dämpa konsumtions- och investeringsviljan. Störningar i produktionskedjor till följd av sanktioner och bojkotter samt störningar i transportsektorn väntas också dämpa tillväxten. Effekterna antas delvis motverkas av en mer expansiv finanspolitik i euroområdet än enligt tidigare bedömningar, bl.a. till följd av ett ökat flyktingmottagande från Ukraina och ökade försvarsutgifter. Samtidigt har hushållen ett högt sparande, vilket möjliggör ökad konsumtion, inte minst av tjänster, när restriktioner har lyfts. Hushållens köpkraft antas dock dämpas till följd av hög inflation.

I både USA och Kina bedöms tillväxten dämpas framöver. I USA, där inflationen är särskilt hög, bidrar en penningpolitisk åtstramning och en ansträngd arbetsmarknad till att dämpa den ekonomiska utvecklingen. I USA väntas också finanspolitiken bli tydligt åtstramande framöver efter att ha varit kraftigt expansiv under pandemin. I Kina väntas tillväxten växla ned 2022, till följd av en sämre utveckling av fastighetssektorn, lägre efterfrågan från omvärlden och en ökad smittspridning under början av året.

Inflationen har stigit tydligt i både euroområdet och USA. I euroområdet är det framför allt energipriserna som har stigit, men även livsmedelspriserna har ökat. I USA är uppgången bred, med tydliga prisökningar på flera varor och tjänster i konsumtionskorgen. Inflationsförväntningarna har stigit både i euroområdet och i USA, men de långsiktiga inflationsförväntningarna är fortsatt förenliga med inflationsmålen. Den globala inflationen väntas dämpas 2023, främst till följd av ett lägre bidrag från energipriserna. Inflationen dämpas även av att centralbanker väntas justera penningpolitiken.

2.2 Svensk ekonomi

Svensk ekonomi har klarat sig väl genom pandemin. Tillväxten tilltog under andra halvåret 2021 och BNP är nu över den nivå som förutspåddes innan pandemin. BNP växte med ca 5 procent 2021. Tillväxten bromsade dock in i slutet av 2021 och inledningen av 2022 till följd av ökad smittspridning, restriktioner och beteendeförändringar. Även sjukfrånvaron var hög, vilket dämpade hushållens konsumtion. Samtidigt påverkas tillverkningsindustrin fortsatt av leveransproblem och utbudsstörningar, vilket återspeglas i en svag industriproduktion och en dämpad export under inledningen av 2022.

Svensk ekonomi påverkas även av Rysslands invasion av Ukraina, men effekterna är mycket osäkra och bedöms vara mindre än för Europa som helhet. De ekonomiska konsekvenserna väntas påverka i flera led, bl.a. genom höga energi- och livsmedelspriser, störningar i de globala värdekedjorna och

stor finansiell osäkerhet som bedöms dämpa både konsumtions- och investeringsviljan. Störningar i produktionen och leveranserna av dessa varor antas leda till högre importpriser och i förlängningen högre livsmedelspriser i Sverige. Energikonsumtionen i Sverige är mindre beroende av rysk gas än i andra europeiska länder, men svenska energipriser påverkas ändå i stor utsträckning av den europeiska marknaden. Stigande energipriser och livsmedelspriser väntas hålla tillbaka hushållens konsumtion. Sveriges direkta handel med Ryssland och Ukraina är liten, men en lägre tillväxt i framför allt Europa påverkar även den svenska utrikeshandeln. Finanspolitiken bidrar till att upprätthålla den offentliga konsumtionen och de offentliga investeringarna, och därmed den svenska BNP-tillväxten.

BNP-tillväxten bedöms tillta under andra och tredje kvartalet 2022, men de starka tillväxttakterna efter pandemin bedöms vara förbi och svensk ekonomi väntas gå in i en lugnare tillväxtfas. Bedömningen stöds av framåtblickande indikatorer, som barometerindikatorn och inköpschefsindex. Tillväxttakten 2023 bedöms dämpas ytterligare. Ett uppdämt konsumtionsbehov, ett högt sparande och en gynnsam utveckling på arbetsmarknaden talar för en jämförelsevis snabb utveckling av hushållens konsumtion under 2022. Investeringarna väntas öka i ungefär genomsnittlig takt under 2022, men dämpas under 2023 när efterfrågan mattas av. Exporten och importen bedöms växa i relativt snabb takt 2022, för att sedan dämpas 2023. Nettoexporten väntas bli något negativ 2022, men svagt positiv 2023. Konjunkturläget bedöms vara i det närmaste balanserat 2022 och 2023 (se tabell 2.1).

Tabell 2.1 Nyckeltal

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
BNP	4,8	3,1	1,6	1,6	1,7
BNP-gap ¹	-0,9	0,3	0,3	0,0	0,0
Sysselsättning ²	1,1	2,1	1,0	0,4	0,6
Sysselsättningsgrad ³	67,3	68,7	69,2	69,3	69,4
Arbetade timmar ⁴	2,3	2,3	1,5	0,3	0,6
Produktivitet i näringslivet ^{4,5}	2,4	1,5	-0,2	1,2	1,0
Arbetslöshet ⁶	8,8	7,6	7,0	7,0	7,0
Löner ⁷	2,7	2,6	3,1	3,1	3,1
KPI ⁸	2,2	4,8	2,5	2,7	2,4

¹ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.

² Avser åldersgruppen 15–74 år.

³ I procent av befolkningen, 15–74 år.

⁴ Kalenderkorrigerad.

⁵ Arbetsproduktivitet mätt som BNP till baspris per arbetad timme.

⁶ I procent av arbetskraften, 15–74 år.

⁷ Mätt enligt konjunkturlönestatistiken.

⁸ Årsgenomsnitt.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Arbetsmarknaden

Läget på arbetsmarknaden förbättrades andra halvåret 2021. Sysselsättningsgraden ökade bland både kvinnor och män, samtidigt som arbetslösheten sjönk påtagligt. Arbetskraftsdeltagandet är fortsatt på en hög nivå. Även om det totala antalet inskrivna vid Arbetsförmedlingen har minskat tydligt, är antalet långtidsarbetslösa fortsatt kvar på höga nivåer. Antalet som har varit inskrivna i 24 månader eller mer ökade under hela 2021.

Under 2022 och 2023 väntas sysselsättningsgraden öka. Även arbetskraftsdeltagandet väntas fortsatt vara på historiskt höga nivåer både 2022 och 2023. I takt med att sysselsättningsgraden ökar fortsätter arbetslösheten att sjunka. En stor mängd ukrainska medborgare väntas komma till Sverige under 2022 i samband med aktiveringen av massflyktsdirektivet. Eftersom dessa personer inte folkbokförs antas effekterna på arbetsmarknadsstatistiken bli begränsade. Den sammantagna effekten på sysselsättningstillväxten och arbetslösheten väntas bli marginell.

Inflation och löner

Inflationen, mätt med konsumentprisindex med fast bostadsränta (KPIF), ökade jämförelsevis snabbt under 2021. Energipriserna, som bidrog till en svag inflation under 2020, ökade tydligt under i synnerhet det andra halvåret 2021 och gav ett stort bidrag till inflationen. Inflationen väntas bli än högre 2022. Utfall under inledningen av året pekar på högre varupriser, inklusive livsmedelspriser. Vidare har Rysslands invasion av Ukraina och sanktionerna från omvärlden drivit på energipriserna, liksom priset på andra råvaror, såsom vete och majs. Utöver detta väntas även globala utbudsstörningar och en svag krona driva upp inflationen. Detta bedöms sammantaget resultera i en KPIF-inflation som uppgår till 4,6 procent 2022. Även om kärninflationen, dvs. KPIF exklusive energipriser, också väntas bli högre än inflationsmålet 2022 är de långsiktiga inflationsförväntningarna väl förenliga kring Riksbankens inflationsmål på 2 procent. Under 2023 väntas inflationen falla tillbaka ner mot 2 procent.

Enligt preliminära siffror från konjunkturlönestatistiken växlade löneökningstakten upp något 2021, efter att ha varit historiskt låg under 2020. Utvecklingen under såväl 2020 som 2021 ska ses i ljuset av senareläggningen av avtalsrörelsen 2020, som resulterade i flera månader utan avtalsmässiga löneökningar för många anställda under 2020. Även under slutet av 2021 och början av 2022 bedöms löneökningstakten ha dämpats till följd av de kollektivavtal som ingicks 2020.

Löneökningstakten bedöms bli marginellt lägre 2022 än 2021. När nya kollektivavtal tecknas 2023 väntas konjunkturläget i svensk ekonomi vara bättre, arbetslösheten lägre och inflationen högre än 2020. Tillsammans med ett bättre ekonomiskt läge även i omvärlden väntas detta bidra till en högre löneökningstakt 2023. Reallönerna, dvs. den nominella löneökningstakten enligt konjunkturlönestatistiken korrigerad för konsumentprisindex (KPI), väntas dock vara negativa 2022 och lägre än det historiska genomsnittet även 2023 till följd av hög inflation.

Riksbanken väntas börja höja styrräntan senare under 2022

Utsikter om ett mer bestående inflationstryck har medfört att flera centralbanker börjat strama åt penningpolitiken snabbare än vad som tidigare antagits. Federal Reserve har redan börjat höja sina styrräntor och ytterligare höjningar väntas under 2022. Europeiska Centralbanken och Riksbanken väntas nu börja höja sina styrräntor redan under andra halvåret 2022.

2.3 Potentiella makroekonomiska obalanser

Kommissionen konstaterade i sin förvarningsrapport från november 2021 att pandemin innebar att den tidigare trenden med minskande makroekonomiska obalanser inom EU bröts. Många av de existerande obalanserna anses ha förvärrats, samtidigt som risken för nya ökat. För att säkerställa en långsiktigt god ekonomisk utveckling är det viktigt att i första hand vidta åtgärder som förhindrar uppkomsten av makroekonomiska obalanser, och i andra hand tidigt identifiera och korrigera de obalanser som trots allt uppkommer. Det är svårt att exakt definiera en makroekonomisk obalans. En sådan obalans kan dock sägas återspegla ett underliggande problem, som riskerar att leda till en snabb och betydande korrigerings, vilket i sin tur påverkar hela samhälls-ekonomi negativt.

Det makroekonomiska obalansförfarandet

Det makroekonomiska obalansförfarandet är en del av den europeiska planeringsterminen och den ekonomiska samordningen i EU. Obalansförfarandet inleddes genom att Europeiska kommissionen i november 2021 publicerade 2022 års förvarningsrapport. Rapporten innehöll en preliminär ekonomisk analys av medlemsstaterna, inklusive en resultattavla med indikatorer på områden som skulle kunna utgöra makroekonomiska obalanser. I förvarningsrapporten valdes tolv medlemsstater, däribland Sverige, ut för en fördjupad granskning. Dessa tolv länder är desamma som i föregående års granskningscykel bedömdes ha obalanser eller alltför stora obalanser. I förvarningsrapporten framkom för Sveriges del att obalansförfarandets

indikatorer visade en hög privat skuldsättning och snabb ökning av ungdomsarbetslösheten. Rapporter från de fördjupade granskningarna kommer vara en del av landrapporterna som publiceras våren 2022, tillsammans med Europeiska kommissionens bedömning av stabilitets- och konvergensprogrammen.

Inom ramen för den europeiska planeringsterminen lämnar Europeiska kommissionen även förslag på åtgärder för att hantera obalanserna, s.k. landspecifika rekommendationer. Den information som lämnas i medlemsstaternas nationella reformprogram, konvergens- eller stabilitetsprogram samt återhämtningsplan kommer att beaktas. Om Europeiska kommissionen anser att en medlemsstat som bedöms ha alltför stora obalanser vidtar otillräckliga åtgärder, kan kommissionen rekommendera rådet att öppna förfarandet vid makroekonomiska obalanser, som utgör den korrigerande delen av förfarandet.

Hushållens skuldsättning

Hushållens höga skuldsättning medför risker, framför allt en risk för den makroekonomiska stabiliteten, då högt belånade hushåll kan komma att förstärka en nedgång i ekonomin om många av dem väljer att dra ned på sin konsumtion för att kunna betala sina lån eller öka sitt sparande. En rad åtgärder har de senaste åren vidtagits i syfte att stärka det finansiella systemets motståndskraft och minska riskerna förknippade med hushållens skuldsättning. De vidtagna åtgärderna har fått effekt. De har gjort att hushållen som berörs av åtgärderna köper billigare bostäder, lånar mindre och amorterar mer än vad de annars skulle ha gjort. Information om åtgärder på detta område finns även i Sveriges nationella reformprogram 2022. Ökningstakten i hushållens skulder dämpades under flera år fram till pandemin. Under 2021 ökade hushållens låneskulder som andel av disponibel inkomst inte lika snabbt som jämfört med året innan.

Ungdomsarbetslöshet

Åtgärder har vidtagits för att långtids- och ungdomsarbetslösheten ska tryckas tillbaka. Dessa omfattar bl.a. åtgärder i statens budget för 2022 för att bekämpa arbetslösheten, både bland unga och bland dem som redan före pandemin hade en svag anknytning till arbetsmarknaden. Den enskilt viktigaste faktorn för att få ett arbete är en gymnasieexamen. Sedan 2017 har alla som saknar en gymnasieexamen rätt att läsa på komvux, och för att ge bättre förutsättningar för kommunerna att erbjuda yrkesinriktad gymnasie-

utbildning till bristyrken skjuts resurser till för regional yrkesinriktad vuxenutbildning och kombinationsutbildningar, där utbildningen kombineras med svenska för invandrare eller svenska som andraspråk. I statens budget för 2022 tillförs ytterligare resurser för fler platser på folkhögskolorna samt på arbetsmarknadsutbildningen.

Ungdomsarbetslösheten i Sverige är högre än genomsnittet inom EU. En majoritet, drygt 60 procent, av de ungdomsarbetslösa i Sverige är dock heltidsstuderande som söker arbete utöver sina studier. Antalet unga (15–24 år) som varken arbetar eller studerar (s.k. NEET) minskade successivt 2009–2019 och föll tydligt tillbaka under 2021 till historiskt låga nivåer. Som andel av befolkningen är NEET lägst i EU.

3. Offentliga finanser

3.1 Redovisningsprinciper

I detta avsnitt redovisas prognosen för de offentliga finanserna i 2022 års ekonomiska vårproposition (prop. 2021/22:100). Redovisningen av den offentliga sektorns inkomster och utgifter utgår från EU:s regelverk för nationalräkenskaper (ENS 2010). Regeringens redovisning, som också används av Konjunkturinstitutet, skiljer sig dock delvis från ENS 2010 (se tabell 3.1). I huvudsak består skillnaderna i att delar av försäljningsintäkterna från offentlig verksamhet redovisas på utgiftssidan, som en avdragspost i de offentliga konsumtionsutgifterna, i den nationella statistiken, medan dessa intäkter redovisas på intäktssidan enligt ENS 2010. Däremot skiljer sig inte beräkningen av det finansiella sparandet. En detaljerad redovisning av den offentliga sektorns finanser enligt ENS 2010 (och EDP, dvs. excessive deficit procedure) finns i tabell C.2a.

Tabell 3.1 Den offentliga sektorns finanser enligt regeringens redovisning och ENS2010

Procent av BNP

	2021	2022	2023	2024	2025
VÅP22					
Inkomster	49,0	48,3	48,3	48,0	48,0
Utgifter	49,2	48,8	47,6	47,2	46,6
Finansiellt sparande	-0,2	-0,5	0,7	0,8	1,4
ENS 2010					
Inkomster	49,8	49,1	48,9	48,5	48,3
Utgifter	50,1	49,6	48,2	47,7	46,9
Finansiellt sparande	-0,2	-0,5	0,7	0,8	1,4

Anm.: VÅP22 = 2022 års ekonomiska vårproposition.

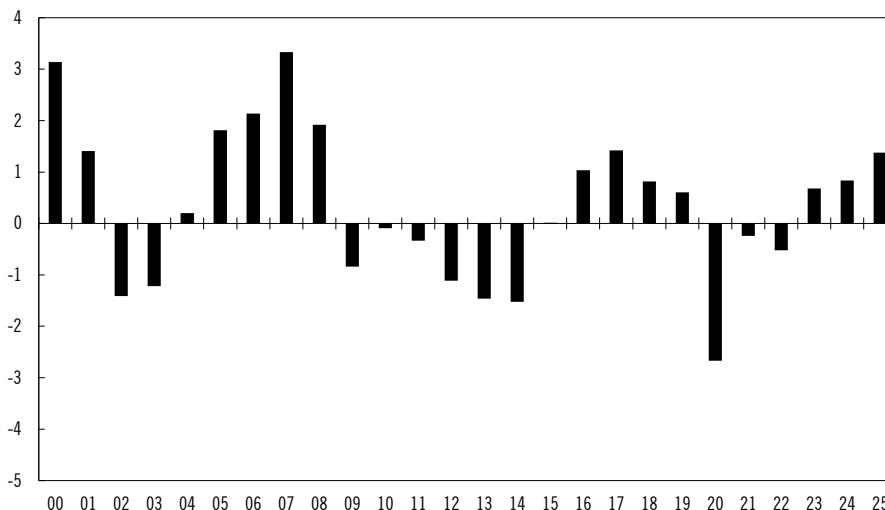
Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

3.2 Utvecklingen av de offentliga finanserna

Den offentliga sektorns finanser förstärktes kraftigt mellan 2014 och 2017. Från att ha uppvisat ett underskott på 1,5 procent av BNP vändes det finansiella sparandet till ett överskott på 1,4 procent av BNP (se diagram 3.1). I takt med att sparandet därefter anpassats till den nya nivån på överskottsmalet har det finansiella sparandet sjunkit och uppgick 2019 till 0,6 procent av BNP.

Diagram 3.1 Den offentliga sektorns finansiella sparande 2000–2025

Procent av BNP

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Den kraftiga konjunktur nedgången som följde efter pandemin, och de åtgärder som vidtagits för att bemöta försvagningen i ekonomin, medförde att de offentliga finanserna kraftigt försvagades 2020. Den snabba återhämtningen i den ekonomiska tillväxten medförde att underskottet i de offentliga finanserna minskade 2021. Till följd av de åtgärder som tidigare beslutats och aviserats i 2022 års ekonomiska vårproposition väntas ett något större underskott 2022 jämfört med 2021. Från och med 2023 beräknas de offentliga finanserna förstärkas, till stor del till följd av att tillfälliga åtgärder avslutas samt då den avsierade aktiva finanspolitiken endast i mindre utsträckning omfattar åren efter 2022 (se diagram 3.1 och tabell 3.2).

Tabell 3.2 Den offentliga sektorns finanser

Procent av BNP, om inte annat anges

	Mdkr					
	2021	2021	2022	2023	2024	2025
Inkomster	2 637	49,0	48,3	48,3	48,0	48,0
Skatter och avgifter	2 317	43,0	42,0	42,4	42,3	42,1
Hushållens direkta skatter	681	12,7	12,0	12,0	11,9	11,7
Företagens direkta skatter	172	3,2	3,2	3,2	3,2	3,1
Arbetsgivaravgifter	284	5,3	5,2	5,2	5,2	5,2
Indirekta skatter	1 178	21,9	21,6	21,9	22,0	22,0
Kapitalinkomster	70	1,3	1,8	1,4	1,3	1,4
Övriga inkomster	250	4,6	4,5	4,5	4,4	4,4
Utgifter	2 650	49,2	48,8	47,6	47,2	46,6
Transfereringar ¹	964	17,9	17,6	16,7	16,5	16,3
Konsumtion	1 411	26,2	25,9	25,5	25,3	24,8
Investeringar	253	4,7	4,8	4,8	4,9	5,0
Ränteutgifter	21	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5
Finansiellt sparande	-13	-0,2	-0,5	0,7	0,8	1,4
Primärt finansiellt sparande	-1	0,0	-0,2	1,0	1,2	1,8
Konsoliderad bruttoskuld	1 974	36,7	33,5	30,7	28,9	26,4
Nettoförmögenhet	1 654	30,7	30,4	32,0	33,2	34,2

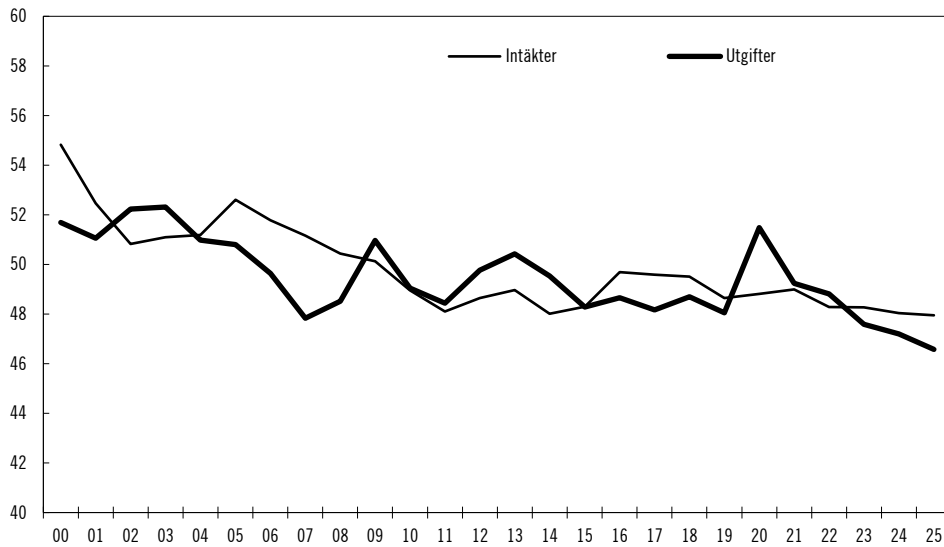
¹ Inklusivt ofördelade utgifter.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Försvagningen av den offentliga sektorns finansiella sparande mellan 2019 och 2020 berodde framför allt på att utgifterna steg kraftigt 2020, men också på att inkomsterna föll. År 2021 växte i stort sett samtliga skattebaser snabbt i förhållande till 2020. Detta medförde att inkomsterna växte i proportion till den ekonomiska tillväxten, medan utgifterna i stället minskade relativt snabbt.

Diagram 3.2 Den offentliga sektorns inkomster och utgifter 2000–2025

Procent av BNP

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

För perioden 2023–2025 är det framför allt en svag utgiftsutveckling som ligger bakom förstärkningen av finanserna. Det är främst statens utgifter som under perioden minskar som andel av BNP (se diagram 3.2 och tabell 3.3).

Tabell 3.3 Finansiellt sparande och statens budgetsaldo

Procent av BNP

	2021	2022	2023	2024	2025
Finansiellt sparande offentlig sektor	-0,2	-0,5	0,7	0,8	1,4
Staten	-0,9	-0,6	0,9	1,0	1,4
Ålderspensionssystemet	0,1	0,2	0,3	0,3	0,4
Kommunsektorn	0,6	-0,1	-0,5	-0,5	-0,4
Statens budgetsaldo	1,4	1,5	2,0	1,2	1,6
Statsskuld	21,3	18,3	15,7	14,0	11,8

Källor: Statistiska centralbyrån, Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

3.3 Finansiell nettoförmögenhet och konsoliderad bruttoskuld

Maastrichtskulden definieras av EU-regler och är det skuldbegrepp som används vid bedömningen av medlemsstaternas offentliga finanser inom ramen för stabilitets- och tillväxtpakten. För Sverige innebär definitionen att skulden består av den konsoliderade statsskulden och kommunsektorns skulder på kapitalmarknaden, med avdrag för AP-fondernas innehav av statsobligationer.

Inför att Sverige den 1 januari 1995 blev medlem i EU uppgick den konsoliderade bruttoskulden till över 1 200 miljarder kronor, vilket motsvarade ca 70 procent av BNP. Sedan dess har det nominella värdet ökat med ca 750 miljarder kronor, för att vid utgången av 2021 uppgå till ca 1 974 miljarder kronor, eller 36,7 procent av BNP. Bruttoskulden beräknas minska 2022, trots underskottet i de offentliga finanserna, beroende på Riksbankens amortering av valutalån. Riksbankens amorteringar medför i sig att Riksgäldskontorets lånebehov minskar med ca 60 miljarder kronor per år 2021–2023. För 2023–2025 medför den förväntade förstärkningen av de offentliga finanserna att bruttoskulden minskar ytterligare.

Den offentliga sektorns finansiella förmögenhet ökar successivt

Den offentliga sektorns nettoförmögenhet består av både fasta produktions-tillgångar och finansiella tillgångar, med avdrag för skulder.

Den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet finns huvudsakligen i AP-fonderna i ålderspensionssystemet. Statens och kommunsektorns bidrag till den finansiella nettoförmögenheten är negativt. Den offentliga sektorns kapitalinkomster i form av räntor och utdelningar, huvudsakligen hänförliga till ålderspensionssystemet, överstiger ränteutgifterna. Den totala skulden inkluderar statens och kommunsektorns åtaganden för de förmånsbestämda tjänstepensionerna som intjänats fr.o.m. 1998. De totala skulderna för de fonderade avgiftsbestämda tjänstepensionerna ingår, i likhet med premiepensionssystemet, inte i den offentliga sektorn, utan redovisas i försäkringssektorn.

Den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet beräknas öka hela prognosperioden 2022–2025. Ökningen är dock svagare än BNP-tillväxten 2022. Därefter medför värdeökningar av finansiella tillgångar i kombination med den gradvisa förstärkningen av statens finanser att den finansiella nettoförmögenheten växer snabbare.

3.4 Målet för den offentliga sektorns finansiella sparande

En avvikelse från överskottsmålet anses föreligga om det strukturella sparatet tydligt avviker från målnivån det innevarande eller det närmast följande året. Att det föreligger en målavvikelse kan bero på flera omständigheter och ska inte likställas med att politiken är felaktigt utformad eller oförenlig med det finanspolitiska ramverket.

För att det i efterhand ska kunna utvärderas om överskottsmålet uppnåtts, och för att upptäcka systematiska avvikelser, används ett bakåtblickande åttaårigt

genomsnitt av det faktiska finansiella sparandet. Ackumulerade avvikelser av det finansiella sparandet som leder till oönskade skuldnivåer kan även motivera att målnivån för sparandet justeras vid nästa översyn av överskottsmålet. Det bakåtblickande genomsnittet ska dock inte styra finanspolitiken på kort sikt.

Från och med 2019 är överskottsmålet en tredjedels procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Att målet för det finansiella sparandet är formulerat som ett genomsnitt över en konjunkturcykel, i stället för som ett årligt mål, är motiverat av stabiliseringspolitiska skäl. Om målet skulle vara ett fast värde varje enskilt år skulle finanspolitiken behöva stramas åt också när konjunkturen försvagades för att säkerställa att det årliga målet nåddes. Finanspolitiken skulle då förstärka konjunktursvängningarna i stället för att stabilisera dem. Att målet är formulerat som ett genomsnitt över en konjunkturcykel gör det dock svårare att följa upp huruvida finanspolitiken ligger i linje med målet, eftersom det är svårt att bedöma när en konjunkturcykel börjar och slutar, samt i vilket konjunkturläge ekonomin befinner sig.

Strukturellt sparande

Trots den betydande osäkerhet som finns kring det strukturella sparandet anses detta mått, beräknat enligt gängse metoder, vara bäst lämpat för att bedöma om det aktuella finansiella sparandet och finanspolitiken är förenliga med överskottsmålet. Att använda strukturellt sparande som huvudindikator i den framåtblickande uppföljningen av överskottsmålet bedöms även överensstämma med EU-rätten. I tabell 3.4 redovisas utfall och prognoser för det offentliga finansiella sparandet. Det strukturella sparandet innevarande och nästföljande år används för att bedöma måluppfyllelsen i förhållande till överskottsmålet i ett framåtblickande perspektiv.

Spridningen av covid-19 har medfört ökade direkta kostnader för t.ex. sjukvård, smittspårning, testning och vaccinering, vilket har försvagat det strukturella sparandet. Vidare har pandemin inneburit behov av stora finanspolitiska åtgärder för att dämpa de akuta ekonomiska effekterna för hushåll och företag. Detta har medfört att det finansiella sparandet bedöms avvika från den målsatta nivån för överskottsmålet. Under innevarande år bedöms dock det strukturella sparandet stärkas. Det strukturella sparandet för 2022 bedöms bli -0,4 procent av potentiell BNP, vilket är lägre än överskottsmålets nivå (se tabell 3.4). Behoven av finanspolitiskt stöd för att dämpa de ekonomiska effekterna av pandemin förväntas minska under 2022. Internationella bedömare, som t.ex. Europeiska kommissionen, Internationella valutafonden och OECD, framhåller dock vikten av att inte dra tillbaka stimulanser för

snabbt, givet den djupa lågkonjunktur som följt av pandemin. Till detta kommer risker kopplade till den ryska invasionen av Ukraina. Utvecklingen av den geopolitiska och säkerhetspolitiska situationen har inneburit ytterligare behov av finanspolitiska åtgärder. Åtgärderna har framför allt riktats mot att möta prisökningar på el.

Den aktuella prognosen, som bygger på beslutade och aviserade reformer, visar på ett sparande över den målsatta nivån 2023. Prognoser för ekonomins utveckling är i allmänhet mycket svåra att göra och den ökade ekonomiska och geopolitiska osäkerheten till följd av den ryska invasionen av Ukraina, men även pandemin, medför att prognosen är ovanligt osäker. Utvecklingen av den geopolitiska och säkerhetspolitiska situationen kommande år kan också behöva hanteras genom ytterligare finanspolitiska insatser inom områden som t.ex. försvar och migration. Finanspolitiken kan alltså framöver behöva anpassas till ett ekonomiskt läge som avviker från det som prognostiseras i 2022 års ekonomiska vårproposition.

Tabell 3.4 Finansiellt sparande i offentlig sektor och indikatorer för avstämning mot överskottsmålet för den offentliga sektorns finansiella sparande

Procent av BNP, om inte annat anges

	2021	2022	2023	2024	2025
Finansiellt sparande	-0,2	-0,5	0,7	0,8	1,4
Bakåtblickande åttaårigt medelvärde	-0,1				
Strukturellt sparande ¹	-0,2	-0,4	0,5	0,9	1,5

¹ Procent av potentiell BNP

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Bakåtblickande åttaårssnitt

Även det bakåtblickande genomsnittet av det finansiella sparandet för 2014–2021 bedöms ligga under målnivån.

Det medelfristiga budgetmålet i stabilitets- och tillväxtpaktens förebyggande del

Den 20 mars 2020 aktiverades den allmänna undantagsklausulen i stabilitets- och tillväxtpakten. Klausulen underlättar samordningen av budgetpolitiken under en allvarlig konjunkturedgång och medger en tillfällig avvikelse från anpassningsbanan mot det medelfristiga budgetmålet, förutsatt att detta inte äventyrar hållbarheten i de offentliga finanserna på medellång sikt. Den allmänna undantagsklausulen innebär inte pågående förfaranden enligt stabilitets- och tillväxtpakten avbryts. Den tillåter dock medlemsstaterna att avvika från de budgetkrav som normalt skulle gälla, samtidigt som kommissionen

och rådet kan vidta nödvändiga politiska samordningsåtgärder inom ramen för pakten.

Sveriges medelfristiga budgetmål innebär att det strukturella sparandet inte ska understiga -1 procent av potentiell BNP. I Europeiska kommissionens senaste prognos, som publicerades i november 2021, bedömdes det strukturella sparandet i Sverige uppgå till 0,2 procent av potentiell BNP 2021 och öka till 0,6 procent 2022 (se tabell 3.5). Skillnaden mellan kommissionens och regeringens prognoser beror framför allt på att kommissionen inte fullt ut kunnat beakta de nya åtgärderna som regeringen föreslagit för att bl.a. mildra effekterna av spridningen av covid-19.

Tabell 3.5 Strukturellt sparande enligt Europeiska kommissionen

Procent av potentiell BNP

	2021	2022	2023
Strukturellt sparande	0,2	0,6	1,3
Medelfristigt budgetmål (MTO)	-1,0	-1,0	-1,0

Källa: Europeiska kommissionen (november 2021).

3.5 Uppföljning av skuldankaret

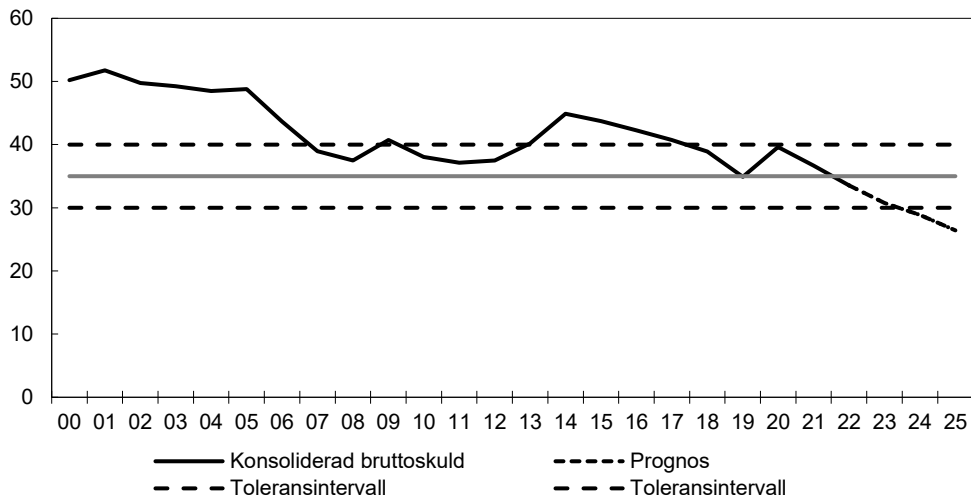
Enligt det finanspolitiska ramverket ska regeringen i den ekonomiska vårpropositionen årligen redogöra för utvecklingen av den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld. Om denna skuld avviker från skuldankaret, dvs. 35 procent av BNP, med mer än 5 procent av BNP, enligt utfallet i nationalräkenskaperna för det föregående året eller enligt prognoserna för det innevarande året eller det följande budgetåret i den ekonomiska vårpropositionen, ska regeringen lämna en skrivelse till riksdagen samtidigt som den ekonomiska vårpropositionen lämnas. I skrivelsen ska regeringen redogöra för vad som orsakat avvikelsen och hur regeringen avser att hantera denna.

Bruttoskuldens andel av BNP bedöms ligga inom skuldankarets toleransintervall (se diagram 3.3). En viktig faktor, utöver den ekonomiska utvecklingen, bakom att skuldkvoten minskar fr.o.m. 2021 är att Riksbanken då inledde en övergång till en helt egenfinansierad valutareserv efter att tidigare ha finansierat en del av sin valutareserv genom Riksgäldskontoret. Övergången sker gradvis t.o.m. 2023 och bidrar också till att skuldkvoten minskar under prognosperioden genom att statens lånebehov minskar. Enligt den nuvarande prognosen, som endast inkluderar den finanspolitik som aviserats eller beslutats fram t.o.m. 2022 års ekonomiska vårproposition, väntas bruttoskulden minska och uppgå till strax över 30 procent av BNP 2023.

Diagram 3.3 Konsoliderad bruttoskuld

Andel av BNP

Källa: Egna beräkningar.

3.6 Uppföljning av utgiftstaket

Det fleråriga utgiftstaket syftar till att främja trovärdigheten i den ekonomiska politiken och är ett viktigt budgetpolitiskt åtagande för riksdagen och regeringen.

Den nuvarande prognosen för de takbegränsade utgifterna 2023 innebär att de takbegränsade utgifterna överstiger det av riksdagen beslutade utgiftstaket med 7 miljarder kronor. När det finns risk för att ett beslutat utgiftstak kommer att överskridas ska regeringen enligt budgetlagen vidta sådana åtgärder som den har befogenhet till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder. Givet det osäkra läget i omvärlden har regeringen valt att inte vidta eller föreslå några sådana åtgärder i nuläget. Regeringen har dock påbörjat ett arbete för att kunna återkomma i budgetpropositionen för 2023 med förslag till utgiftsbegränsande åtgärder. Enligt nuvarande prognos är budgeteringsmarginalen för 2024 mindre än regeringens riktlinje för hur stor budgeteringsmarginalen minst bör vara, vilket innebär utrymmet för reformer som ökar de takbegränsade utgifterna 2024 är mycket begränsat.

I 2022 års ekonomiska vårproposition gör regeringen en första bedömning av utgiftstakets nivå för 2025. Enligt budgetlagen är det obligatoriskt för regeringen att i budgetpropositionen föreslå en nivå på utgiftstaket för det tredje tillkommande året. Regeringen kommer i enlighet med budgetlagen att lämna förslag till utgiftstak för 2025 i budgetpropositionen för 2023.

Budgeteringsmarginalen under utgiftstaket beräknas för 2022 uppgå till 41 miljarder kronor. För 2023, 2024 och 2025 beräknas budgeteringsmarginalen uppgå till -7 miljarder kronor, 20 miljarder kronor respektive 130 miljarder kronor (se tabell 3.6).

Tabell 3.6 Utgiftstaket 2022–2025

Miljarder kronor, om inte annat anges

	2022	2023	2024	2025
Utgiftstak	1 634	1 539	1 595	1 720
Procent av BNP	28,5	25,9	26,0	27,0
Takbegränsade utgifter	1 593	1 546	1 575	1 590
Procent av BNP	27,7	26,0	25,6	25,0
Budgeteringsmarginal	41	-7	20	130
Procent av BNP	0,7	-0,1	0,3	2,0

Anm: Budgeteringsmarginalen är skillnaden mellan ett utgiftstak och de takbegränsade utgifterna.

Källa: Egna beräkningar.

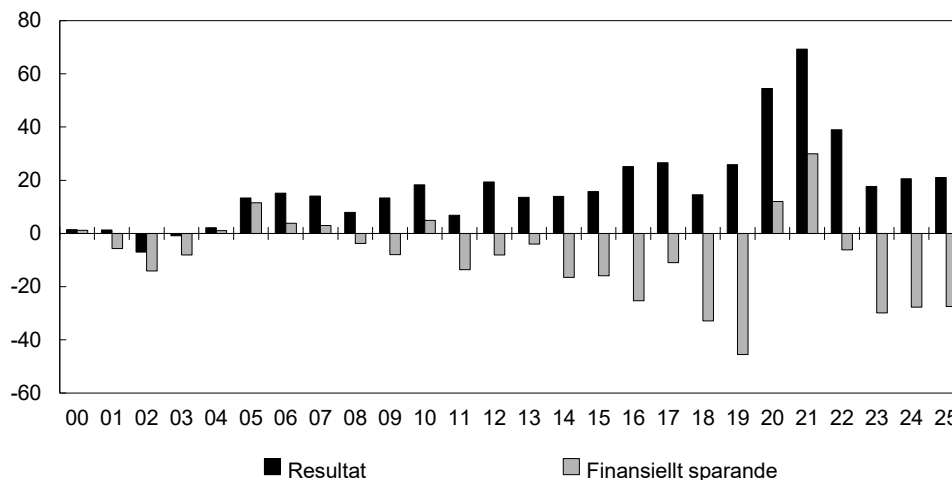
3.7 Uppföljning av kravet på en god ekonomisk hushållning i kommunsektorn och det kommunala balanskravet

Det är det ekonomiska resultatet som avgör om varje kommun och region uppfyller balanskravet (se avsnitt 1.1). Balanskravet anger en miniminivå, men för att uppnå kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning behöver resultatet i regel vara högre. Vad som menas med god ekonomisk hushållning definieras av kommunerna och regionerna själva.

Mellan den kommunala redovisningen och nationalräkenskaperna finns redovisningsmässiga skillnader som kan uppgå till tiotals miljarder kronor enskilda år (se diagram 3.4). Skillnaden mellan resultatet och det finansiella sparandet förklaras till största delen av att investeringar men inte avskrivningar ingår som utgifter i beräkningen av det finansiella sparandet. I resultatet ingår inte investeringar, men däremot avskrivningar. Det kan även förekomma periodiseringskillnader för olika inkomster och utgifter mellan det finansiella sparandet och resultatet.

Diagram 3.4 Kommunsektorns resultat och finansiella sparande

Miljarder kronor

Anm.: Från och med 2019 har den kommunala redovisningen ändrats, vilket medför att måttet resultat efter finansiella poster har ersatt måttet resultat före extraordinära poster. I diagrammet redovisas således resultatet före extraordinära poster t.o.m. 2018 men resultatet efter finansiella poster därefter.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

God ekonomisk hushållning innebär bl.a. att kommunerna och regionerna ska fastställa egna finansiella mål och ta ansvar för en långsiktigt hållbar ekonomi. En grundläggande princip har sedan länge varit att varje generation ska stå för sina egna kostnader. Ett vanligt förekommande mål är att resultatet ska uppgå till en viss andel av de sammanlagda skatteintäkterna och de generella statsbidragen. Kommunernas och regionernas årsredovisningar ska innehålla en bedömning av om balanskravet har uppfyllts och om mål för god ekonomisk hushållning har uppnåtts. Från och med den 1 januari 2013 kan kommuner och regioner bygga upp resultatutjämningsreserver inom ramen för det egna kapitalet. Överskott kan därmed reserveras i goda tider för att tas i anspråk om underskott uppstår till följd av en lågkonjunktur.

Resultatutvecklingen i kommunsektorn

Kommunsektorn redovisade 2021 ett resultat efter finansiella poster som uppgick till 69 miljarder kronor (se diagram 3.4). Det historiskt höga resultatet förklaras främst av att statliga tillskott av statsbidrag medförde en kraftig intäktsökning, samtidigt som skatteintäkterna växte i relativt snabb takt. I regeringens prognos antas kommunsektorns resultat efter finansiella poster uppgå till 39 miljarder kronor 2022 och 18–21 miljarder kronor 2023–2025.

3.8 Statliga garantier

Ett statligt garantiåtagande innebär att staten går i borgen för någon annans betalningsåtagande, vilket leder till en finansiell risk för staten. Regeringen får

enligt budgetlagen besluta om utlåning samt ställa ut kreditgarantier och göra andra liknande åtaganden för det ändamål och med högst det belopp som riksdagen bestämmer. Enligt lagen ska en avgift som motsvarar statens förväntade kostnad för åtagandet tas ut, om inte riksdagen beslutar annat. Förväntade kostnader för lån och garantier består av de förväntade förluster och administrativa kostnader som är förknippade med åtagandet. Förväntad förlust är ett statistiskt mått för de kreditförluster som beräknas kunna uppstå på grund av att garantigäldenären eller låntagaren med en viss sannolikhet inte kommer att fullgöra sitt åtagande. Garanti- och låneverksamheten förväntas därmed vara självfinansierad på lång sikt. Dessa principer för lån- och garantigivning kallas för den statliga lån- och garantimodellen. Som exempel på stora garantiåtaganden som omfattas av garantimodellen kan nämnas exportkreditgarantier och kreditgarantier för infrastrukturprojekt.

Riksdagen kan besluta om att undanta specifika garantier från garantimodellen. Det finns garantier som regleras i särskilda lagar eller som på annan grund har andra villkor än de som anges i budgetlagen. Avgifterna för sådana garantier är vanligen angivna direkt i lag och kan fastställas på andra grunder än att de ska täcka de förväntade kostnaderna. Insättningsgarantin, som utgör statens största garantiåtagande, och investerarskyddet är exempel på garantier som hanteras i särskild ordning. Garantikapital till internationella finansiella institutioner omfattas inte heller av garantimodellen.

Garantiportföljens sammansättning

I tabell 3.7 redovisas en sammanställning av utfärdade garantier och utfästelser. Statens garantiportfölj uppgick vid utgången av 2021 till 2 413 miljarder kronor. Störst av åtagandena var insättningsgarantin (1 917 miljarder kronor) följt av kreditgarantierna (291 miljarder kronor) och garantierna om tillförsel av kapital (198 miljarder kronor).

Tabell 3.7 Statliga garantiåtaganden och utfästelser 31 december 2021

Miljarder kronor

	Garantier	Utfästelser ³
Insättningsgarantin¹	1 917	
Investerarskyddet²		
Kreditgarantier	291	31
Varav		
Exportkreditgarantier ³	266	30
U-kreditgarantier	0	
Fristående garantier	6	0
Infrastruktur	10	0
Bostadskrediter	4	
Internationella åtaganden	3	
Garantier till företag	1	
Övrigt	0	
Garantier om tillförsel av kapital	198	
Varav		
Kapitaltäckningsgarantier	7	
Grundfundsförbindelser	0	
Garantikapital	183	
Garanti till Europeiska unionen för SURE	8	
Pensionsgarantier⁴	7	
Total	2 413	31

¹ Åtagandet för insättningsgarantin avser den 31 december 2020.² För investerarskyddet kan storleken på statens åtagande inte anges.³ Avser bundna utfästelser.⁴ Åtagandet för pensionsgarantier avser den 31 december 2020.

Källa: Riksgäldskontoret.

Förväntade förluster i statens garantiportfölj

För de garantier som omfattas av garantimodellen värderar de ansvariga myndigheterna löpande de förväntade förlusterna. Myndigheterna gör avsättningar för de förväntade förlusterna på skuldsidan i sina balansräkningar.

I syfte att sammanställa ett resultat för den del av verksamheten som omfattar garantier för vilka avsättningar görs analyseras förhållandet mellan avsättningar för förväntade förluster och de tillgångar som finns i garantiverksamheten. Jämförelsen visar att för den del av garantiportföljen som omfattas av garantimodellen täcks avsättningarna för förväntade förluster väl av de avgifter som redan inbetalats (redovisas som garantitillgångar i tabell 3.8).

Tabell 3.8 Jämförelse mellan avsättningar för förväntade förluster och tillgångar i garantiverksamheten 31 december 2021 (exklusive insättningsgarantin, investerarskyddet och garantikapital)

Miljarder kronor

Myndighet	Garanti-engagemang	Avsättningar för förväntade kostnader	Garanti-tillgångar
Riksgäldskontoret	20	1	1
Exportkreditnämnden	266	11	38
Sida	8	0	3
Boverket	4	0	2
Summa	298	12	44

Källa: Riksgäldskontoret.

Årlig analys av riskerna för stora förluster

Riksgäldskontoret har i uppgift att årligen, i samverkan med Exportkreditnämnden, Centrala studiestödsnämnden, Sida, Boverket och övriga berörda myndigheter, göra en samlad analys av riskerna för stora förluster i statens garanti- och utlåningsportfölj. Begreppet stora förluster definieras av Riksgäldskontoret som minst 20 miljarder kronor under kommande fem år. Risken för stora förluster i den s.k. ordinarie portföljen bedöms vara låg. Risken för stora förluster kopplade till insättningsgarantin bedöms vara måttlig.

4. Alternativscenarier och jämförelse med Sveriges konvergensprogram 2021

4.1 Alternativscenarier

Rysslands invasion av Ukraina påverkar svensk ekonomi. Osäkerheten är dock stor om i vilken omfattning. I två alternativa scenarier belyses hur svensk ekonomi kan påverkas om effekterna av de försämrade geopolitiska läget blir andra än vad som förutsätts i prognosen.

I scenario 1 antas att effekterna av det försämrade geopolitiska läget bli mer omfattande och mer långvariga än i prognosen. Den allmänna oron bland företag och hushåll antas bli större, med minskad investerings- och konsumtionstillväxt i både Sverige och omvärlden som följd. Minskad efterfrågan från omvärlden medför att exportutvecklingen blir svagare i detta scenario. Sammantaget blir svensk BNP-tillväxt lägre 2022 och 2023 än enligt prognosen (se tabell 4.1). Resursutnyttjandet minskar och svensk ekonomi går in i en lågkonjunktur. Arbetslösheten stiger. Samtidigt bidrar än större begränsningar av utbudet av energi och råvaror till större inflationsuppgångar jämfört med i prognosen. Till denna utveckling bidrar även högre kostnader i förädlingskedjor. En högre inflation medför högre mervärdesskatteintäkter, men nedgången i BNP-tillväxten bidrar till att den offentliga sektorns

inkomster totalt sett initialt blir mindre i detta alternativa scenario. En högre inflation och högre arbetslöshet bidrar till högre utgifter. Sammantaget försämras den offentliga sektorns finansiella sparande i detta alternativa scenario jämfört med i prognosen. I scenariot antas en återhämtning av svensk ekonomi äga rum 2024 och 2025, med förstärkt finansiellt sparande som följd.

I scenario 2 antas det försämrade geopolitiska läget leda till mindre effekter på svensk ekonomi. Hushåll och företag drivs av en större tillförsikt om den ekonomiska utvecklingen, vilket medför en högre tillväxt i konsumtion och investeringar både i Sverige och i omvärlden. Den högre ekonomiska aktiviteten i omvärlden medför en högre exporttillväxt. Sammantaget blir BNP-tillväxten högre 2022 och 2023 i scenariot jämfört med i prognosen. Därutöver antas prisuppgången på energi och råvaror bli mindre, vilket leder till en lägre inflationsökning 2022. Den offentliga sektorns inkomster 2022 blir tillfälligt lägre till följd av en lägre inflation som medför lägre tillväxt i löpande priser. För efterföljande år blir inkomsterna högre, samtidigt som utgifterna blir mindre. Sammantaget blir det finansiella sparandet 2023–2025 högre i det detta scenario jämfört med i prognosen.

Tabell 4.1 Alternativa scenarier

Procentuell förändring om inte annat anges. Prognos enligt huvudscenario i fet stil för respektive variabel utifrån tidigare beslutade och aviserade samt nu föreslagna och aviserade reformer¹

	2022	2023	2024	2025
BNP²	3,1	1,8	1,6	1,9
Scenario 1: Lägre tillväxt och lågkonjunktur	1,3	0,2	3,2	3,5
Scenario 2: Högre tillväxt	3,2	2,2	1,6	1,7
BNP-gap³	0,3	0,3	0,0	0,0
Scenario 1: Lägre tillväxt och lågkonjunktur	-1,3	-3,0	-1,7	-0,1
Scenario 2: Högre tillväxt	0,5	0,9	0,6	0,3
Arbetslöshet⁴	7,6	7,0	7,0	7,0
Scenario 1: Lägre tillväxt och lågkonjunktur	8,2	8,6	8,6	7,6
Scenario 2: Högre tillväxt	7,3	6,7	6,7	6,9
KPIF⁵	4,6	1,8	2,0	2,0
Scenario 1: Lägre tillväxt och lågkonjunktur	6,6	3,8	2,5	2,0
Scenario 2: Högre tillväxt	3,6	1,8	2,0	2,0
Finansiellt sparande⁶	-0,5	0,7	0,8	1,4
Scenario 1: Lägre tillväxt och lågkonjunktur	-0,7	0,0	0,3	1,2
Scenario 2: Högre tillväxt	-0,6	0,8	1,0	1,5

¹ I alternativscenarierna har hänsyn även tagits till kompletterande penningpolitiska åtgärder.

² Kalenderkorrigerade värden.

³ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.

⁴ Årsgenomsnitt i procent.

⁵ KPI med fast ränta.

⁶ Procent av BNP.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

4.2 Jämförelse med 2021 års konvergensprogram

Svensk ekonomi återhämtade sig snabbare efter pandemin och BNP utvecklades starkare än prognosen i 2021 års konvergensprogram implicerade (se tabell 4.2). Då återhämtningsfasen är förbi dämpas tillväxten vilket bidrar till att tillväxttakten 2022 är nedreviderad. Tillväxten bromsade också in mot slutet av 2021 och inledningen av 2022, bl.a. till följd av den ökade smittspridningen. Rysslands invasion av Ukraina skapar vidare en stor osäkerhet, med bl.a. hög volatilitet på aktiemarknaderna, höga energi- och råvarupriser samt fortsatta störningar i de globala värdekedjorna. Effekterna av invasionen antas därmed dämpa tillväxten. Sammantaget bedöms BNP-tillväxten tillta under andra och tredje kvartalet 2022, men de starka tillväxttakterna kopplade till återhämtningsfasen anses vara förbi, och svensk ekonomi väntas gå in i en lugnare tillväxtfas. BNP bedöms öka med 3,1 procent 2022 och 1,6 procent 2023.

Tabell 4.2 Jämförelse med 2021 års konvergensprogram

Årlig procentuell volymförändring och procent av BNP. Utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
BNP, procentuell volymförändring					
Konvergensprogram 2021	3,2	3,8	1,9	1,6	–
Konvergensprogram 2022	4,8	3,1	1,6	1,6	1,7
Differens, procentenheter	1,6	-0,7	-0,3	0,0	–
Offentliga sektorns finansiella sparande, procent av BNP					
Konvergensprogram 2021	-4,5	-1,0	0,5	1,0	–
Konvergensprogram 2022	-0,2	-0,5	0,7	0,8	1,4
Differens, procentenheter	4,3	0,4	0,1	-0,1	–
Konsoliderad bruttoskuld, procent av BNP					
Konvergensprogram 2021	39,9	37,0	33,7	31,4	–
Konvergensprogram 2022	36,7	33,5	30,7	28,9	26,4
Differens, procentenheter	-3,3	-3,5	-3,0	-2,5	–

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med differensen.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

5. Finanspolitikens långsiktiga hållbarhet

I detta avsnitt redovisas en bedömning av om finanspolitiken är långsiktigt hållbar. Detta görs utifrån en bedömning av utvecklingen av makroekonomin och de offentliga finanserna på lång sikt, givet antaganden om bl.a. befolkningsförändringar, sysselsättning och tillväxt. Syftet med bedömningen är att i god tid få en indikation på att finanspolitiken är ohållbar, så att åtgärder för att göra den hållbar kan vidtas så tidigt som möjligt.

Finanspolitiken bedöms vara långsiktigt hållbar. Försvagningen av det offentliga sparandet 2020–2022 är temporär och äventyrar inte finanspolitikens långsiktiga hållbarhet.

De offentliga finanserna påverkas i hög utsträckning av demografiska trender. Den demografiska utvecklingen gör att behovet av framför allt vård och omsorg ökar snabbt för närvarande. Det innebär att personalförsörjningen i delar av de kommunala verksamheterna kommer att vara en utmaning framöver.

5.1 Vad avses med att finanspolitiken är hållbar?

Bedömningen av om finanspolitiken är hållbar bygger på en framskrivning av den offentliga sektorns inkomster och utgifter långt fram i tiden. Om finanspolitiken är hållbar kan de regler som styr de offentliga inkomsterna och utgifterna vara oförändrade på lång sikt, utan att det resulterar i växande underskott och en alltför stor offentlig skuldsättning. Syftet med analysen är att bedöma under vilka förutsättningar som dagens regelverk är hållbart, och under vilka det är ohållbart, dvs. måste ändras.

Analysen i detta avsnitt bygger på att finanspolitiken är oförändrad och bortser från att den i verkligheten ständigt anpassas för att klara kvantitativa mål och restriktioner som överskottsmålet och utgiftstaket. Om finanspolitiken i stället anpassas så att det finansiella sparandet i den offentliga sektorn är i linje med överskottsmålet är den offentliga sektorns finansiella ställning stabil som andel av BNP. Det innebär att ett offentligt sparande i linje med överskottsmålet i sig säkerställer att den offentliga bruttoskulden inte utvecklas på ett ohållbart sätt.

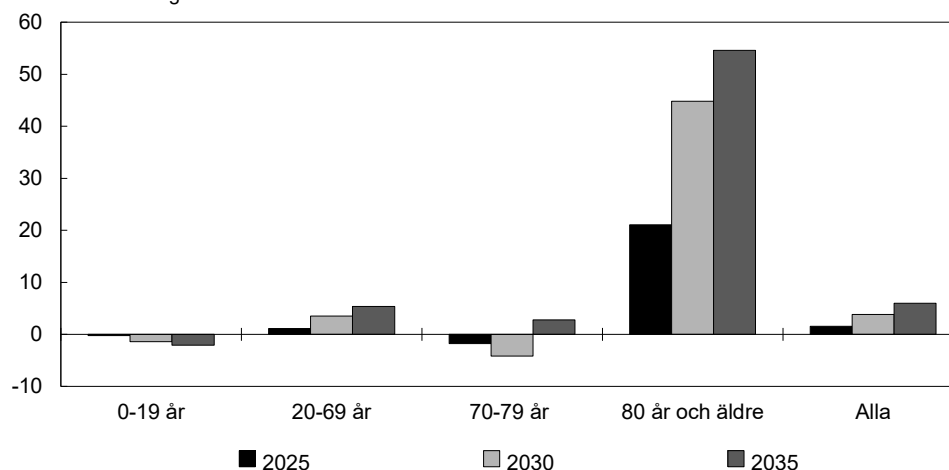
5.2 Långsiktiga utmaningar för finanspolitiken

Sveriges befolkning förväntas öka med ca 6 procent eller närmare 630 000 personer till 2035 enligt Statistiska centralbyråns (SCB) befolkningsframskrivning från april 2021, jämfört med befolkningens storlek i slutet av 2021 (se diagram 5.1). Befolkningen, som då uppgick till ca 10,5 miljoner personer, beräknas öka till ca 11,1 miljoner personer 2035. Ökningen utgörs till nästan lika delar av personer i yrkesverksam ålder (20–69 år) och personer som är 70 år och äldre, som ökar med ca 345 000 respektive ca 335 000 personer. Procentuellt sett ökar andelen personer som är 80 år och äldre betydligt snabbare än övriga grupper. Antalet barn och ungdomar (0–19 år) förväntas i stället minska med ca 50 000 personer till 2035.

SCB gör en mer omfattande analys av den framtida befolkningsutvecklingen var tredje år, nu senast 2021. Mellanliggande år görs endast uppföljningar och mindre revideringar. Jämfört med framskrivningen från 2020 har befolknings-tillväxten till 2035 reviderats ned med ca 220 000 personer i den senaste framskrivningen. Det beror på att både antaganden om fruktsamhet och invandring har reviderats ned.

Diagram 5.1 Befolkningsförändringar jämfört med 2021

Procentuell förändring

Källa: Statistiska centralbyrån.

5.3 Ett scenario för utvecklingen på lång sikt

Den framskrivning av de offentliga inkomsterna och utgifterna som presenteras här, som sträcker sig t.o.m. 2110, tar sin utgångspunkt i SCB:s befolkningsframskrivning från april 2021.

För de skattefinansierade verksamheterna antas att standarden är oförändrad, uttryckt som resursinsats per brukare. Exempelvis beräknas en 90-åring i framtiden få lika många sjukvårds- och omsorgstimmar, och tillgång till lika stora lokalytor, övriga hjälpmedel m.m. som en 90-åring i dag. Ersättningsgraden, dvs. ersättningen per ersättningsberättigad, i alla transfereringssystem förutom pensionssystemet antas öka i takt med genomsnittsinkomsten. För pensionssystemet görs en särskild beräkning baserad på dess regler. Denna beräkning inkluderar effekten av de åldersgränsförändringar i pensions- och skattesystemen som föreslås i propositionen Justerade åldersgränser i pensionssystemet och i kringliggande system (prop. 2021/22:181). De föreslagna förändringarna knyter åldersgränser i ålderspensionssystemet, skattesystemet och andra trygghetssystem till en riktålder som ökar i takt med den förväntade medellivslängden vid 65 års ålder. Bortsett från dessa förändringar antas att dagens skatteregler är oförändrade.

I fokus för framskrivningen ligger det offentliga åtagandet i sin helhet och den offentliga sektorn (staten, regionerna och kommunerna samt ålderspensions-systemet) betraktas samlat. Osäkerheten i framskrivningen är stor och den ska inte ses som en prognos för den mest sannolika utvecklingen, utan som en konsekvensanalys som syftar till att beskriva effekten på de offentliga finanserna av de antaganden som görs.

Andelen sysselsatta i befolkningen i yrkesverksam ålder fortsätter att öka

Andelen sysselsatta i befolkningen i åldrarna 15–74 år har ökat stadigt under de senaste tio åren, om bortsett från 2020. I framskrivningen antas arbetskraftsdeltagande, arbetslöshet och medelarbets-tid vara oförändrade för personer i olika åldrar och med olika bakgrund, med undantag för justeringar till följd av den ovan nämnda pensionsreformen och en trendmässigt minskande andel sjuka utanför arbetskraften. Den sistnämnda trenden ökar arbetskraftsdeltagandet i åldersgruppen 55–64 år. Även andelen sysselsatta i åldrarna 60–69 år ökar på sikt till följd av reformen av pensionssystemet. Samtidigt ökar andelen äldre och andelen utlandsfödda i befolkningen i yrkesverksam ålder. Detta är två grupper som har lägre sysselsättningsgrad än genomsnittet. Sammantaget bedöms dock andelen sysselsatta i befolkningen i yrkesverksam ålder öka svagt på lång sikt.

Antalet sysselsatta och antalet arbetade timmar ökar i genomsnitt med ca 0,5 procent per år mellan 2020 och 2035, och med ca 0,3 procent per år tiden därefter. Ett skäl till att sysselsättningen ökar snabbare under den förstnämnda perioden är att den var särskilt låg 2020, då den påverkades mycket av lågkonjunkturen som orsakades av spridningen av covid-19.

Behovet av välfärdstjänster ökar när befolkningen växer och åldras

Utnyttjandet av den offentliga konsumtionen, dvs. vård, skola, omsorg m.m., varierar under livet. I början av livet används mycket resurser för förskola och annan utbildning. När en person blir ca 20 år sjunker vanligen de offentliga utgifterna, och mot slutet av livet ökar utgifterna för främst sjukvård och äldreomsorg snabbt. Fler äldre gör att behovet av omsorg om äldre och funktionshindrade beräknas öka med ca 14 procent mellan 2021 och 2030, och med ytterligare ca 7 procent mellan 2030 och 2035. Efterfrågan på tjänster som inte konsumeras individuellt, som rättsväsende, offentlig administration och försvar, antas öka i takt med totalbefolkningen och vara ca 6 procent högre 2035 än 2021. Om utbudet av välfärdstjänster ska upprätthållas på samma nivå som i dag innebär den demografiska utvecklingen att den skattefinansierade produktionen av dessa tjänster sammantaget behöver öka

med ca 9 procent t.o.m. 2035, vilket är en ökning med drygt 0,5 procent per år i genomsnitt. Det kan jämföras med den genomsnittliga faktiska tillväxttakten 2000–2021, då produktionen i genomsnitt ökade med drygt 1 procent per år. Under denna period ökade således utbudet av välfärds-tjänster betydligt snabbare än vad den demografiska utvecklingen motiverade.

När den offentliga sektorn växer behöver antalet sysselsatta öka. Om antalet anställda i offentlig sektor ska öka i takt med antalet personer som utnyttjar de skattefinansierade tjänsterna ökar personalbehovet med ca 8 000–10 000 per år t.o.m. 2035, vilket motsvarar en total ökning med ca 130 000 personer mellan 2021 och 2035. Personalbehovet är större i kommunsektorn än i staten, framför allt inom omsorgen om äldre och funktionshindrade, men även inom sjukvården.

Trots en fortsatt tillväxt utvecklas den offentliga sektorns sparande och skuld på ett hållbart sätt

Mellan 2025 och 2035 innebär de demografiska förändringarna att den offentliga konsumtionen minskar något som andel av BNP (se tabell 5.1). Även om utgifterna för omsorg om äldre och funktionshindrade samt för sjukvård ökar mer eller mindre i takt med BNP, så ökar utgifterna för skola och barnomsorg något långsammare än BNP. Det primära finansiella sparandet förbättras något som andel av BNP under dessa år (se diagram 5.2), framför allt i staten som bär det övergripande finansieringsansvaret för välfärden. Efter 2025 minskar de primära utgifterna något till 2035, och är sedan mer eller mindre stabila som andel av BNP. Även de offentliga investeringsutgifterna minskar som andel av BNP mellan 2025 och 2035, och i något långsammare takt under åren därefter. En förklaring till det är att priset på offentliga investeringsvaror bedöms öka långsammare än prisnivån generellt i ekonomin. De offentliga transfereringarna faller initialt från en relativt hög nivå 2021, och ökar på lång sikt något snabbare än BNP i löpande priser.

De viktigaste skatteunderlagen styrs i stor utsträckning av utvecklingen på arbetsmarknaden. De primära inkomsterna minskar något som andel av BNP mellan 2021 och 2025, och utvecklas därefter mer eller mindre i samma takt som BNP.

Tabell 5.1 Primära offentliga utgifter vid oförändrat beteende

Procent av BNP

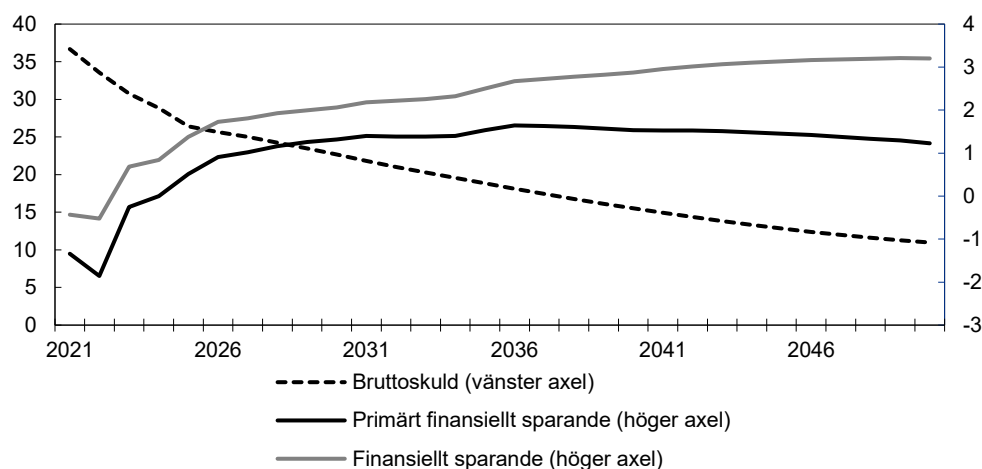
	2021	2025	2035	2060
Primära utgifter	48,8	46,0	45,2	45,4
Offentlig konsumtion	26,2	24,8	24,6	24,4
Investeringar	4,7	5,0	4,5	4,2
Transfereringar	17,8	16,2	16,1	16,8
<i>Därav till hushållen</i>	<i>13,4</i>	<i>12,5</i>	<i>12,4</i>	<i>13,0</i>
Primära inkomster	47,4	46,6	46,8	46,4

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Efter en inledande försämring förbättras det primära finansiella sparandet påtagligt till 2025, för att sedan fortsätta öka som andel av BNP till ca 2035 innan det sjunker något under åren därefter (se diagram 5.2). Den förbättring av det primära sparandet som sker kring 2035 beror på att riktåldern för åldersgränserna i pensions- och skattesystemet då bedöms öka med ett år. Det gör att fler personer är sysselsatta, samtidigt som utgifterna för ålderspensioner minskar.

Diagram 5.2 Den offentliga sektorns finansiella sparande och den konsoliderade bruttoskulden

Procent av BNP

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Eftersom den offentliga sektorns finansiella ställning är positiv, dvs. de finansiella fordringarna är större än skulderna, är det finansiella sparandet större än det primära finansiella sparandet, och ligger något över dagens nivå på överskottsmålet samtliga år fr.o.m. 2023. Den höga nivån på sparandet bidrar till att den konsoliderade bruttoskulden minskar från ca 37 procent av BNP 2021 till drygt 26 procent av BNP 2025, och till ca 23 procent av BNP 2030. Efter 2030 fortsätter skuldkvoten att minska under hela den redovisade tidsperioden.

För att sammanfatta hållbarhetsanalysen används två indikatorer, S1 och S2, som visar hur stor permanent förändring av det offentliga sparandet som krävs 2023 för att den offentliga skulden ska utvecklas på ett önskvärt sätt. S1 är ett mått på hur stor förändring av finanspolitiken som behövs 2023 för att den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (Maastrichtskulden) ska motsvara 60 procent av BNP 2035. Eftersom bruttoskulden motsvarade ca 37 procent av BNP i slutet av 2021 finns det en säkerhetsmarginal till denna skuldnivå, således är S1 negativ. S2 visar hur mycket det offentliga sparandet permanent måste förändras 2023 för att den offentliga nettoskulden ska stabiliseras som andel av BNP på mycket lång sikt.

S1 uppgår till -4,4 procent av BNP. Det relativt stora negativa S1-värdet visar att dagens omfattning av det offentliga åtagandet med stor sannolikhet kan upprätthållas t.o.m. 2035, utan att bruttoskulden överskrider stabilitets- och tillväxtpaktens gränsvärde. Om i stället den sparandjustering beräknas som krävs 2023 för att skuldkvoten 2035 ska motsvara 35 procent av BNP, dvs. en skuldkvot i linje med det s.k. skuldankaret, är indikatorvärdet -1,7.

Värdet av S2 är -1,2. Strikt tolkat betyder det att det finansiella sparandet kan försvagas permanent med 1,2 procent av BNP 2023 utan att nettoskulden blir instabil på mycket lång sikt. Finanspolitiken är därmed hållbar även enligt detta bedömningsätt.

Indikatorerna har förbättrats sedan föregående bedömning

I 2021 års svenska konvergensprogram beräknades S1 till -3,1 och S2 till -0,2. Skälet till att S1-indikatorn förbättrats, dvs. nu har ett större negativt värde, är att den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld under utgångsåret är lägre än enligt den tidigare framskrivningen.

Andra bedömningar av finanspolitikens hållbarhet

Både Konjunkturinstitutet och Europeiska kommissionen har publicerat bedömningar av den svenska finanspolitikens långsiktiga hållbarhet (se Hållbarhetsrapport 2022 för de offentliga finanserna, Konjunkturinstitutet, februari 2022, respektive Debt Sustainability Monitor 2020, European Economy, February 2021).

Konjunkturinstitutet bedömer att Sverige har starka offentliga finanser som är långsiktigt hållbara, trots att pandemin har inneburit en betydande belastning för de offentliga finanserna. Denna bedömning bygger på att befolkningen blir friskare med tiden och arbetar längre upp i åldrarna. Om så inte blir fallet bedöms de offentliga finanserna inte vara långsiktigt hållbara.

Europeiska kommissionen bedömer att risken för en ohållbar utveckling är låg både på kort och medellång sikt (fram t.o.m. 2034). På lång sikt bedömer kommissionen att risken är medelhög för en ohållbar utveckling. Sammanfattande hållbarhetsindikatorer redovisas i tabell 5.2.

Tabell 5.2 Hållbarhetsindikatorer för Sverige

Procent av BNP

	S1	S2
Regeringen	-4,4	-1,2
Konjunkturinstitutet (februari 2022)		0,8
Europeiska kommissionen (februari 2021)	-3,1	2,9

Anm.: Indikatorvärdena är inte direkt jämförbara eftersom de bygger på olika beräkningsantaganden.

Källor: Konjunkturinstitutet, Europeiska kommissionen och egna beräkningar.

5.4 Finanspolitiken bedöms vara långsiktigt hållbar

Sammantaget bedöms finanspolitiken vara långsiktigt hållbar. I långsiktsscenarioet är S1 -4,4 procent och S2 -1,2 procent av BNP.

Försvagningen av det offentliga sparandet 2020–2022 är temporär och bedöms inte äventyra finanspolitikens långsiktiga hållbarhet.

6. Kvaliteten i de offentliga finanserna

6.1 Utgifter

För att bedöma strukturen på de offentliga finanserna räcker det inte med att endast utgå från de totala utgifterna och inkomsterna. Av denna anledning redovisas inkomsterna och utgifterna nedan på en mer detaljerad nivå. På EU-nivå har det tagits fram principer för att producera en enhetlig statistik över respektive medlemsstats fördelning av de offentliga finanserna, den s.k. COFOG-klassificeringen. En enhetlig statistik underlättar jämförelser av olika medlemsstaters offentliga utgifter, samt av utvecklingen över tiden. För att kunna utvärdera om en förändring av de offentliga utgifternas sammansättning har påverkat den långsiktiga tillväxten krävs ytterligare information, och dessutom på en mer detaljerad nivå. De offentliga utgifternas fördelning på olika ändamål, och deras förändring över tiden, visar dock hur olika utgiftstyper och ändamål har prioriterats, och ger en indikation på politikens inriktning.

Utgifternas andel av BNP (utgiftskvoten) har sedan 2015 legat förhållandevis stabilt strax under 50 procent av BNP fram t.o.m. 2019. Den kraftiga konjunkturedgången, och de åtgärder som regeringen genomförde 2020, i samband med spridningen av covid-19, medförde dock att utgifterna snabbt ökade som andel av BNP. Framför allt ökade utgifterna för ekonomiska frågor

och näringsliv (se tabell 6.1 och tabell 6.2). Även utgifter för hälso- och sjukvård ökade under pandemin. I övrigt är det främst utgifter för utbildning som ökat under perioden 2010–2020. En stor minskning har skett av den andel som utgörs av utgifter för räntor, vilket framför allt är en följd av att den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld som andel av BNP har sjunkit kraftigt, samtidigt som räntenivån varit förhållandevis låg.

Tabell 6.1 Ändamålsfördelade offentliga utgifter, 2010–2020

Procent av BNP

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Förändring 2010–2020
Allmän off. förvaltning	7,5	7,7	7,7	7,8	7,5	7,0	6,7	6,8	7,1	6,9	7,0	-0,4
Räntor	1,3	1,4	1,2	1,0	0,8	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	-0,8
Övrigt	6,2	6,3	6,6	6,8	6,6	6,3	6,0	6,2	6,4	6,3	6,6	0,4
Försvar	1,5	1,4	1,4	1,4	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,3	-0,2
Samhällsskydd och rättsväsende	1,3	1,3	1,4	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,4	0,1
Ekonomiska frågor och näringspolitik	4,5	4,4	4,5	4,4	4,3	4,2	4,2	4,2	4,3	4,4	5,8	1,3
Miljöskydd	0,4	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,1
Bostadsförsörjning och samhällsplanering	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,5	0,6	0,7	0,7	0,7	0,0
Hälso- och sjukvård	6,7	6,7	6,8	6,9	6,9	6,8	6,9	6,8	7,0	7,0	7,4	0,7
Fritid, kultur och religion	1,1	1,1	1,1	1,3	1,3	1,3	1,3	1,2	1,3	1,3	1,4	0,3
Utbildning	6,4	6,3	6,4	6,5	6,5	6,4	6,6	6,7	6,9	6,9	7,2	0,8
Socialt skydd	20,3	19,6	20,4	21,0	20,5	20,1	20,6	20,0	19,6	19,0	19,8	-0,5
Totala utgifter	50,4	49,8	51,0	51,6	50,7	49,3	49,7	49,2	49,8	49,1	52,6	2,1
Exklusive räntor	49,2	48,4	49,8	50,6	49,9	48,6	49,1	48,6	49,2	48,5	52,1	2,9

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 6.2 Ändamålsfördelade offentliga utgifter

Procent av totala utgifter

												Förändring
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2010–2020
Allmän off. förvaltning	14,8	15,5	15,2	15,1	14,7	14,3	13,5	13,8	14,2	14,0	13,4	-1,4
Räntor	2,5	2,8	2,3	2,0	1,6	1,4	1,3	1,2	1,3	1,2	0,9	-1,6
Övrigt	12,3	12,7	12,9	13,2	13,1	12,8	12,2	12,6	12,9	12,9	12,5	0,2
Försvar	3,0	2,9	2,7	2,8	2,5	2,4	2,4	2,4	2,4	2,5	2,5	-0,5
Samhällsskydd och rättsväsende	2,7	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,7	2,7	0,0
Ekonomiska frågor och näringspolitik	8,9	8,9	8,9	8,4	8,6	8,5	8,5	8,5	8,7	9,0	11,0	2,1
Miljöskydd	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	0,2
Bostadsförsörjning och samhällsplanering	1,4	1,4	1,4	1,1	1,2	1,2	1,1	1,1	1,4	1,4	1,3	0,0
Hälso- och sjukvård	13,2	13,5	13,4	13,4	13,6	13,8	13,8	13,9	14,0	14,2	14,0	0,8
Fritid, kultur och religion	2,2	2,2	2,1	2,5	2,6	2,6	2,6	2,5	2,5	2,6	2,7	0,5
Utbildning	12,7	12,7	12,6	12,5	12,8	13,0	13,3	13,6	13,8	14,1	13,6	0,9
Socialt skydd	40,3	39,4	40,0	40,6	40,5	40,8	41,3	40,6	39,2	38,6	37,7	-2,5
Totala utgifter	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Exklusive räntor	97,5	97,2	97,7	98,0	98,4	98,6	98,7	98,8	98,7	98,8	99,1	1,6

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

6.2 Inkomster

Skattekvoten, dvs. de totala skatteintäkterna som andel av BNP, påverkas vanligtvis mest av regeländringar, eftersom skattebaserna normalt sett utvecklas i linje med konjunkturen. Mellan 2014 och 2025 väntas skattekvoten vara i stort sett oförändrad, men under tidsperioden är variationerna större (se tabell 6.3 och tabell 6.4). I början av perioden steg skattekvoten för att som högst uppgå till 44,1 procent både 2016 och 2017. Därefter beräknas skattekvoten minska successivt och vara som lägst 2022 på 42,1 procent. Det beror både på tidigare beslutade regeländringar och på de åtgärder som regeringen vidtagit till följd av spridningen av covid-19. I slutet av prognosperioden väntas skattekvoten stiga något, till 42,3 procent.

Intäkterna från skatt på arbete som andel av BNP väntas under perioden 2014–2025 sjunka med 0,7 procentenheter. En stor del av variationen i intäkterna förklaras av regeländringar. En förstärkning av jobbskatteavdraget höll tillbaka skatteintäkterna 2014. Därefter medförde slopandet av nedsättningen av socialavgifterna för unga att intäkterna från skatt på arbete ökade. År 2016 och 2017 var de som högst. Därefter minskade intäkterna återigen, och de förväntas fortsätta minska under prognosperioden, för att vara som lägst 2022. Att intäkterna från skatt på arbete minskar som andel av BNP 2020–2022 beror på regeringens åtgärder med anledning av spridningen

av covid-19, främst tillfälligt nedsatta arbetsgivaravgifter och egenavgifter samt ökade skattereduktioner på arbetsinkomster.

Intäkterna från skatt på kapital som andel av BNP väntas under perioden 2014–2025 stiga med 0,6 procentenheter. Under tidsperioden förväntas dock andelen variera mer. År 2015–2017 var andelen ovanligt hög, vilket förklaras av tillfälligt högre intäkter från skatt på företagsvinster och skatt på hushållens kapitalinkomster. År 2020 hade intäkterna från skatt på kapital gått ner något till följd av spridningen av covid-19, vilket främst påverkade företagens vinster. År 2021 ökade åter intäkterna från skatt på kapital som andel av BNP, vilket främst berodde på rekordhöga kapitalinkomster från hushåll efter en stark utveckling på aktie- och bostadsmarknaden. En viss minskning som andel av BNP väntas ske under prognosperioden.

Intäkterna från konsumtionsskatter beräknas sammantaget stiga svagt som andel av BNP mellan 2014 och 2025. Intäkterna från mervärdesskatt väntas stiga som andel av BNP, medan intäkterna från punktskatter väntas minska som andel av BNP under perioden. Att intäkterna från mervärdesskatt har stigit som andel av BNP förklaras delvis av att bostadsinvesteringarna ökat kraftigt. Detta är investeringar som till stor del görs av hushåll. Framöver väntas en stark ökning av hushållens konsumtion medföra att mervärdesskatteintäkterna stiger som andel av BNP. Intäkterna från punktskatter minskar däremot kontinuerligt som andel av BNP. Det beror på att användningen av vissa varor som punktbeskattas minskar över tid, att en del av punktskattesatserna inte indexerats med inflationen samt en allt mer effektiv användning av olika energislag inom områdena transport, uppvärmning och produktion.

Intäkterna från restförda och övriga skatter som andel av BNP väntas sjunka med 0,1 procentenhet mellan 2014–2025, men under perioden varierar andelen något mer. Intäkterna från restförda och övriga skatter påverkas bl.a. av tillfälligt medgivna anstånd till företag och av uppbördsförluster.

Tabell 6.3 Skatteintäkter per skatteslag

Procent av BNP

													Förändring
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2014–2025
Skatt på arbete	24,9	24,6	25,8	25,8	25,7	25,1	25,1	24,7	23,9	24,2	24,3	24,2	-0,7
Direkta skatter	13,3	13,1	13,8	13,7	13,6	13,1	13,4	12,8	12,3	12,3	12,3	12,3	-1,0
Indirekta skatter	11,6	11,5	12,0	12,1	12,1	12,0	11,7	11,8	11,6	11,9	11,9	11,9	0,3
Skatt på kapital	5,0	5,7	5,6	5,7	5,4	5,6	5,4	6,3	5,9	5,9	5,8	5,6	0,6
Skatt på kapital, hushåll	1,2	1,6	1,7	1,7	1,4	1,4	1,3	2,0	1,6	1,6	1,4	1,3	0,1
Skatt på företagsvinster	2,4	2,8	2,6	2,7	2,8	3,0	3,0	3,0	3,0	2,9	2,9	2,9	0,4
Skatt på konsumtion	12,0	12,0	12,3	12,2	12,2	12,0	12,2	12,3	12,1	12,2	12,2	12,2	0,2
Mervärdesskatt	8,9	8,9	9,2	9,2	9,2	9,1	9,4	9,5	9,5	9,5	9,6	9,7	0,8
Punktskatter	3,1	3,0	3,1	3,0	2,9	2,8	2,8	2,8	2,6	2,6	2,6	2,5	-0,5
Restförda och övriga skatter	0,3	0,3	0,5	0,4	0,5	0,2	0,2	-0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	-0,1
Totala skatteintäkter	42,2	42,6	44,1	44,1	43,8	42,8	42,9	43,2	42,1	42,5	42,4	42,3	0,1

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 6.4 Skatteintäkter per skatteslag

Procent av totala intäkter

													Förändring
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2014–2025
Skatt på arbete	59,0	57,8	58,4	58,6	58,8	58,5	58,4	57,1	56,7	57,0	57,2	57,3	-1,7
Direkta skatter	31,5	30,7	31,2	31,2	31,1	30,5	31,2	29,7	29,3	29,0	29,1	29,2	-2,3
Indirekta skatter	27,5	27,1	27,2	27,4	27,7	28,0	27,2	27,4	27,4	28,0	28,1	28,1	0,6
Skatt på kapital	11,9	13,5	12,6	12,9	12,4	13,0	12,7	14,6	14,1	13,9	13,6	13,2	1,4
Skatt på kapital, hushåll	2,8	3,8	3,8	3,9	3,3	3,2	3,1	4,7	3,9	3,7	3,3	3,0	0,2
Skatt på företagsvinster	5,7	6,6	5,9	6,2	6,3	7,1	7,0	7,1	7,0	6,9	6,9	6,8	1,0
Skatt på konsumtion	28,4	28,1	27,9	27,6	27,8	27,9	28,5	28,5	28,8	28,6	28,7	28,9	0,5
Mervärdesskatt	21,1	21,0	20,9	20,9	21,1	21,3	21,9	22,1	22,6	22,4	22,6	22,9	1,8
Punktskatter	7,3	7,1	7,0	6,7	6,6	6,6	6,6	6,4	6,2	6,2	6,1	6,0	-1,3
Restförda och övriga skatter	0,7	0,6	1,1	0,9	1,1	0,5	0,4	-0,2	0,4	0,5	0,5	0,6	-0,2
Totala skatteintäkter	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Bilaga A – Beräkningstekniska förutsättningar

I denna bilaga redogörs mer utförligt för de beräkningsmetoder som tillämpats vid beräkningarna av de offentliga finanserna under perioden 2025–2110.

Demografiska förutsättningar

Beräkningen bygger på Statistiska centralbyråns befolkningsprognos från april 2021, som redovisas i tabell A.1.

Tabell A.1 Demografiska antaganden

Antal barn per kvinna, antal år och antal personer

	2021	2030	2040	2050	2060	2070	2080
Födelsetal	1,63	1,73	1,74	1,75	1,79	1,82	1,82
Medellivslängd, kvinnor	84,6	85,7	86,8	87,8	88,9	89,8	90,7
Medellivslängd, män	81,2	82,9	84,3	85,5	86,7	87,7	88,7
Nettomigration, tusental	33	36	37	35	33	32	32

Källa: Statistiska centralbyrån.

Arbetsmarknaden

Utvecklingen på arbetsmarknaden beror på den demografiska utvecklingen. Framskrivningen av sysselsättningen och antalet arbetade timmar görs uppdelat efter ålder, kön och ursprung. Graden av deltagande på arbetsmarknaden, sysselsättningsgraden och medelarbetstiden antas på sikt vara konstant i respektive grupp. Detta kan tolkas som ett oförändrat arbetsmarknadsbeteende, då frånvarograd, sjuk- och aktivitetsersättningsgrad, medelarbetstid, sysselsättningsgrad och arbetslöshet är konstanta inom varje delgrupp. Två undantag görs från denna princip. För det första antas dagens låga inflöden till sjukersättning bestå, vilket innebär att arbetskraftsutbudet för personer i åldern 55–64 år fortsätter öka något de närmaste åren. För det andra antas de åldersgränsförändringar som föreslås i propositionen Justerade åldersgränser i pensionssystemet och kringliggande system (prop. 2021/22:281), som knyter åldersgränser i ålderspensionssystemet, skattesystemet och andra trygghetsystem till en riktålder som ökar i takt med den förväntade medellivslängden vid 65 års ålder, göra att andelen sysselsatta i åldrarna 60–69 år ökar.

Antalet arbetade timmar i den offentliga sektorn antas öka i samma takt som den demografiskt betingade offentliga konsumtionen. Det innebär att personaltätheten antas vara konstant i den offentliga sektorn. Antalet arbetade timmar i näringslivet är skillnaden mellan det totala antalet arbetade timmar och antalet arbetade timmar i den offentliga sektorn.

Produktivitet

Antagandet om produktivitetstillväxten i näringslivet tar sin utgångspunkt i den historiska utvecklingen. De senaste årens relativt låga produktivitetsökningstakt som håller tillbaka tillväxten under 2020-talet antas öka gradvis de närmaste åren, så att produktiviteten i näringslivet på sikt åter ökar i samma takt som den gjorde i genomsnitt 2000–2020. Det innebär en trendmässig produktivitetstillväxt om ca 2 procent per år efter 2030 (se tabell A.2). Produktivitetens utvecklingen i den offentliga sektorn antas vara noll fr.o.m. 2025.

Försörjningsbalans och produktion

BNP-tillväxten bestäms av produktivitetens utvecklingen i hela ekonomin och utvecklingen av antalet arbetade timmar. BNP:s användningssida, dvs. hur produktionen används, bestäms på sikt så att hushållens för närvarande relativt höga sparkvot gradvis minskar. Hushållens konsumtionsutgifter som andel av BNP ökar därmed svagt över perioden, i takt med att människor lever längre och en allt större andel av befolkningen inte arbetar. Investeringarna utgör totalt ca 23–24 procent av nominell BNP. Framskrivningen av den offentliga konsumtionen i volymtermer bestäms av den demografiska utvecklingen, medan prisutvecklingen bestäms av antaganden om timlöneutveckling och prisutvecklingen för övriga produktionsfaktorer som hyror m.m. Produktionen av den offentliga konsumtionen bedöms med ett antagande om oförändrad produktivitet och privatiseringsgrad. Den återstående komponenten i försörjningsbalansen är nettoexporten, som beräknas som skillnaden mellan BNP och dess inhemska användning. Produktionen i näringslivet bestäms som produkten av produktiviteten och antalet arbetade timmar i näringslivet.

Inflation och löner

Riksbanken antas driva en penningpolitik som gör att inflationen blir 2 procent per år. Lönekostnads- och bruttovinstandelen i näringslivet antas vara konstanta på lång sikt. Lönerna bestäms därmed av prisutvecklingen och produktiviteten. En högre produktivitet och ett högre förädlingsvärdepris i näringslivet skapar utrymme för högre löner. Timlönen i den offentliga sektorn antas öka i takt med lönerna i den privata sektorn.

Antaganden för avkastning på kapital

På lång sikt antas de genomsnittliga inkomst- och utgiftsräntorna vara desamma i samtliga sektorer i ekonomin. Den antagna nominella räntesatsen på lång sikt är den nominella BNP-tillväxten plus 0,5 procentenheter. Förutom räntebärande tillgångar har den offentliga sektorn även icke räntebärande

tillgångar. Avkastningen på dessa tillgångar består av aktieutdelningar och värdeförändring. Utdelningarna antas på sikt uppgå till 3 procent, och värdeökningen residualberäknas så att den totala avkastningen blir densamma som för räntebärande tillgångar. Det är troligt att det även på lång sikt förekommer skillnader mellan inlånings- och utlåningsräntor, och att det finns skillnader mellan sektorerna. Det är även sannolikt att avkastningen på icke räntebärande tillgångar är högre än för räntebärande tillgångar. Antagandet om avkastningen på finansiellt kapital syftar dock till att förenkla och till att undvika att fokus i analysen flyttas från centrala frågor till frågor kring kapitalavkastningen.

Tabell A.2 Makroekonomiska förutsättningar

Årlig procentuell förändring och procent

	2021	2030	2040	2050	2060	2070	2080
Procentuell förändring							
Befolkning, 15–74 år	0,2	0,5	0,1	0,2	0,3	0,2	0,3
Arbetskraft, 15–74 år	1,4	0,4	0,2	0,2	0,2	0,9	0,2
Sysselsatta, 15–74 år	1,1	0,4	0,2	0,2	0,2	0,9	0,2
Arbetade timmar	2,4	0,4	0,3	0,2	0,2	0,8	0,2
Produktivitet i näringslivet	2,4	1,7	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
BNP, fasta priser	4,8	1,8	2,0	1,9	1,9	2,6	2,0
BNP per capita	4,3	1,4	1,5	1,5	1,6	2,3	1,7
BNP-produktivitet	2,3	1,4	1,7	1,7	1,8	1,8	1,8
BNP-deflator	3,0	2,1	2,5	2,4	2,3	2,2	2,3
KPI, årsgenomsnitt	2,2	2,3	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Timlön	3,3	3,5	4,3	4,3	4,2	4,1	4,2
Procent							
Realränta	-1,4	0,7	2,9	2,9	2,7	3,1	2,8
Sysselsättningsgrad, 15–74 år	67,3	69,2	69,5	70,0	69,4	71,2	70,8
ILO-arbetslöshet, 15–74 år	8,8	6,8	6,9	6,8	6,8	6,7	6,6

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Offentliga inkomster

De beräkningar av de offentliga inkomsterna som redovisas i konvergensprogrammet bygger på ett antagande om konstant skattesats i förhållande till olika skattebaser. Följaktligen kommer den aggregerade skattekvoten att variera om skattebaserna utvecklas på annat sätt än BNP. Denna metod avspeglar oförändrade skatteregler. I tabell A.3 redovisas i detalj den offentliga sektorns skatter och avgifter som andel av BNP och som andel av respektive skattebas (implicit skattesats), samt skattebasens andel av BNP.

Tabell A.3 Skatter och avgifter

Procent av BNP

	2021	2030	2040	2050	2060	2070	2080
Skatter och avgifter	42,7	42,4	42,4	42,4	42,7	42,5	42,8
Hushållens direkta skatter och avgifter							
Andel av BNP	12,5	11,7	11,8	12,0	12,2	12,2	12,4
Implicit skattesats för direkta skatter	23,6	22,8	22,8	22,9	22,9	23,0	23,0
Skattebasen för direkta skatter som andel av BNP	52,9	51,5	51,9	52,4	53,1	53,1	53,9
Implicit skattesats för avgifter	6,6	6,7	6,7	6,7	6,7	6,7	6,7
Skattebasen för avgifter som andel av BNP	39,8	39,5	40,0	40,4	40,7	40,9	41,2
Företagens direkta skatter							
Andel av BNP	2,9	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1
Implicit skattesats	9,7	9,9	9,9	9,9	9,9	9,9	9,9
Skattebasen som andel av BNP	29,6	31,6	31,7	31,7	31,5	31,7	31,5
Indirekta skatter ¹							
Andel av BNP	12,6	13,1	12,8	12,5	12,6	12,2	12,3
Implicit skattesats	28,8	27,4	26,6	25,9	25,6	25,4	25,1
Skattebasen som andel av BNP	43,8	48,0	48,2	48,3	49,0	48,1	48,9
Arbetsgivaravgifter och egenföretagaravgifter ²							
Andel av BNP	14,4	14,4	14,6	14,7	14,8	14,9	15,0
Implicit skattesats	36,1	36,5	36,5	36,5	36,5	36,5	36,5
Skattebasen som andel av BNP	39,8	39,5	40,0	40,4	40,7	40,9	41,2

¹ Exklusive löneberoende indirekta skatter.² Inklusiva löneberoende indirekta skatter.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Offentliga konsumtionsutgifter

Framskrivningen av den offentliga konsumtionen görs i två delar. En volymframskrivning och en prisframskrivning. Beräkningen av den offentliga konsumtionen bygger på ålders- och könsfördelade kostnader för olika ändamål såsom skola, vård och omsorg (se tabell A.4). Samtliga utgiftsområden skrivs fram med den demografiska utvecklingen. Det innebär t.ex. att en genomsnittlig 70-årig kvinna realt sett erhåller lika mycket offentliga tjänster 2060 som 2025. Detta kan ses som ett uttryck för en oförändrad standard i den offentliga servicen. Priset på den offentliga konsumtionen utvecklas med en sammanvägning av priset på de ingående delarna i bruttoproduktionen, dvs. timlöner, priset på förbrukning och priset på kapitalförslitning (investeringspriset).

Tabell A.4 Offentlig konsumtion

Procent av BNP

	2021	2030	2040	2050	2060	2070	2080
Summa konsumtion	26,2	24,7	24,5	24,4	24,4	23,8	23,9
Barnomsorg	1,7	1,5	1,5	1,6	1,5	1,5	1,5
Utbildning	5,2	4,9	4,6	4,5	4,5	4,2	4,2
Sjukvård	6,6	6,2	6,1	6,0	5,9	5,7	5,7
Äldreomsorg	4,9	5,3	5,6	5,8	6,0	6,0	6,4
Övrig verksamhet	7,8	6,8	6,7	6,6	6,5	6,3	6,2

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Transfereringar

I kalkylerna förutsätts en viss standardsäkring av de offentliga transfereringssystemen (se tabell A.5). För en del av transfereringarna finns ett regelverk som automatiskt ökar utgifterna i takt med lönerna. Detta gäller bl.a. för pensioner, som räknas upp med inkomstindex, och delvis även för transfereringar som ersätter inkomstbortfall, t.ex. sjuk- och föräldraförsäkringen. I kalkylen skrivs pensionerna fram enligt gällande regler. Övriga transfereringar till hushåll antas öka i takt med lönerna. Det innebär att även taken i socialförsäkringssystemen antas höjas i takt med lönerna. En sådan standardsäkring motverkar den urholkning av hushållstransfereringarna som skulle ske om kalkylen enbart byggde på en prisframskrivning.

Tabell A.5 Offentliga sektorns transfereringar

Procent av BNP

	2021	2030	2040	2050	2060	2070	2080
Summa transfereringar	17,8	16,1	16,2	16,4	16,8	16,5	17,1
Transfereringar till hushåll	13,4	12,3	12,4	12,6	13,0	12,7	13,3
Ålderdom	7,4	7,2	7,2	7,3	7,6	7,3	7,8
Ohälsa	2,1	1,9	2,0	2,0	2,1	2,1	2,1
Barn/studier	1,9	1,7	1,7	1,8	1,8	1,8	1,8
Arbetsmarknad	0,8	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Övrigt	1,2	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Transfereringar till företag och utland	4,4	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8

Anm.: Ålderdom = ålderspension, efterlevandepension, statliga och kommunala avtalspensioner samt bostadstillägg till pensionärer. Ohälsa = sjuk- och arbetsskadeförsäkring, sjuk- och assistansersättning. Barn/studier = barnbidrag, föräldraförsäkring, underhållsstöd och studiebidrag. Arbetsmarknad = ersättning vid arbetslöshet och arbetsmarknadsutbildning samt lönegaranti.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Ålderspensionssystemet

I tabell A.6 redovisas ålderspensionssystemets inkomster och utgifter samt dess finansiella ställning. Beräkningen av pensionsutgifterna bygger på den demografiska utvecklingen, de ekonomiska förutsättningarna och gällande

regelverk. Den genomsnittliga pensionsåldern antas öka med tiden i en takt som bestäms av den genomsnittliga återstående livslängden vid 65 år.

Tabell A.6 Ålderspensionssystemet

Procent av BNP

	2021	2030	2040	2050	2060	2070	2080
Inkomster	6,4	6,6	7,0	7,4	7,7	7,9	8,1
Avgifter	5,8	5,8	5,9	6,1	6,1	6,1	6,2
Räntor, utdelningar m.m.	0,6	0,8	1,1	1,3	1,6	1,7	1,9
Utgifter	6,3	5,9	5,8	5,8	6,1	5,8	6,1
Pensioner	6,1	5,7	5,6	5,6	5,9	5,6	5,9
Övrigt	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Finansiellt sparande	0,1	0,7	1,2	1,6	1,6	2,1	2,0
Finansiella tillgångar, netto	37,8	31,5	32,1	37,4	44,1	47,7	54,2

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

I tabell A.7 presenteras ett antal nyckelvariabler från det svenska konvergensprogrammet i den uppställning som Europeiska kommissionen rekommenderar.

Tabell A.7 Långsiktig offentligfinansiell hållbarhet

Procent av BNP, om inte annat anges

	2021	2030	2040	2050	2060	2070	2080
Summa utgifter	49,1	46,4	46,2	46,0	46,1	45,0	45,3
Åldersrelaterade ¹	34,4	33,0	32,7	32,7	33,0	32,1	32,8
Pensioner ²	7,4	7,1	7,0	7,0	7,4	7,1	7,6
Garantipension	0,3	0,2	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4
Ålderspension	6,1	5,7	5,6	5,6	5,9	5,6	5,9
Övriga pensioner (förtids-, efterlevande-)	0,4	0,5	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5
Offentliga avtalspensioner	0,6	0,6	0,7	0,7	0,8	0,7	0,8
Sjukvård	6,6	6,2	6,1	6,0	5,9	5,7	5,7
Äldreomsorg/handikapp	4,9	5,3	5,6	5,8	6,0	6,0	6,4
Barnomsorg	1,7	1,5	1,5	1,6	1,5	1,5	1,5
Utbildning	5,2	4,9	4,6	4,5	4,5	4,2	4,2
Arbetslöshetsersättning	0,8	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Övriga åldersrelaterade utgifter	7,9	7,6	7,5	7,4	7,3	7,0	7,0
Ränteutgifter	0,2	0,7	0,8	0,6	0,5	0,3	0,1
Summa inkomster	48,7	48,5	49,1	49,2	49,6	49,4	49,9
varav kapitalinkomster	1,3	1,7	2,5	2,9	3,3	3,6	3,9
varav pensionssystemet	0,6	0,8	1,1	1,3	1,6	1,7	1,9
Antaganden							
Arbetsproduktivitetstillväxt, BNP-nivå	2,3	1,4	1,7	1,7	1,8	1,8	1,8
BNP-tillväxt	4,8	1,8	2,0	1,9	1,9	2,0	2,0
Arbetslöshet	8,8	6,8	6,9	6,8	6,8	6,7	6,6
Befolkning 65 år och äldre som andel av total befolkning	20,2	21,9	23,4	23,8	25,5	25,7	26,6

¹ I åldersrelaterade utgifter ingår barnomsorg. Dessa utgifter ingår inte i de åldersberoende utgifterna som en arbetsgrupp i EU har räknat på, som redovisas i bilaga B.

² I pensioner ingår förutom ålderspension även sjuk- och aktivitetsersättning.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Bilaga B – Jämförelse med Europeiska kommissionens beräkningar av demografiberoende utgifter

En arbetsgrupp, Working Group on Ageing Populations and Sustainability, under Kommittén för ekonomisk politik (KEP) har tillsammans med Europeiska kommissionen bedömt utvecklingen av demografiberoende utgifter i alla medlemsstater fram t.o.m. 2070. Dessa beräkningar redovisades senast våren 2018. Beräkningarna i konvergensprogrammet baseras dock på det underlag som redovisats för riksdagen i 2022 års ekonomiska vårproposition. I detta avsnitt jämförs de demografiska och makroekonomiska nyckeltalen samt de demografiberoende utgifterna från dessa två källor (se tabell B.1 och tabell B.2).

Tabell B.1 Makroekonomiska förutsättningar i KEP:s beräkningar och i det svenska konvergensprogrammet

Index 2019 =100, om inte annat anges

	2019	2021	2030	2040	2050	2060	2070
Befolkning 15–74 år							
KEP	100,0	100,9	107,1	113,9	118,2	123,0	125,4
Konvergensprogram	100,0	100,5	104,1	107,5	109,6	113,4	115,0
Sysselsatta							
KEP, 15–74 år	100,0	101,3	107,5	113,7	118,7	121,0	125,1
Konvergensprogram, 15–74 år	100,0	99,7	106,5	110,5	113,6	116,4	121,2
Timmar							
KEP	100,0	101,3	107,3	113,5	118,5	120,8	124,9
Konvergensprogram	100,0	99,1	106,1	110,2	113,2	115,7	120,9
Arbetslöshet, procent av arbetskraften							
KEP, 15–74 år	5,8	5,8	5,6	5,6	5,6	5,6	5,6
Konvergensprogram, 15–74 år	7,0	8,8	6,8	6,9	6,8	6,8	6,7
Arbetsproduktivitet							
KEP	100,0	102,5	115,0	132,5	154,1	179,5	208,9
Konvergensprogram	100,0	102,6	114,2	134,5	159,1	189,1	225,7
Potentiell BNP							
KEP	100,0	103,9	123,4	150,4	182,6	216,7	260,9
Konvergensprogram	100,0	101,7	121,5	148,2	180,1	218,7	272,9
Potentiell BNP per capita							
KEP	100,0	101,7	111,9	127,9	146,9	166,5	192,4
Konvergensprogram	100,0	100,5	112,9	135,0	157,5	184,6	222,6

Källor: EU-kommissionen och egna beräkningar.

Den befolkningsframskrivning för Sverige som KEP använder är framtagen av Eurostat 2017. Konvergensprogrammets beräkningar bygger på en befolkningsframskrivning utförd av Statistiska centralbyrån i april 2021. Den sistnämnda bedömningen beaktar de senaste årens faktiska utveckling, vilket innebär att befolkningen de närmaste åren ökar något långsammare än enligt

KEP:s beräkning. Detta beror på att befolkningsutvecklingen har reviderats ned i förhållande till tidigare framskrivningar. KEP räknar därmed med en starkare ökning av både antalet sysselsatta och antalet arbetade timmar. Produktivitetstillväxten är något långsammare i konvergensprogrammet än enligt KEP:s beräkning fram till 2030, för att därefter öka snabbare i konvergensprogrammet än enligt KEP. Detta gör att både BNP och BNP per capita på lång sikt är högre i konvergensprogrammet än enligt KEP:s beräkningar.

Tabell B.2 Förändring av åldersberoende offentliga utgifter i KEP:s beräkningar och i det svenska konvergensprogrammet

Andel av BNP

	Förändring 2019–2035			Förändring 2019–2070		
	KP	KEP	KP-KEP	KP	KEP	KP-KEP
Pensioner	-0,4	-0,7	0,4	-0,3	-0,8	0,4
Sjukvård	-0,2	0,3	-0,5	-0,6	0,7	-1,2
Äldreomsorg/funktionshindrade	0,6	0,8	-0,2	1,2	1,7	-0,5
Utbildning/Arbetslöshetsersättning	-0,5	0,3	-0,8	-1,0	0,4	-1,4
Summa	-0,4	0,7	-1,0	-0,7	2,1	-2,7

Anm. KP är förkortning för konvergensprogram. Barnomsorgen ingår inte i denna sammanställning.

Källor: EU-kommissionen och egna beräkningar.

Bilaga C – Tabeller

Tabell C.1a Försörjningsbalans

Årlig procentuell förändring om inget annat anges

	Mdkr 2021	2021	2022	2023	2024	2025
BNP (fasta priser)	5 227	4,8	3,1	1,6	1,6	1,7
BNP (löpande priser)	5 381	7,9	6,7	3,5	3,4	3,6
Försörjningsbalans						
Hushållens konsumtionsutgifter	2 314	5,8	3,8	2,8	2,3	3,2
Offentliga konsumtionsutgifter	1 370	2,8	1,5	-0,8	-0,1	-0,8
Fasta bruttoinvesteringar	1 311	6,1	3,4	1,3	1,8	1,5
Export av varor och tjänster	2 390	7,5	4,8	2,6	2,9	2,3
Import av varor och tjänster	2 180	9,4	5,5	2,4	2,8	2,4
Bidrag till BNP-tillväxten						
Slutlig inhemsk efterfrågan		4,8	2,9	1,4	1,4	1,6
Lagerinvesteringar		0,4	0,2	0,0	0,0	0,0
Nettoexport		-0,4	-0,1	0,2	0,2	0,1

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell C.1b Priser och deflatorer

Årlig procentuell förändring om inget annat anges

	Nivå 2021	2021	2022	2023	2024	2025
BNP-deflator	103	3,0	3,5	1,9	1,8	1,9
Deflator för hushållens konsumtion	102	1,9	4,6	1,8	2,0	2,0
HIKP ¹	111	2,7	4,6	1,5	1,8	1,8
Deflator för offentlig konsumtion	103	3,0	3,8	3,0	2,4	2,6
Deflator för investeringar	104	3,6	3,0	1,5	1,5	1,5
Deflator för export (varor och tjänster)	104	4,2	4,9	1,0	1,0	1,0
Deflator för import (varor och tjänster)	103	3,4	5,9	1,3	1,3	1,2

Anm.: Alla deflatorer är index, 2020=100.

¹ Index, 2015=100.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell C.1c Arbetsmarknaden

Årlig procentuell förändring om inget annat anges

	Nivå 2021	2021	2022	2023	2024	2025
Antal sysselsatta ¹	5 125	1,3	1,8	1,0	0,4	0,6
Antal arbetade timmar ²	817 856	2,6	2,3	0,9	0,2	0,0
Arbetslöshet ³	489	8,8	7,6	7,0	7,0	7,0
Arbetsproduktivitet, antal personer ⁴	905	3,6	1,3	0,5	1,2	1,1
Arbetsproduktivitet, antal arbetade timmar ⁵	630	2,4	1,5	-0,2	1,2	1,0
Lönekostnader ⁶	2 570	6,1	-0,4	4,6	3,3	3,5
Lönekostnader per sysselsatt ⁷	501 572	4,8	-2,1	3,6	2,9	2,9

¹ Sysselsatta, nationalräkenskapsdefinition. Nivå i tusental personer.² Tiotusental timmar, nationalräkenskapsdefinition.³ Tusental personer respektive procent av arbetskraften.⁴ Real BNP per sysselsatt, kronor.⁵ Real BNP per arbetad timme, kronor.⁶ Miljarder kronor.⁷ Kronor.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell C.1d Betalningsbalans

Procent av BNP

	2021	2022	2023	2024	2025
Finansiell balans	5,6	4,6	4,9	5,1	5,0
<i>varav</i>					
Utrikeshandel med varor och tjänster	4,4	3,8	3,8	3,7	3,6
Faktorinkomster och löpande transfereringar	1,1	0,8	1,1	1,3	1,4
Kapitalbalans	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Finansiellt sparande, privat sektor	5,8	5,2	4,2	4,2	3,6
Finansiellt sparande, offentlig sektor	-0,2	-0,5	0,7	0,8	1,4

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell C.2a Den offentliga sektorns finanser

Procent av BNP om inget annat anges

	Mdkr	2021	2022	2023	2024	2025
	2021	2021	2022	2023	2024	2025
Finansiellt sparande i delsektorer						
Offentliga sektorn	-13	-0,2	-0,5	0,7	0,8	1,4
Staten	-50	-0,9	-0,6	0,9	1,0	1,4
Kommuner	30	0,6	-0,1	-0,5	-0,5	-0,4
Ålderspensionssystemet	7	0,1	0,2	0,3	0,3	0,4
Offentliga sektorn						
Inkomster	2 681	49,8	49,1	48,9	48,5	48,3
Utgifter	2 694	50,1	49,6	48,2	47,7	46,9
Finansiellt sparande	-13	-0,2	-0,5	0,7	0,8	1,4
Ränteutgifter	12	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4
Primärt finansiellt sparande	-1	0,0	-0,2	1,0	1,2	1,8
Tillfälliga intäkter	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Delposter på inkomstsidan						
Skatteintäkter	2 162	40,2	39,3	39,7	39,6	39,4
Produkt- och produktionsskatter	1 170	21,7	21,6	21,9	22,0	22,0
Direkta skatter	992	18,4	17,7	17,7	17,6	17,4
Kapitalskatter	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Socialförsäkringsavgifter	181	3,4	3,3	3,3	3,3	3,3
Kapitalinkomster	77	1,4	1,9	1,5	1,4	1,5
Övriga inkomster	262	4,9	4,5	4,4	4,2	4,1
Totala inkomster	2 681	49,8	49,1	48,9	48,5	48,3
Skatter och avgifter inkl. skatt till EU	2 343	43,5	42,1	42,5	42,4	42,3
Delposter på utgiftssidan						
Löner och förbrukning	1 123	20,9	20,3	19,9	19,6	19,2
Löner och kollektiva avgifter	682	12,7	12,4	12,2	12,0	11,7
Förbrukning	441	8,2	7,9	7,7	7,6	7,5
Sociala transfereringar	848	15,8	15,4	15,1	15,0	14,8
varav Ersättning till arbetslösa	44	0,8	0,7	0,5	0,5	0,5
I natura	194	3,6	3,6	3,6	3,5	3,5
Transfereringar	654	12,2	11,8	11,6	11,5	11,3
Ränteutgifter	12	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4
Subventioner	117	2,2	1,8	1,6	1,6	1,5
Investeringar	253	4,7	4,8	4,8	4,9	5,0
Kapitaltransfereringar	21	0,4	1,7	1,1	1,0	1,0
Övriga utgifter	320	5,9	5,3	5,3	5,2	5,1
Totala utgifter	2 694	50,1	49,6	48,2	47,7	46,9
Offentlig konsumtion (löpande priser)	1 411	26,2	25,9	25,5	25,3	24,8

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell C.2b Inkomst- och utgiftsprognoser

Procent av BNP om inget annat anges

	Mdkr 2021	2021	2022	2023	2024	2025
Totala inkomster	2 681	49,8	49,1	48,9	48,5	48,3
Totala utgifter	2 694	50,1	49,6	48,2	47,7	46,9

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell C.2c Utgifter som ska exkluderas från beräkningen av utgiftskriteriet

Procent av BNP om inget annat anges

	Mdkr 2021	2021	2022	2023	2024	2025
Utgifter direkt finansierade via EU-budgeten	10	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
varav investeringar	5	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
Konjunkturella utgiftsförändringar till följd av ökad arbetslöshet ¹	-2	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0
Effekter av diskretionära åtgärder på skatteområdet	-2	0,0	-0,3	0,5	0,1	0,0
Lagbundna intäktsökningar	-	-	-	-	-	-

¹ Förändring i förhållande till föregående år.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell C.3 Ändamålsfördelade utgifter

Procent av BNP

	COFOG kod	2020
Allmän offentlig förvaltning	1	7,0
Försvar	2	1,3
Samhällsskydd och rättsväsende	3	1,4
Ekonomiska frågor och näringspolitik	4	5,8
Miljöskydd	5	0,5
Bostadsförsörjning och samhällsplanering	6	0,7
Hälso- och sjukvård	7	7,4
Fritid, kultur och religion	8	1,4
Utbildning	9	7,2
Socialt skydd	10	19,8
Totala utgifter		52,6

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell C.4 Den konsoliderade bruttoskuldens utveckling

Procent av BNP

	2021	2022	2023	2024	2025
Konsoliderad bruttoskuld	36,7	33,5	30,7	28,9	26,4
Bruttoskuldens förändring	-3,0	-3,1	-2,8	-1,9	-2,4
Bidrag till förändringen av bruttoskulden					
Primärt finansiellt sparande	0,0	0,2	-1,0	-1,2	-1,8
Ränteutgifter	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4
Stock-flöde	-0,3	-1,4	-1,0	0,0	0,0
<i>Varav</i>					
Periodisering av skatter	-0,5	-0,7	0,2	0,0	-0,1
Försäljning av aktier, extra utdelningar	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Övrigt	0,2	-0,6	-1,2	0,1	0,1
Nominell BNP-förändring	-2,9	-2,3	-1,1	-1,0	-1,0
Implicit ränta på bruttoskulden	0,6	0,9	1,0	1,2	1,4

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell C.5 Strukturellt sparande

Procent av BNP om inget annat anges

	2021	2022	2023	2024	2025
BNP-tillväxt (%)	4,8	3,1	1,6	1,6	1,7
Offentliga sektorns finansiella sparande	-0,2	-0,5	0,7	0,8	1,4
Ränteutgifter	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5
Tillfälliga intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Potentiell BNP-tillväxt (%)	1,7	1,8	1,9	1,9	1,9
BNP-gap	-0,9	0,3	0,3	0,0	0,0
Automatiska stabilisatorer	-0,1	-0,1	0,2	-0,1	-0,2
Cykliskt justerat finansiellt sparande	-0,2	-0,4	0,5	0,9	1,5
Cykliskt justerat primärt finansiellt sparande	0,2	0,0	0,9	1,4	2,1
Strukturellt sparande	-0,2	-0,4	0,5	0,9	1,5

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell C.6 Jämförelse med förra årets konvergensprogram

	2021	2022	2023	2024	2025
BNP-tillväxt (%)					
Förra årets uppdatering	3,2	3,8	1,9	1,6	–
Årets uppdatering	4,8	3,1	1,6	1,6	1,7
Skillnad	1,6	-0,7	-0,3	0	–
Offentliga sektorns finansiella sparande (% av BNP)					
Förra årets uppdatering	-4,5	-1,0	0,5	1,0	–
Årets uppdatering	-0,2	-0,5	0,7	0,8	1,4
Skillnad	4,3	0,4	0,1	-0,1	–
Konsoliderad bruttoskuld (% av BNP)					
Förra årets uppdatering	39,9	37,0	33,7	31,4	–
Årets uppdatering	36,7	33,5	30,7	28,9	26,4
Skillnad	-3,3	-3,5	-3,0	-2,5	–

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med differensen.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell C.7 Långsiktig offentligfinansiell hållbarhet

Procent av BNP

	2021	2030	2040	2050	2060	2070	2080
Totala utgifter	49,1	46,4	46,2	46,0	46,1	45,0	45,3
<i>varav</i>							
Åldersrelaterade utgifter	34,4	33,0	32,7	32,7	33,0	32,1	32,8
<i>varav</i>							
Pensioner	7,4	7,1	7,0	7,0	7,4	7,1	7,6
<i>varav</i>							
Garantipension	0,3	0,2	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4
Ålderspension	6,1	5,7	5,6	5,6	5,9	5,6	5,9
Övriga pensioner (förtids- och efterlevande-)	0,4	0,5	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5
offentliga avtalspensioner	0,6	0,6	0,7	0,7	0,8	0,7	0,8
Sjukvård	6,6	6,2	6,1	6,0	5,9	5,7	5,7
Äldreomsorg	4,9	5,3	5,6	5,8	6,0	6,0	6,4
Utbildning	5,2	4,9	4,6	4,5	4,5	4,2	4,2
Övriga åldersrelaterade utgifter	7,9	7,6	7,5	7,4	7,3	7,0	7,0
Ränteutgifter	0,2	0,7	0,8	0,6	0,5	0,3	0,1
Totala inkomster	48,7	48,5	49,1	49,2	49,6	49,4	49,9
<i>varav</i>							
Kapitalinkomster	1,3	1,7	2,5	2,9	3,3	3,6	3,9
<i>varav</i>							
Pensionssystemet	0,6	0,8	1,1	1,3	1,6	1,7	1,9
Tillgångar i pensionssystemet	37,8	31,5	32,1	37,4	44,1	47,7	54,2
<i>varav</i>							
Konsoliderade tillgångar i pensionssystemet (andra tillgångar än statspapper)	38,8	31,3	30,8	35,4	41,7	44,7	50,7
Antaganden							
Arbetsproduktivitet, näringslivet	2,4	1,7	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
BNP-tillväxt	4,8	1,8	2,0	1,9	1,9	2,6	2,0
Arbetslöshet	8,8	6,8	6,9	6,8	6,8	6,7	6,6
Befolkning 65 år och äldre som andel av total befolkning	20,2	21,9	23,4	23,8	25,5	25,7	26,6

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell C.7a Statliga garantier

Procent av BNP

	2021
Statliga garantier	44,8

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell C.8 Prognosförutsättningar

Årsgenomsnitt om inget annat anges

	2021	2022	2023	2024	2025
Svensk 6-månaders ränta	-0,2	0,1	0,6	0,8	0,8
Svensk 10-års ränta på statsobligationer	0,3	0,8	1,1	1,3	1,6
USD/€ växelkurs	1,2	1,1	1,1	1,2	1,2
SEK/€ växelkurs	10,1	10,4	10,3	10,2	10,0
BNP världen ¹	5,9	3,5	3,4	3,6	3,6
BNP EU ¹	5,3	3,0	2,2	2,0	1,5
Världsmarknadsefterfrågan ¹	8,5	5,5	3,5	3,5	3,2
Importvolym, världen, exklusive EU	-	-	-	-	-
Oljepris (Brent USD/fat)	71	99	88	82	78

¹ Årlig procentuell förändring.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell C.9 Statliga garantier - Åtgärder som beslutats under 2021

Åtgärder med anledning av covid-19, Procent av BNP

Åtgärd	Tidpunkt för riksdagens beslut	Garantiram	Utestående åtaganden
Kreditgarantier för företag (Företagsakuten)	Februari	1,0	0,0
Totalsumma		1,0	0,0

Källa: Riksgäldskontoret.

Tabell C.10 Vidtagna åtgärder sedan pandemins utbrott

Miljarder kronor

	2020		2021		2022		Totalt
					varav beslutad budget 2022	varav varav ÅB	2020-2022
Mer resurser till välfärden och minskad smittspridning							
Generella statsbidrag till kommuner och regioner	21	10	13	5	3	13	64
Kompensation för merkostnader inom vård och omsorg	10		11				21
Uppskjuten vård och covid-vård		4	2	4	2		12
Testning och smittspårning m.m.	8	2	18		2	8	38
Snabb och säker vaccinering			11		6	4	20
Tryggare äldreomsorg		4		4			8
Karensavdrag, sjukintyg, riskgrupper och smittbärarpenning m.m	7	1	4		0	2	13
Övriga tillskott till vård, skola och omsorg m.m.	1	4	1	4	9	0	19
Krisstöd för att rädda svenska jobb och företag							
Korttidspermittering	35		8			2	45
Sänkta arbetsgivar- och egenavgifter, brutto	33						33
Omställningsstöd, omsättningsstöd m.m.	6	4	12			4	26
Sjuklöneansvar, hyresstöd m.m.	16	4	12			13	44
Idrott, kultur, mediestöd	5	2	5	1	2	3	17
Trygghet och omställning för den som blivit arbetslös							
Förstärkt a-kassa	5	6	1	5			17
Aktiv arbetsmarknadspolitik och fler utbildningsplatser	7	8	6	7	5	0	34
Övriga åtgärder för trygghet och omställning	1	0	1	0			2
Reformer för att ta Sverige framåt							
Klimatomställningen ska gå snabbare	3	9	2	4	8		26
Fler ska komma i arbete		24	3	21	8		56
Hela landet ska växa		5	0	5	5	8	23
Sverige ska vara ett tryggt land för alla		3	0	4	4		12
Förstärkning av hushållens ekonomi		11		13	14		38
Övriga åtgärder	4	5	5	8	7	2	30
Totalt	161	105	114	85	75	58	599

Källa: Egna beräkningar.

Tabell C.11 Inkomster från RRF bidrag

Procent av BNP

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
RRF bidrag inkluderade i inkomstprognoser	0,01	0,20	0,17	0,13	0,05	0,03	0,00
Kassamässig utbetalning av RRF bidrag från EU	0,0	0,0	0,19	0,12	0,16	0,04	0,05

Källa: Egna beräkningar.

Tabell C.12 RRF stöd

Procent av BNP

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Kompensation sysselsatta D.1							
Förbrukning P.2	0,00	0,04	0,04	0,03	0,01	0,01	
Socialavgifter D.62+D.632	0,00	0,03	0,03	0,02	0,01	0,01	
Räntebetalningar D.41							
Subventioner D.3	0,00	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	
Löpande transfereringar D.7	0,01	0,05	0,02	0,01	0,00	0,00	
Totala löpande utgifter	0,01	0,13	0,10	0,08	0,03	0,02	–
Investeringar P.51g	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	
Kapitaltransfereringar D.9	0,00	0,05	0,05	0,05	0,02	0,01	
Totala kapitalutgifter	0,00	0,07	0,06	0,05	0,02	0,01	–

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

Källa: Egna beräkningar.

Regeringskansliet
Finansdepartementet
103 33 Stockholm